

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO NA LATA 2015 – 2022

ŁÓDŹ 2015

ZARZĄD POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO

ANDRZEJ OPALA	STAROSTA ŁÓDZKI WSCHODNI
EWA GŁADYSZ	WICESTAROSTA ŁÓDZKI WSCHODNI
GRZEGORZ BUSIAKIEWICZ	CZŁONEK ZARZĄDU
ELŻBIETA CIESIELSKA	CZŁONEK ZARZĄDU
MAŁGORZATA LESIAK	CZŁONEK ZARZĄDU

BARBARA IGNATOWSKA	SKARBNIK POWIATU
IWONA WALTER-WISIAŁKOWSKA	SEKRETARZ POWIATU

RADNI KADENCJI 2014 – 2018 RADY POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO

GRZEGORZ BUSIAKIEWICZ
PIOTR BUSIAKIEWICZ
ELŻBIETA CIESIELSKA
EWA GŁADYSZ
SYLWESTER GOLUS
MATEUSZ KARWOWSKI
MAŁGORZATA KOPCZYŃSKA – ŻENO
MARIUSZ KOTYNIA
MAŁGORZATA LESIAK
TOMASZ MUSIELSKI
MONIKA OLEKSIEWICZ
JAROSŁAW SOBIESZEK
ANDRZEJ OPALA
SŁAWOMIR SOKOŁOWSKI
MIROSŁAW SÓJKA
ZOFIA SÓJKA
MICHAŁ SUWAŁSKI
EDYTA WAPRZKO
KLAUDIA ZABOROWSKA

1. WPROWADZENIE	5
2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO .8	8
2.1. Ogólna charakterystyka Powiatu.....	8
2.1.1. Uwarunkowania historyczno-kulturowe.....	8
2.1.2. Położenie, granice, powierzchnia, powiązanie z otoczeniem.....	10
2.1.3. Wielkość i cechy charakterystyczne Powiatu.....	13
2.2. Stan środowiska Powiatu.....	14
2.2.1. Geomorfologia i surowce mineralne	14
2.2.2. Gleby	16
2.2.3. Stosunki wodne	17
2.2.4. Klimat	21
2.2.5. Przyroda i ochrona lasów.....	22
2.3. Sfera społeczna.....	31
2.3.1. Demografia	31
2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców	36
2.3.3. Oświata	45
2.3.4. Opieka zdrowotna	50
2.3.5. Pomoc społeczna.....	53
2.3.6. Piecza zastępcza	55
2.3.7. Organizacje społeczne	57
2.3.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	60
2.3.9. Zasoby kulturowe.....	63
2.3.10. Działalność kulturalna i sportowa	80
2.4. Infrastruktura techniczna	82
2.4.1. Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	82
2.4.2. Energetyka	86
2.4.3. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.....	87
2.4.4. Dostępność komunikacyjna	93
2.5. Sfera gospodarcza	102
2.5.1. Przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych.....	102
2.5.2. Rolnictwo.....	111
2.6. Sytuacja finansowa Powiatu	113
2.6.1. Mienie Powiatu – własność nieruchomości.....	127
2.7. Analiza SWOT	131
2.8. Wyniki sondażu wśród interesariuszy	136
2.8.1. Analiza badania ankietowego – opinia mieszkańców Powiatu	136
3. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW	142
3.1. Sfera społeczna.....	142
3.1.1. Bezrobocie	143
3.1.2. Patologia społeczna	145
3.1.3. Edukacja	145
3.2. Problemy środowiskowe.....	148
3.2.1. Czynniki kształtujące poziom niskiej emisji oraz kierunki przeciwdziałania ..	148
4. Misja i wizja Powiatu Łódzkiego Wschodniego	150
4.1. Wizja i misja	150
5. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO	152
5.1. Cele strategiczne i operacyjne Powiatu	152

5.2.	Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Powiecie	158
5.3.	Powiązanie Strategii Rozwoju Powiatu z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu 159	
6.	WDRAŻANIE, MONITORING, EWALUACJA STRATEGII.....	162
6.1.	Wdrażanie	162
6.2.	Monitoring	163
6.3.	Ewaluacja.....	163
7.	BIBLIOGRAFIA.....	166
8.	SPIS RYSUNKÓW	169
9.	SPIS WYKRESÓW.....	170
10.	SPIS TABEL	171

1. WPROWADZENIE

Proces planowania strategicznego stanowi jeden z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Podstawą prawną tych działań są ustawy: o samorządzie powiatowym, rozwoju regionalnym, planowaniu przestrzennym. Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015-2022, jako najważniejsze narzędzie planowania, określa wizję i misję rozwoju Powiatu, cele strategiczne i operacyjne oraz zadania, będące sposobami realizacji tych celów. Jest strategicznym planem działania powiatowych władz samorządowych – konkretnym narzędziem w służbie publicznej. Strategia pełni także rolę kierunkową dla samorządów gminnych, środowisk z obszaru biznesu i otoczenia, organizacji pozarządowych i innych organizacji i działaczy społecznych, jak również dla wszystkich mieszkańców Powiatu. Stanowi kompendium wiedzy o Powiecie dzięki dogłębnej diagnozie przeprowadzonej na etapie tworzenia tego dokumentu i może dodatkowo spełniać funkcję informacyjną i promocyjną.

Aby planowanie strategiczne było skuteczne, musi posiadać następujące cechy:

- wieloletniość – obejmuje wieloletnią perspektywę w definiowaniu celów i planowaniu zadań;
- kompletność – zapewnia podporządkowanie planów działalności wszystkich jednostek zależnych, bez względu na ich formę prawną, celom określonym w Strategii;
- efektywność – Starostwo i wszystkie jednostki organizacyjne prowadzą pomiary efektywności w celu poprawy jakości zarządzania;
- uczestnictwo – w określaniu celów i ocenie działalności uczestniczy szerokie grono interesariuszy na zasadach dialogu publicznego.

Planowanie strategiczne rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego jest prowadzone systematycznie od kilkunastu lat. Wyrazem tego rodzaju polityki realizowanej przez Powiat są wypracowane i wdrażane obecnie dokumenty strategiczne:

- Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego;
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007 – 2015;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2014 – 2020;

- Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2013 – 2017 dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego;
- Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2013 - 2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014 – 2020;
- Powiatowy Program Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Łódzkim Wschodnim na lata 2015 – 2021;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2016;
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2015;
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2017.

Opracowanie nowej wersji Strategii Rozwoju obejmowało:

1. opracowanie analizy stanu aktualnego Powiatu;
2. przeprowadzenie analizy SWOT dla głównych obszarów strategicznych;
3. identyfikację problemów rozwojowych;
4. określenie celów rozwojowych obejmujących wizję i misję Powiatu oraz cele strategiczne;
5. określenie działań operacyjnych i zadań służących realizacji celów strategicznych;
6. wdrażanie i monitorowanie strategii;
7. konsultacje społeczne.

Okres programowania polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020 to nowe zasady finansowania jednostek samorządu terytorialnego, które zdecydowanie wymagają nowego spojrzenia na Powiat Łódzki Wschodni. W Strategii Powiatu Łódzkiego Wschodniego uwzględnione zostały założenia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020, jako warunek spójności.

Prace nad Strategią rozpoczęto Uchwałą Zarządu Powiatu Nr 128/2015 w sprawie powołania Zespołu Zadaniowego ds. Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

W skład powołanego Zespołu Zadaniowego weszli:

- 1) Ewa Gładysz – Przewodnicząca Zespołu
- 2) Barbara Ignatowska
- 3) Iwona Walter – Wisiałkowska
- 4) Małgorzata Szelest
- 5) Zbigniew Burzyński
- 6) Bogusław Biliński
- 7) Mirosław Nowicki
- 8) Urszula Łuźniak
- 9) Krzysztof Błaszczuk
- 10) Andrzej Bartos
- 11) Ewa Wawrzonek
- 12) Ryszard Hejchman
- 13) Marek Walkowiak

Ostateczny kształt Strategii został opracowany przez Zespół Zadaniowy przy współudziale Radnych Powiatu, przedstawicieli władz Gmin, pracowników Starostwa Powiatowego, jednostek organizacyjnych, przedsiębiorców i mieszkańców Powiatu.

Podczas tworzenia Strategii przeprowadzone zostało badanie ankietowe, którego wyniki wykorzystano w analizie SWOT i określeniu celów strategicznych.

Podsumowując należy podkreślić, że Strategia jest dokumentem otwartym i długookresowym, wymagającym okresowej oceny. Otwartość dokumentu oznacza elastyczność oraz podatność na modyfikacje pod wpływem zachodzących zmian. Zmiany merytoryczne postanowień Strategii nie mogą naruszać jej podstaw, tj. misji Powiatu i celów strategicznych.

Zarząd Powiatu Łódzkiego Wschodniego pragnie serdecznie podziękować za owocną współpracę wszystkim osobom zaangażowanym w powstanie Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2022.

2. DIAGNOZA STANU OBECNEGO POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO

2.1. Ogólna charakterystyka Powiatu

2.1.1. Uwarunkowania historyczno-kulturowe

W okresie staropolskim (około XV w.) obszar współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego wchodził w skład dwóch różnych województw. Były to województwa: sieradzkie i łęczyckie. Współczesne gminy Rzgów, Tuszyn oraz częściowo Brójce należały niegdyś do Powiatu Piotrkowskiego województwa sieradzkiego. Część gminy Brójce, gmina Koluszki, Andrespol i Nowosolna niegdyś wchodziły w skład Powiatu Brzezińskiego województwa łęczyckiego. Biorąc pod uwagę podziały administracyjne kościoła polskiego stwierdzić należy, iż obszar współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego należał do arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Dekanat rawski, wchodził w skład archidiakonatu łęczyckiego, a tenże należał do abp gnieźnieńskiego.

Ziemie należące obecnie do Powiatu Łódzkiego Wschodniego od wieków zamieszkiwała rdzenna ludność miejscowa. Tereny te zostały opisane już przez Jana Długosza w Kronikach, ale najwięcej wiadomości dostarczają archiwa kapituły krakowskiej, z których wynika, że ziemie leżące u źródeł Neru były pokryte kniejami, poprzecinany siecią strumyków i rzek. W XVI wieku ludność chrześcijańska zamieszkująca obecny obszar Powiatu nie była jednolita wyznaniowo. Mieszkało tu oprócz katolików wielu protestantów. Znaczny odsetek ludności stanowili Żydzi. W XIX w. nastąpił w całym regionie łódzkim intensywny napływ kolonistów Niemieckich, ściągających z całej Polski do Łodzi, czyli „ziemi obiecanej”, którzy osiedlali się także wokół niej. W tym okresie przybyła również duża ilość rzemieślników oraz tkaczy, a ich przybycie znacznie wpłynęło na rozwój przemysłu włókienniczego oraz rzemiosła na współczesnych terenach Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Bogactwo kulturowych wpływów spowodowane wielonarodową strukturą społeczności lokalnej oraz niezwykle bogatymi walorami przyrodniczo krajobrazowymi stało się magnesem przyciągającym wielu twórców. Wśród osób, które mieszkaly na tych ziemiach był wybitny polski pisarz Jarosław Iwaszkiewicz, dla którego pobyt w Byszewach był szczególnie istotnym etapem w życiu twórczym. Można powiedzieć, że teren Powiatu jest także domem rodzinnym dla innego sławnego pisarza związanego z regionem łódzkim.

W 1868 roku rodzina rocznego wówczas Władysława Stanisława Reymonta

przeprowadziła się ze wsi Kobile Wielkie do Tuszyna, na zaproszenie ks. proboszcza Szymona Kupczyńskiego, brata matki Władysława Reymonta, który był w późniejszych latach nauczycielem i duchowym przewodnikiem dorastającego Władysława. W wieku 12 lat, Władysław Reymont wyjechał do Warszawy.

Od zarania na kulturę mieszkańców tych ziem, swój wpływ wywierały stale kultury: łowicka, sieradzka i opoczyńska. Na terenie współczesnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego można zatem napotkać wpływy tych najbardziej znanych kultur województwa łódzkiego, co znajduje obecnie swoje odbicie szczególnie we współczesnej twórczości ludowej na terenie Powiatu. Wyrazem jest działalność licznych zespołów ludowych pieśni i tańca.

Od XIX wieku wraz z rozwojem przemysłu w Łodzi, na kulturę tych ziem stały i wciąż zwiększający się wpływ wywierało miasto Łódź i jej przemysłowo-włókienniczy charakter. Wtedy na terenach obecnych gmin Tuszyn, Rzgów i Koluszki rozwinął się znacznie przemysł włókienniczy. Bliskość miasta Łodzi to zarazem dostępność różnego rodzaju instytucji kulturalnych takich jak teatry, filharmonia, muzea, co dla mieszkańców Powiatu daje duże możliwości rozwoju różnych form aktywności kulturalnej.

Obszar dzisiejszego Powiatu Łódzkiego Wschodniego do czasu reformy samorządowej w 1999 r. nie tworzył samodzielnej jednostki administracyjnej, a bezpośrednio przed nią był częścią ówczesnych województw: łódzkiego, piotrkowskiego oraz skierniewickiego. Reforma administracyjna z 1999 r. pierwotnie zakładała utworzenie Powiatu Ziemskiego Łódzkiego, otaczającego Miasto Łódź, który miał być siedzibą Powiatu grodzkiego, jak i ziemskiego z siedzibą w Łodzi. Ostatecznie zaniechano tej koncepcji w wyniku powstania Powiatów Zgierskiego i Pabianickiego, a z pozostałej części terenów okalających Łódź powstał Powiat Łódzki Wschodni z siedzibą w Łodzi.

Powiat Łódzki Wschodni, w latach 1999-2001, składał się z 11 gmin, jednej miejskiej – Brzeziny, dwóch miejsko-wiejskich – Tuszyn i Koluszki, oraz ośmiu gmin wiejskich – Andrespol, Brójce, Brzeziny, Dmosin, Jeżów, Nowosolna, Rogów, Rzgów (który w 2006 r. otrzymał prawa miejskie).

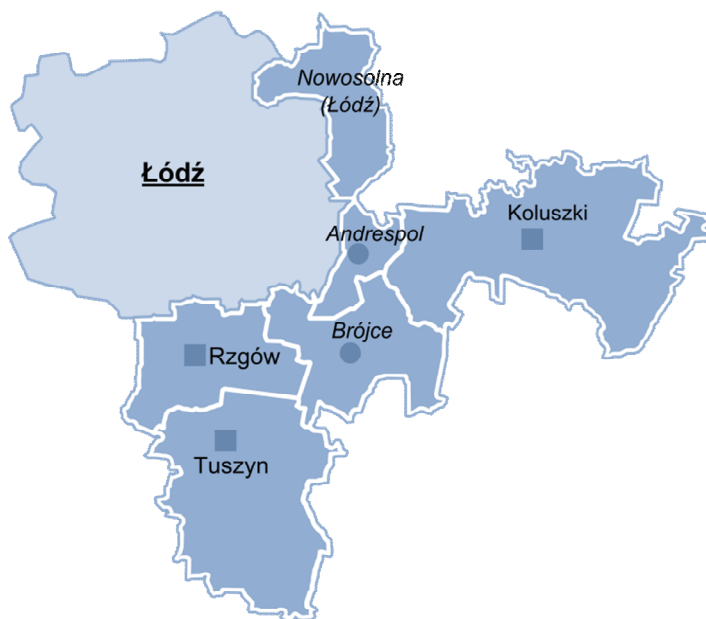
Z dniem 1 stycznia 2002 r. wskutek protestów mieszkańców Brzezin i okolic, z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego wyodrębniono Powiat Brzeziński. Z Powiatu Łódzkiego Wschodniego odłączono gminę miejską Brzeziny oraz gminy wiejskie: Brzeziny, Rogów

Dmosin, Jeżów. W pozostałym obszarze tj. gminy Andrespol, Brójce, Koluszki, Nowosolna, Rzgów i Tuszyn, ustalono obecny kształt Powiatu.

2.1.2. Położenie, granice, powierzchnia, powiązanie z otoczeniem

Powiat Łódzki Wschodni jest położony na południowy wschód od Łodzi i obejmuje 6 gmin: Koluszki, Rzgów, Tuszyn (gminy miejsko-wiejskie), Andrespol, Brójce, Nowosolna (gminy wiejskie).

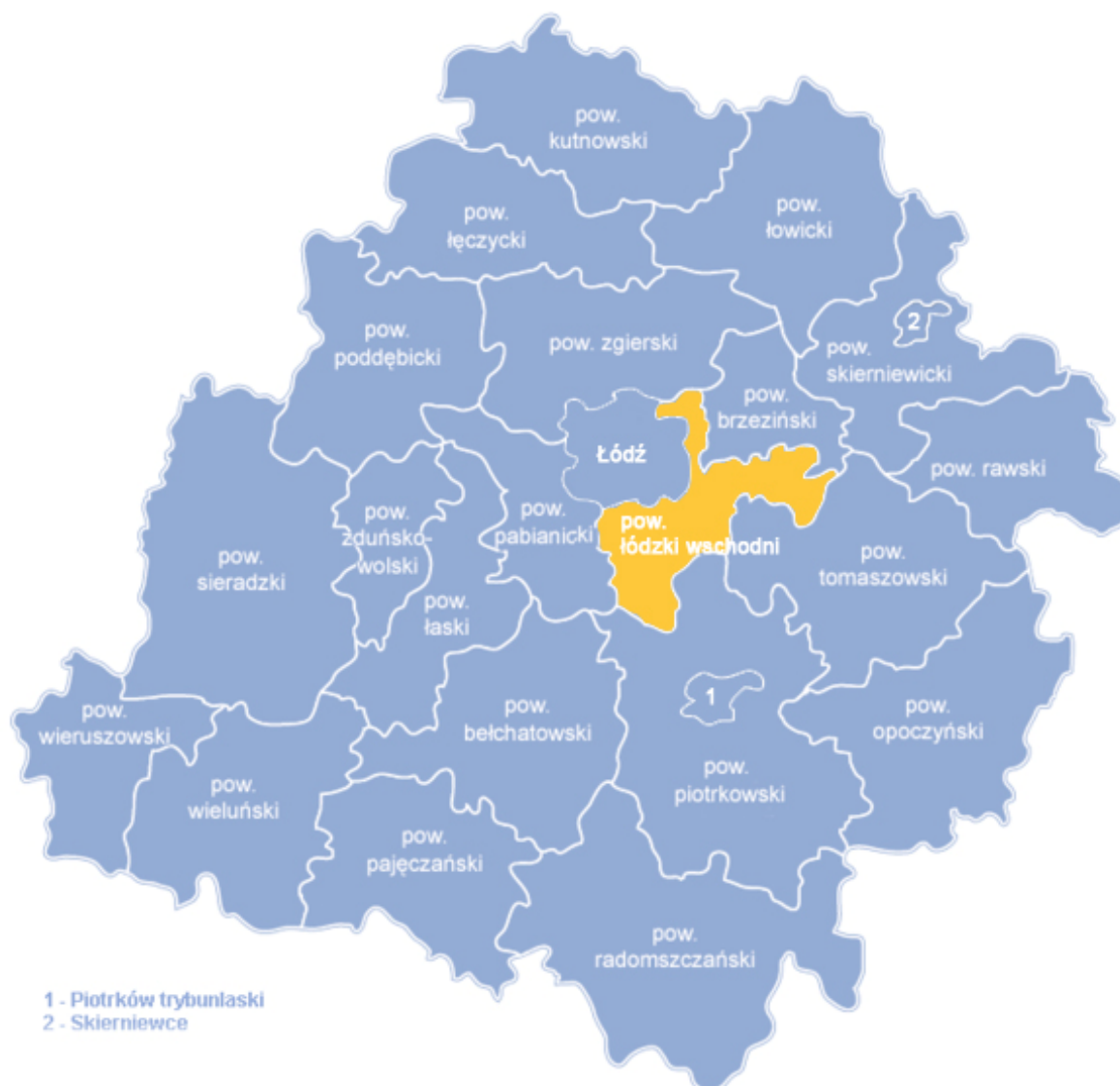
Rysunek 1. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego względem miasta Łodzi

Powiat graniczy z siedmioma innymi Powiatami:

- w kierunku zachodnim: z łódzkim grodzkim, pabianickim i zgierskim,
- w kierunku południowo-wschodnim: z tomaszowskim i piotrkowskim,
- w kierunku północno-wschodnim: z brzezińskim.

Rysunek 2. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego na obszarze województwa łódzkiego

Powiat Łódzki Wschodni położony jest w centralnej części województwa łódzkiego i obejmuje obszar 500 km². Część północna Powiatu obejmuje fragment obszaru Wzniesień Łódzkich, a południowa część obejmuje fragment Wysoczyzny Bełchatowskiej (makroregion Wzniesienia Południowomazowieckie). Pod względem geograficznym Powiat położony jest w Prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego, Podprowincji Nizin Środkowopolskich, Makroregionie Wzniesień Południowomazowieckich oraz w Mezo-regionie Wzniesień Łódzkich i w Mezo-regionie Wysoczyzny Bełchatowskiej.

Powiat Łódzki Wschodni Uchwałą Nr XLII/603/2014 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 27 lutego 2014 r., wyraził zgodę na utworzenie Stowarzyszenia Łódzki

Obszar Metropolitalny z siedzibą w Łodzi i przystąpił do niego jako członek założyciel na zasadach określonych w Statucie Stowarzyszenia ŁOM.

Stowarzyszenie Łódzki Obszar Metropolitalny tworzy w sumie 31 jednostek samorządu terytorialnego pięciu Powiatów:

- Miasta Łodzi,
- Powiatu Brzezińskiego,
- Powiatu Łódzkiego Wschodniego,
- Powiatu Pabianickiego
- Powiatu Zgierskiego

Jednym z podstawowych celów Stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Stowarzyszenie pełni funkcję Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (tzw. Związku ZIT).

Rysunek 3. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego na obszarze Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego

Źródło: www.lom.lodz.pl

W strukturze Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego znalazły się wszystkie jednostki samorządu terytorialnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego, tj. Andrespol, Brójce, Koluszki, Nowosolna, Rzgów, Tuszyn.

2.1.3. Wielkość i cechy charakterystyczne Powiatu

Całkowita powierzchnia Powiatu wynosi 500,00 km². Pod względem powierzchni Powiat znajduje się na 18 miejscu wśród 21 Powiatów ziemskich województwa łódzkiego. Ogólna liczba ludności w 2014 roku wynosiła 70 132 osoby (stan na dzień 31.12.2014 r.). Sieć osadniczą tworzą miasta: Koluszki, Rzgów i Tuszyn oraz 143 miejscowości wiejskie. Wśród mieszkańców przeważa ludność obszarów wiejskich. Saldo migracji w Powiecie wzrastało w ostatnich latach i obecnie (dane za 2014 rok) jest najwyższe wśród Powiatów województwa łódzkiego (Bank Danych Lokalnych, GUS, www.stat.gov.pl).

Rysunek 4. Herb i flaga Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

Uchwałą Nr 228/XXXIII/2002 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanowiono herb Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Herbem Powiatu Łódzkiego Wschodniego jest w czerwonym polu hiszpańskiej tarczy herbowej Święty Wojciech z atrybutami w stroju pontyfikalnym białym z elementami złotego, stojący w złotej łodzi. W polu tarczy herbowej po bokach postaci Świętego dwie heraldyczne lilie koloru srebrnego.

Herb Powiatu Łódzkiego Wschodniego oraz godło herbu Powiatu Łódzkiego Wschodniego są znakami prawnie chronionymi. Rozpowszechnianie, używanie herbu oraz godła herbu Powiatu Łódzkiego Wschodniego z wyłączeniem publikacji naukowych,

popularno-naukowych i służących celom promocji Powiatu Łódzkiego Wschodniego wymaga zgody Zarządu Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

2.2. Stan środowiska Powiatu

2.2.1. Geomorfologia i surowce mineralne

Północna część Powiatu (gmina Nowosolna) znajduje się w obrębie urozmaiconej rzeźby polodowcowej Wyżyny Łódzkiej, przez północny obszar Powiatu przebiega główna krawędź Wyżyny Łódzkiej, na linii Zgierz – Łagiewniki – Dobra – Janów – Plichtów – Brzeziny.

Jest to najbliższy Łodzi teren o tak zróżnicowanej rzeźbie terenu, w strefie najwyższych wysokości, które dochodzą tu do 273 m n.p.m. (średnia dla Powiatu to 200 m n.p.m.), nachylenia zboczy sięgają 20%. W części środkowej Powiatu dominuje równinna powierzchnia sandrowa o rzeźbie uformowanej wielkimi ilościami materiału piaszczystego i zwirowego naniesionego przez wody roztopowe z zanikającego lodowca. Miejscami tylko urozmaicona jest ona pagórkami kemowymi, częściowo zalesionymi i wznoszącymi się 10 – 15 m powyżej otaczającego terenu. Południowa część Powiatu znajdująca się w północnej części Wysoczyzny Bełchatowskiej zajmuje jej najwyżej wyniesioną część.

Powierzchnię terenu tworzy tu lekko falista wysoczyzna morenowa położona średnio na wysokości 180 – 250 m n.p.m., urozmaicona rzędem pagórków osiągających kulminację w rejonie Górek Dużych (284 m n.p.m.) i Szczukwina. Są to piaszczyste, kopulaste pagórki o wysokościach względnych 10 – 20 m oraz spadkach 5 – 10% i więcej. Poza pagórkami morenowymi i kemowymi powierzchnię Powiatu urozmaicają liczne formy eoliczne wykształcone w postaci pagórków lub wałów wydmy. Doliny rzek są na ogół słabo zaznaczone, ich stoki dość płaskie i szerokie, a krawędzie dolin niewyraźne.

Spotyka się jednak miejscami głęboko wcięte doliny cieków, o stromych stokach (np. dolina Grabki i - w mniejszym stopniu - Dobrzyńki). Również na powierzchni wysoczyzn występują niewielkie zagłębienia bezodpływowe typu „oczek” lub słabo zarysowane rozległe, wklęsłe obniżenia, na ogół włączone w sieć odpływu powierzchniowego.

Pod względem geologicznym teren Powiatu leży w zasięgu dwóch jednostek tektoniczno strukturalnych: kredowej niecki łódzkiej oraz w obrębie antyklinorium rawsko gielniowskiego, będącego częścią wału kujawsko pomorskiego.

Kredowa niecka łódzka powstała pod koniec okresu jurajskiego, w fazie największego nasilenia ruchów górotwórczych, jako rozległe obniżenie towarzyszące antyklinalnemu wypiętrzeniu, jakie stanowił ukształtowany na wschód od niej wał środkowopolski.

Nieckę budują głównie takie utwory, jak iłowce, mułowce, wapienie, margle, opoki, gezy oraz kreda piszcząca. W środkowej części Powiatu dominują mezozoiczne skały osadowe okresu kredowego (kreda dolna i górna), która jest nośnikiem znacznego w rejonie łódzkim zbiornika wód podziemnych (GZWP 401 „Niecka Łódzka”), od szeregu lat otoczonego ochroną i znacznymi obostrzeniami w ewentualnym poborze wody.

We wschodniej części Powiatu pod utworami kenozoicznymi leżą osady jurajskie (brak utworów kredowych). Utwory jurajskie wykształcone są głównie jako facja węglanowa, a dokładniej wapienno-margliste osady górnej jury oraz iłowcowe, mułowcowe i piaskowcowe z syderytami przechodzące w piaskowcowo-wapienne osady jury środkowej. Strop utworów jurajskich zalega na głębokości 70-150 m ppt.

Utwory kredowe prawie wyłącznie wykształcone są w facji węglanowej z krzemieniami i marglami. Strop tych utworów zalega na głębokości 80-150 m ppt.

Utwory młodsze, trzeciorzędowe, zalegają nieciągłą warstwą wypełniając zagłębienia powierzchni mezozoicznej. Są to głównie osady mułowcowo – ilaste, ilaste i piaszczyste z przewarstwieniami węgla brunatnego o łącznej miąższości ca 5 – 20 m.

W wielu rejonach Powiatu na utworach kredowych zalega bezpośrednio gruba (znacznie grubsza niż na północy województwa) warstwa materiałów jeszcze młodsze, kenozoicznego, związanego z wkroczeniem na ten teren lądolodu skandynawskiego. Materiał ten to głównie luźne żwiry, piaski, mułki ily oraz gliny morenowe o różnym stopniu zapiaszczenia.

Konfiguracja dzisiejszej powierzchni Powiatu jest w podstawowych zrębach wynikiem akumulacyjnej działalności lądolodu środkowopolskiego, przede wszystkim jednak

złodowacenia Warty. Grube kompleksy skał czwartorzędowych, miejscami dochodzące nawet do 150 m, najczęściej mają miąższość 70-80 m.

Dolną warstwę czwartorzędu budują utwory zwałowe i wodnolodowcowe złodowacenia południowopolskiego, górną budują dwa nieciągłe poziomy glin złodowacenia środkowopolskiego, rozdzielone i nadbudowane osadami wodnolodowcowymi. Na powierzchni występują również płaty i pagóry piaszczysto-żwirowo-głazowe osadów lodowcowych i moren recesyjnych.

Teren Powiatu jest dość zasobny w kopaliny pospolite, przydatne do lokalnych potrzeb budowlanych i drogowych. Występują tu przede wszystkim złoża kruszywa naturalnego (piaski, piaski ze żwirem) oraz podrzędnie złoża ceramiki budowlanej (glin zwałowych).

Na terenie Powiatu nie występują piaski kwarcowe szklarskie i formierskie. Brak jest również złóż surowców ilastych (glin ceramicznych i ogniotrwałych) związanych z dolną jurą i piaskowców z jury i kredy. Na terenie Powiatu utwory mezozoiczne występują bardzo głęboko i nie są rozpoznane pod względem ich przydatności surowcowej.

2.2.2. Gleby

Północne tereny Powiatu charakteryzują się słabą jakością gleb. Są to głównie gleby bielcowe i brunatne wytworzone na bazie piasków i żwirów, pozbawione składników pokarmowych. Przeważają tu gleby o klasie bonitacyjnej V i VI, żytnio-ziemniaczane.

W części centralnej Powiatu na podłożu gliniasto-piaszczystym wytworzyły się gleby bielcowe i pseudobielcowe oraz brunatne. Wśród nich występują gleby bielcowe wytworzone na glinie o na ogół dobrych warunkach nawilgocenia, klasy bonitacyjnej III - IV, zaliczane przeważnie do kompleksu przydatności rolniczej 4 i 5, jako kompleks żytni dobry i bardzo dobry. W pewnych fragmentach spotyka się także kompleks pszenno-żytniowy – dobry.

Wschodnie rejony Powiatu to przede wszystkim gleby pyłowe, bardzo zapiaszczone, podścielone piaskiem lub gliną zwałową; prawie wszystkie występujące na tym obszarze gleby to gleby bielcowe należące do IV i V klasy bonitacyjnej. W części południowej Powiatu również dominują gleby bielcowe i pseudobielcowe o klasie bonitacyjnej IV i V,

lecz spotyka się także gleby brunatne o klasie bonitacyjnej III. Najślabsze grunty orne wykazują najczęściej duże niedobory wilgoci w okresie wegetacji roślin.

2.2.3. Stosunki wodne

Różnorodność biologiczna koncentruje się głównie w zlewniach rzek występujących na obszarze Powiatu. Przez Powiat Łódzki Wschodni przebiega dział wodny I rzędu rozgraniczający dorzecza Wisły i Odry. Do najważniejszych rzek odwadniających obszar Powiatu należą: Ner (zlewnia Warty), Wolbórka (zlewnia Pilicy), Miazga (dopływ Wolbórki), Piasecznica (zlewnia Pilicy), Mroga (zlewnia Bzury), Struga (zlewnia Bzury), Moszczenica (zlewnia Bzury) i Dobrzyńka (zlewnia Neru). Wzniesienia Łódzkie zajmujące północny obszar Powiatu stanowią węzeł hydrograficzny, gdzie zbiegają się linie wododziałowe. Jest to jednocześnie strefa źródłowa dla wielu rzek. Powierzchniową sieć hydrologiczną północnej części Powiatu buduje głównie rzeka Mroga – dopływ Bzury, przechodząca z północnego zachodu na północny wschód i rzeka Piasecznica biorąca tu swój początek.

Obszar centralny Powiatu odwadniają dwie rzeki z dopływami: Ner i Miazga. W przypadku Neru jest to początkowy odcinek spływu wody, Miazgi - bieg środkowy.

Południowa część Powiatu jest odwadniana przez rzeki: Dobrzyńkę - dopływ Neru - oraz liczne dopływy Grabi. Swoją bieg rozpoczyna tu rzeka Wolbórka - jej teren źródłowy objęty jest ochroną rezerwatową.

Ner jest drugą pod względem długości rzeką mającą źródła na terenie województwa łódzkiego. Jej długość wynosi 134 km, powierzchnia zlewni 1866 km². Rzeka swe źródła bierze na południowo-wschodnich krańcach Łodzi w dzielnicy Górna. W swym górnym biegu przepływa przez gminę Brójce i gminę Rzgów w Powiecie Łódzkim Wschodnim, ponownie przez południowe rejony Łodzi, a w dalszym biegu przez Powiaty Pabianicki, Poddębicki i Łęczycki. Poza województwem łódzkim przebiega jedynie końcowy kilkunastokilometrowy odcinek rzeki. Ujście Neru do Warty znajduje się w okolicach wsi Majdany w województwie wielkopolskim (Powiat Kolski).

Rawka jest prawym, najdłuższym dopływem Bzury. Prawie na całej swej długości płynie przez teren województwa łódzkiego, z wyjątkiem krótkiego odcinka na wschód od Skierniewic gdzie wkracza na teren województwa mazowieckiego. Wypływa z okolic wsi Turobowice w północno-wschodniej części gminy Koluszki, do Bzury wpada w pobliżu

Kęszyc Nowych w gminie Bolimów. Przepływa przez Powiaty Łódzki Wschodni, Brzeziński, Tomaszowski, Rawski i Skierniewicki. Długość Rawki wynosi 97 km, a powierzchnia zlewni 1192 km².

Wolbórka to lewy dopływ Pilicy długości 48,8 km (powierzchnia zlewni – 941 km²). Wypływa z okolic Tuszyna (Powiat Łódzki Wschodni, wpada do Pilicy na wschodnich przedmieściach Tomaszowa Mazowieckiego.

Mroga to prawy dopływ Bzury 63 km (powierzchnia zlewni – 460,8 km²). Początek bierze we wsi Gałkówka w gminie Koluszki, kończy bieg w okolicach wsi Sobota w gminie Bielawy (Powiat Łowicki).

Moszczenica jest prawym dopływem Bzury 55 km (powierzchnia zlewni – 515 km²). Źródła ma w pobliżu wsi Borchówka w gminie Nowosolna (Powiat Łódzki Wschodni), ujście znajduje się w okolicach Orłowa w gminie Bedlno (Powiat Kutnowski).

Miazga to lewy dopływ rzeki Wolbórki, o długości 29 km (powierzchnia zlewni – 139,4 km²). Źródła wysiękowe ma przy wsi Sądzieczno, ale zbiera wody wiosenne i opadowe z doliny koło Łodzi – Nowosolnej (Powiat Łódzki Wschodni), Po przepłynięciu 29 km wpada do Wolbórki na kilometr przed linią kolejową Koluszki – Piotrków Trybunalski pomiędzy wsiami Prażki i Zamość niedaleko od Będkowa.

Na terenie Powiatu występują użytkowe poziomy wód podziemnych: głównie związane z utworami jurajskimi, kredowymi oraz czwartorzędowymi. Zgodnie z Mapą Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) wymagających szczególnej ochrony pod red. A. Kleczkowskiego teren Powiatu leży w obrębie zbiornika kredowego Niecki Łódzkiej (nr 401) oraz górnego jurajskiego zbiornika Koluszki – Tomaszów (nr 404) i czwartorzędowego zbiornika morenowego Brzeziny - Lipce Reymontowskie (nr 403).

Przeważająca część Powiatu leży w zasięgu obszaru najwyższej ochrony (ONO) i wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO). Tylko teren gminy Tuszyn oraz południowa i zachodnia część gminy Rzgów pozostaje w obszarze zwykłej ochrony wód. We wschodniej części Powiatu występuje górnego - jurajski poziom wodonośny związany z szczelinowymi osadami węglanowymi (wapienie, wapienie margliste, i dolomityczne).

Pod względem chemicznym wody z utworów jury górnej są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego o małej zawartości chlorków oraz brakiem siarczanów i związków azotowych. Wody z poziomu wodonośnego górnej jury eksploatowane są obecnie w 3% ujęć wód podziemnych Powiatu.

Kredowy poziom wodonośny na terenie Powiatu związany jest ze spękanymi węglanowymi seriami kredy górnej, wykształconymi jako opoki, margle i wapienie margliste (wody typu szczelinowego) i z piaszczystymi utworami kredy dolnej (wody porowo szczelinowe). Jest to poziom zasobny w wodę o dobrej i bardzo dobrej jakości.

Poziom dolnokredowy ma charakter subartezyjski, a wody słodkie występują na głębokości ok. 1000 m p.p.t. Jest to najgłębiej w Polsce położona strefa wód tego rodzaju. Występują tu wody porowe o znacznym ciśnieniu hydrostatycznym.

Wody poziomu górnej kredy ujmowane są obecnie w pojedynczych studniach na terenie Powiatu w gminach Tuszyn, Rzgów i Brójce na głębokości od 80 do 230 m ppt. stanowiąca 8,5% wszystkich ujęć wód podziemnych Powiatu. Pod względem chemicznym wody z utworów kredy generalnie są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego, twarde, o małej zawartości chlorków i siarczanów oraz ponadnormatywnej zawartości żelaza, niekiedy manganu.

Zasadniczym poziomem użytkowym na terenie Powiatu jest czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzujący się istnieniem wielu warstw wodonośnych o zmiennym rozprzestrzenieniu i często będących między sobą w związkach hydraulicznych.

Warstwy te jako główne poziomy użytkowe dla terenu Powiatu są bardzo zasobne w wodę (87% wszystkich ujęć wód podziemnych na terenie Powiatu eksploatuje wody czwartorzędowe) i charakteryzują się zmienną miąższością i wykształceniem granulometrycznym. Statyczne zwierciadło najczęściej napięte lub lekko napięte, miejscami ma charakter swobodny. Głębokość studni ujmujących poziom wodonośny czwartorzędu wynosi od 12 do 125 m, przeważnie jest jednak w granicach 30 – 50 m.

Pod względem chemicznym wody pierwszej użytkowej warstwy wodonośnej czwartorzędu są słabo zmineralizowane. Są to wody typu wodorowęglanowego, twarde i średnio twarde, o małej zawartości chlorków i siarczanów oraz zawartości żelaza dochodzącej niekiedy do 2 mg/L Fe najczęściej nie przekraczającej 0,2 mg/L Fe.

Wody głębszych warstw wodonośnych czwartorzędu, są mniej zmineralizowane i mają bardziej stały skład chemiczny niż wody z pierwszej warstwy.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny ze względu na swoje wykształcenie (głównie ily i mułki) jest słabo rozpoznany pod względem hydrogeologicznym.

Na terenie Powiatu brak większych zbiorników wody stojącej. Dominują tu zlewnie o małej zdolności retencjonowania wody, co skutkuje okresowymi lub permanentnymi deficytami wody. Całkowita retencja poszczególnych zlewni jest sumą różnych procesów, działań i uwarunkowań. W retencji naturalnej głównymi podsystemami retencji wody są: lasy, torfy i bagna, doliny rzeczne, akweny naturalne oraz pokrywa śnieżna i powierzchniowa warstwa litosfery (retencja glebowo-gruntowa). Ingerencja człowieka wybitnie zmniejszyła w województwie łódzkim retencję leśną (ogromny zakres deforestacji) oraz retencję dolinną i bagienno-torfowiskową (osuszanie gruntów).

W całym województwie łódzkim, ze względu na potrzebę poprawy niekorzystnego bilansu wodnego oraz stworzenia możliwości uwzględnienia potrzeb ekologicznych, zagadnienie retencji stanowi znaczącą część programu ochrony środowiska, a także istotny element umożliwiający przełamanie zasobowej bariery rozwoju gospodarczego. Proponowane w Programie Małej Retencji rozwiązania pozwalają ściśle powiązać retencjonowanie wody z działalnością rolniczą i kształtowaniem krajobrazu rolniczego. Celem tych rozwiązań jest zwiększenie składowej podziemnej odpływu całkowitego, obniżenie prędkości przepływu wody (w ciekach i zbiornikach naturalnych) oraz obniżenie odpływu bezpośredniego (poprzez spowolnienie reakcji zlewni na zasilanie).

W dolinach rzek i cieków zalecane metody regulacji obieg wody mają charakter agrotechniczny oraz hydrotechniczny.

Dalszy rozwój małej retencji w województwie łódzkim jest celowy i pilny, jednakże równocześnie powinny być realizowane inne programy i działania zwiększające zasoby wodne regionu. Do najważniejszych z nich należy Program Zwiększania Lesistości (z aktualnych 20%, do co najmniej 30% powierzchni województwa).

Program ten nie tylko zwiększy retencję leśną, ale także ma istotne znaczenie z punktu widzenia ochrony bioróżnorodności oraz ochrony gleb przed erozją, a także umożliwia rozszerzenie zasięgów obszarów prawnie chronionych oraz obszarów turystyczno-

rekreacyjnych. Programem komplementarnym jest przebudowa struktury gatunkowej drzewostanów.

Zgodnie z hierarchią potrzeb obszarowych małej retencji w Polsce, Powiat zaklasyfikowano do strefy potrzeb dużych, charakteryzującej się korzystniejszymi warunkami klimatycznymi oraz dużym zapotrzebowaniem wody na cele komunalne, przemysłowe i rolnicze.

2.2.4. Klimat

Obszar Powiatu, zgodnie z podziałem wg. *W. Wiszniewskiego* i *W. Chelmońskiego*, leży w Łódzko-Wieluńskim regionie klimatycznym. Ze względu na stosunkowo niewielkie urozmaicenie terenu, klimat jest względnie jednolity na całej powierzchni Powiatu. Średnie roczne temperatury mieszczą się w przedziale 7,5 – 8,0°C, przy czym średnia temperatura półrocza chłodnego waha się w granicach 0,5 – 1,0°C, zaś półrocza ciepłego w granicach 14,0 – 14,5°C. Zima jest łagodna, w najzimniejszym miesiącu styczniu rzadko notuje się temperatury poniżej – 25°C, częste są jednak dni z mrozem i przymrozki. Na terenie Powiatu notuje się od 30 do 50 dni mroźnych oraz od 100 do 118 dni z przymrozkami.

Okres wegetacyjny określany występowaniem średniej temperatury powyżej 5°C trwa długo, 210 – 227 dni. Dni gorące pojawiają się już w końcu kwietnia i są notowane do końca września. Najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień. Doliny rzeczne stanowią typowe miejsca akumulacji chłodnego powietrza spływającego z terenów wyżej położonych. Zachmurzenie nie wykazuje większego zróżnicowania na obszarze Powiatu i jest charakterystyczne dla całego regionu.

Wysokie są natomiast opady wynoszące powyżej 550 mm na rok (w północnej części Powiatu w rejonie Wzniesień Łódzkich nawet powyżej 650 mm na rok). Opady półrocza zimowego stanowią 39 % sumy rocznej. Opad stały to około 12 – 14% całości, a pokrywa śnieżna utrzymuje się przez 50 – 70 dni w roku. Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego przeważają wiatry zachodnie, często także południowo-wschodnie. Panują tu dobre warunki tzw. „ciszy cyrkulacyjnej”. Jedynym kierunkiem wzmożonych nawietrzeń wobec przewagi cyrkulacji zachodniej jest kierunek od Łodzi. Na środkowej i północnej części Powiatu

istnieje więc potencjalne zagrożenie przemieszczania się zanieczyszczeń aerosanitarnych oraz hałasu z Łodzi.

2.2.5. Przyroda i ochrona lasów

Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity, Dz. U. 2013 poz. 627, z późniejszymi zmianami); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Rezerваты przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się 89 rezerwatów przyrody, które łącznie zajmują 7434,78 hektara, co stanowi około 0,4% powierzchni województwa.

Tabela Nr 1. Rezerваты przyrody na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.

Stan na dzień 04.08.2015 r.

Lp.	Nazwa rezerwatu	Powiat	Powierzchnia w ha	Rodzaj rezerwatu - główny przedmiot ochrony
1	Gańków	łódzki wschodni	57,85	leśny – las bukowy z jodłą na granicy zasięgu obu gatunków
2	Molenda		147,12	leśny – las mieszany z jodłą, bukiem, świerkiem w pobliżu granicy zasięgu
3	Wiączyń		8,40	leśny – fragment lasu liściastego o cechach grądu subkontynentalnego na granicy zasięgu buka i jodły
4	Wolbórka		37,39	leśny – naturalny fragment lasu olszowego, źródeł rzeki Wolbórki oraz motyla Szlaczkonía torfowca (<i>Colias palaeno</i>) - relikw połodowcowy
5	Rawka	skierniewicki, brzeziński, rawski, łódzki wschodni, tomaszowski	487,00	wodno-krajobrazowy – koryto rzeki Rawki z rozgałęzieniami od źródeł do ujścia

Źródło: Rejestr form ochrony przyrody (<http://www.lodz.rdos.gov.pl>)

- Rezerwat przyrody „Molenda” utworzony dla zachowania lasu o dużym stopniu naturalności;
- Rezerwat przyrody „Wolbórka” utworzony dla zachowania fragmentu lasu olszowego oraz źródeł rzeki Wolbórki;
- Rezerwat przyrody "Gańków" utworzony dla zachowania lasu bukowego z jodłą na granicy zasięgu obu gatunków;
- Rezerwat przyrody "Rawka" - koryto rzeki Rawki z rozgałęzieniami od źródeł do ujścia (gmina Koluszki);
- Rezerwat przyrody „Wiączyń” o powierzchni 8,40 ha, położony w północnej części Lasu Wiączyńskiego.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Na obszarze województwa łódzkiego znajduje się 7 parków krajobrazowych, przy czym trzy: Bolimowski, Przedborski i Załęczański leżą częściowo poza jego granicami. Łączna powierzchnia parków wraz z otulinami wynosi ponad 179 tys. hektarów i obejmuje 9,8% obszaru województwa.

Tabela Nr 2. Parki krajobrazowe na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015r.

Stan w dniu 04.08.2015r.

Lp.	Nazwa parku	Rok powstania	Całkowita powierzchnia w ha			Powierzchnia w granicach województwa w ha		
			parku	otuliny	razem	parku	otuliny	razem
1	Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich	1996	11 580	3 083	14 663	11 580	3 083	14 663

Źródło: Rejestr form ochrony przyrody (<http://www.lodz.rdos.gov.pl>)

Obszar Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich zajmuje 2900 ha, tj. blisko 70 % powierzchni Gminy Nowosolna.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. W granicach administracyjnych województwa łódzkiego obszary chronionego krajobrazu zajmują powierzchnię około 245 tys. hektarów, co stanowi 13,5 % jego powierzchni.

W 2012 roku weszły w życie uchwały Sejmiku Województwa Łódzkiego dotyczące obszarów: Brąszewickiego, Piliczańskiego i Przedborskiego, wprowadzające ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów w celu zachowania ich trwałości i zachowania różnorodności biologicznej oraz określające zakazy obowiązujące na ww. obszarach.

Obszary Chronionego Krajobrazu na terenie Powiatu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Miazgi pod Andrespołem - fragment północno-zachodni doliny Miazgi na terenie gminy Andrespol - 45,24 ha;
- Obszar chronionego krajobrazu „Tuszyńsko-Dłutowski”
- Koluszkowski Obszar Chronionego Krajobrazu będący fragmentem korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym
- Liczne strefy ochronne dolin rzecznych i obszarów źródłowych (m.in. źródłowy odcinek rzeki Piasecznicy oraz Mrogi);
- NATURA 2000: Buczyna Gałkowska PLH100016 i Dąbrowy Świetliste koło Redzenia PLH100019.

Przez teren Powiatu przebiegają granice zasięgu buka, jodły i świerka. Na terenie Powiatu występują również interesujące zespoły roślinności łąkowej i torfowiskowej (związane są one z dolinami rzek, cieków i naturalnymi obniżeniami terenów). Północną granicę zasięgu mają rośliny górskie (np. narecznica górską, kokoryczka okółkowa i inne), a południową m.in. traganek piaszkowy, zimozioł północny i inne.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na mocy ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku (Dz. U. z 2009r. Nr 92, poz. 753, Nr 99, poz. 826), powoływanie stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, pomników przyrody weszło w kompetencje urzędów gmin.

Uchwałami lokalnych samorządów w 2012 roku uznano za pomniki przyrody ponad 70 drzew i jeden głaz narzutowy. Jednocześnie blisko 40 drzew utraciło ten status.

Tabela Nr 3. Indywidualne formy ochrony przyrody (bez pomników przyrody) na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.

Stan w dniu 04.08.2015 r.

Lp.	Powiat	Stanowiska dokumentacyjne		Użytki ekologiczne		Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	
		pow. (ha)	liczba	pow. (ha)	liczba	pow. (ha)	liczba
1	łódzki wschodni	-	-	12,79	17	-	-
RAZEM				12,79	17		

Źródło: Rejestr form ochrony przyrody (<http://www.lodz.rdos.gov.pl>)

- Użytek ekologiczny - bagno śródleśne w Wiśniowej Górze o powierzchni 2,72 ha na terenie gminy Andrespol;
- Użytki ekologiczne – na terenie gminy Koluszki – 10,07 ha

Tabela nr 4 z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu, przedstawia powierzchnię Powiatu Łódzkiego Wschodniego o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych.

Tabela Nr 4. Ochrona przyrody i krajobrazu^a w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona						Pomniki przyrody
	ogółem		w tym				
	w ha	w % powierzchni ogólnej	parki narodowe ^b	rezerваты przyrody	parki krajobrazowe	obszary chronionego krajobrazu ^c	
			w ha				
WOJEWÓDZTWO	357 794,1	19,6	68,3	7 418,8	95 911,0	240 883,7	3 311
Powiat Łódzki Wschodni	5 356,8	10,7	-	250,8	2 810,0	2 285,8	144

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Ochrona lasów.

W klasyfikacji geobotanicznej wg. Szafera obszar Powiatu Łódzkiego Wschodniego obejmuje Państwo Holarktykę (z roślinnością środkowoeuropejską, europejską i cyrkumborealną) z okręgiem Łódzko-Piotrkowskim. Najbardziej naturalną formacją roślinną są tutaj lasy, które zajmują 24 % powierzchni Powiatu. Lesistość Powiatu jest jednak zróżnicowana i tak w gminach Rzgów i Brójce wynosi ok. 4 – 6,2 %, w gminach Tuszyń, Andrespol i Nowosolna – 23 – 25,2 %, a w gminie Koluszki jest równa 40,8%.

Do gmin o najwyższych preferencjach zalesieniowych zaliczono m.in. Koluszki.

Powierzchnia lasów na terenie Powiatu w 2013r. wynosiła ogółem 11 999,54 ha.

Tabela Nr 5. Powierzchnia gruntów leśnych w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	w tym lasy	Z ogółem - grunty					Lesistość w %
			publiczne				prywatne	
			razem	własność Skarbu Państwa		własność gmin		
				razem	w tym w zarządzie Lasów Państwowych			
	w ha							
Województwo	394 816,25	387 502,28	262 011,37	258 670,35	253 536,52	3 341,02	132 804,88	21,30
Powiat Łódzki Wschodni	12 332,22	11 999,54	10 475,22	10 414,12	10 402,92	61,10	1 857,00	24,00
Gminy miejsko-wiejskie:								
KOLUSZKI	6 618,31	6 418,71	6 377,31	6 377,31	6 377,31	-	241,00	40,80
w tym miasto	8,33	8,26	3,33	3,33	3,33	-	5,00	0,80
RZGÓW	256,82	256,74	22,82	22,82	19,82	-	234,00	3,90
w tym miasto	117,00	117,00	-	-	-	-	117,00	7,00
TUSZYN	3 135,01	3 069,22	2 348,01	2 325,61	2 325,41	22,40	787,00	23,60
w tym miasto	464,51	452,37	390,51	368,11	368,11	22,40	74,00	19,50
Gminy wiejskie:								
ANDRESPOL	606,03	587,32	531,03	511,33	511,33	19,70	75,00	25,20
BRÓJCE	425,52	425,16	53,52	50,52	50,52	3,00	372,00	6,20
NOWOSOLNA	1 290,53	1 242,39	1 142,53	1 126,53	1 118,53	16,00	148,00	23,00

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Tabela Nr 6. Powierzchnia lasów w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Lasy publiczne				Lasy prywatne
		razem	własność Skarbu Państwa		własność gmin	
			razem	w tym w zarządzie Lasów Państwowych		
	w ha					
WOJEWÓDZTWO	387 502,28	254 724,93	251 429,51	246 420,33	3 295,42	132 777,35
Powiat Łódzki Wschodni	11 999,54	10 142,54	10 081,74	10 070,54	60,80	1 857,00
Gminy miejsko-wiejskie:						
KOLUSZKI	6 418,71	6 177,71	6 177,71	6 177,71	-	241,00
w tym miasto	8,26	3,26	3,26	3,26	-	5,00
RZGÓW	256,74	22,74	22,74	19,74	-	234,00
w tym miasto	117,00	-	-	-	-	117,00
TUSZYN	3 069,22	2 282,22	2 260,12	2 259,92	22,10	787,00
w tym miasto	452,37	378,37	356,27	356,27	22,10	74,00
Gminy wiejskie:						
ANDRESPOL	587,32	512,32	492,62	492,62	19,70	75,00
BRÓJCE	425,16	53,16	50,16	50,16	3,00	372,00
NOWOSOLNA	1 242,39	1 094,39	1 078,39	1 070,39	16,00	148,00

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

2.3. Sfera społeczna

W poniższym rozdziale przedstawiona została w sposób ogólny sfera społeczna Powiatu Łódzkiego Wschodniego, tj. informacje demograficzne dotyczące ilości mieszkańców, przyrostu naturalnego, liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym oraz warunki i jakość życia mieszkańców Powiatu.

2.3.1. Demografia

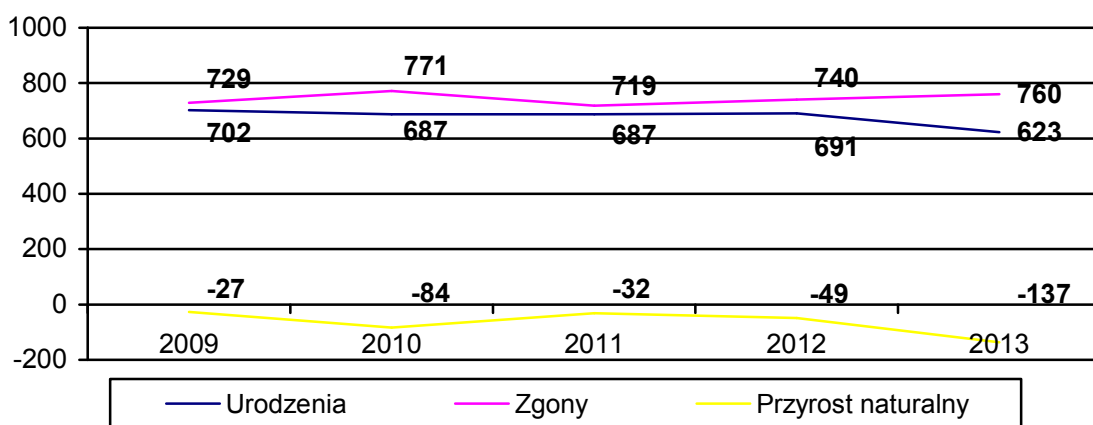
W 2013 roku Powiat Łódzki Wschodni zamieszkiwało 69 759. W latach 2009-2013 liczba ludności systematycznie rosła, osiągając wzrost na poziomie 2952 osób w stosunku do 2009 roku. Jednocześnie w tych latach zanotowano ujemny przyrost naturalny, który w Powiecie Łódzkim Wschodnim ukształtował się w 2013 roku na poziomie -137 osób, przy -8831 osobach przyrostu naturalnego województwa łódzkiego i -17736 osobach w skali kraju.

Tabela Nr 7. Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym

Wyszczególnienie	Powierzchnia [km ²]	Ludność [osób]	Gęstość zaludnienia [osób/km ²]
<u>Gminy Miejsko-Wiejskie:</u>			
- Koluszki	157	23 639	150
w tym miasto	11	13 419	1355
- Rzgów	66	9 961	150
w tym miasto	17	3 431	205
- Tuszyń	130	12 206	94
w tym miasto	23	7 319	315
<u>Gminy wiejskie :</u>			
- Andrespol	23	13180	565
- Brójce	70	6217	90
- Nowosolna	54	4556	84
Razem miasta	51	24 169	474
Razem wsie	449	45 590	102
Razem Powiat	500	69 759	140
Województwo	18 219	2 513 093	138
- gminy miejskie	838	1 393 184	1 663
- gm. miejsko-wiejskie	3795	735 026	101
- gminy wiejskie	13 586	384 883	54

Źródło: Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r., GUS, Warszawa 2014.

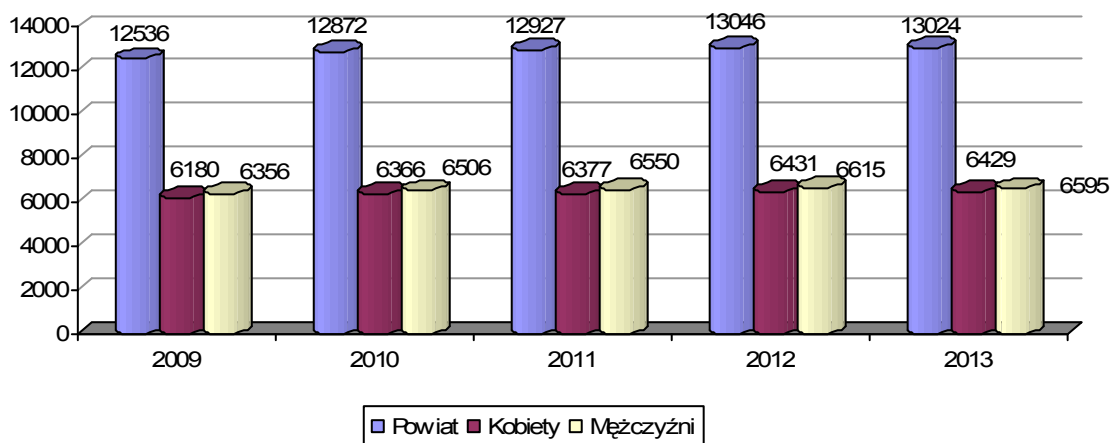
Wykres Nr 1. Przyrost naturalny w Powiecie Łódzkim Wschodnim w okresie 2009 – 2013.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

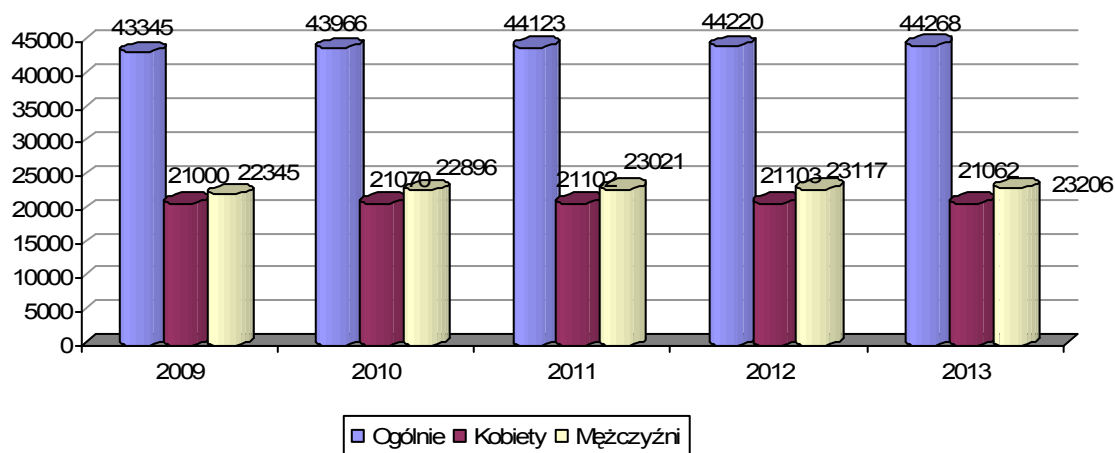
W strukturze funkcjonalnej mieszkańców Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2013 nie odnotowano szczególnych zmian. Dominuje ludność w wieku produkcyjnym, w której zanotowano zwiększenie liczby mężczyzn. Drugą co do wielkości grupą mieszkańców Powiatu jest ludność w wieku przedprodukcyjnym, co daje szansę, w kolejnych latach, na wzmocnienie grupy ludności w wieku produkcyjnym. Należy również jednak zwrócić uwagę, że stopień wzrostu liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym jest wyraźnie niższy od wzrostu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wykres Nr 2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

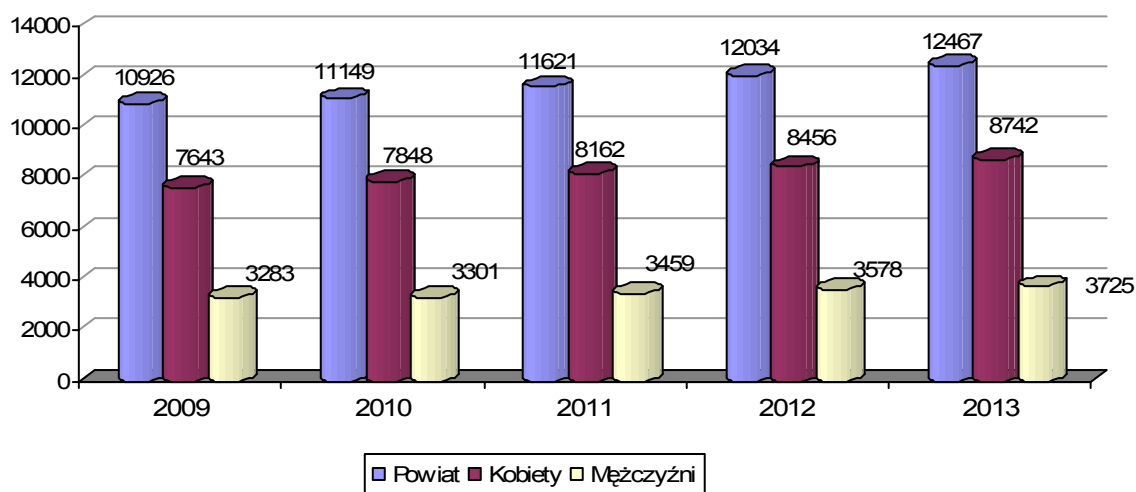
Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

Wykres Nr 3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

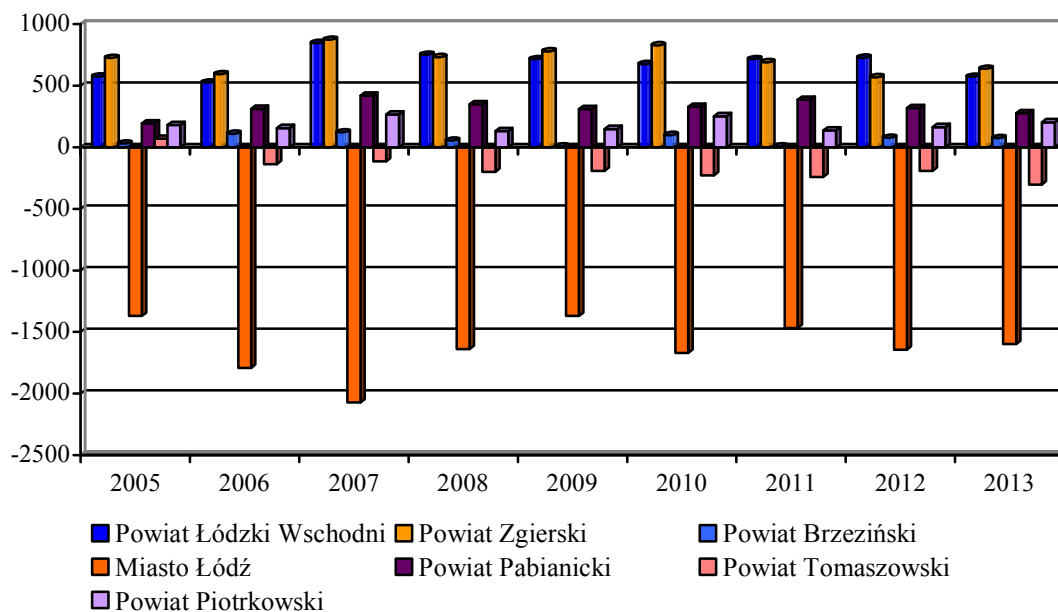
Wykres Nr 4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl).

W latach 2009-2013 liczba mieszkańców Powiatu Łódzkiego Wschodniego wzrastała pomimo ujemnego, w tych latach, przyrostu naturalnego. To zjawisko jest wynikiem dodatniego salda migracji w Powiecie. Z uwagi na charakterystyczne położenie w sąsiedztwie Miasta Łodzi, częściowo w ramach Aglomeracji Łódzkiej, na obszarach przylegających do miasta od lat obserwuje się zjawisko migracji mieszkańców z miasta na tereny przyległe.

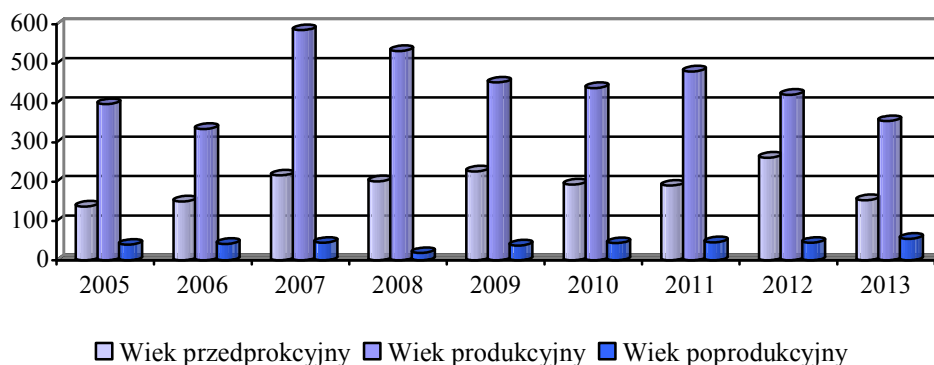
Wykres Nr 5. Saldo migracji Powiatu Łódzkiego Wschodniego i Powiatów sąsiednich w latach 2005-2013.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Zestawienie obrazuje wpływ sąsiedztwa Miasta Łodzi na poziom migracji (Powiat Łódzki Wschodni i Powiat Zgierski), przy jednoczesnym utrzymującym się na wysokim poziomie odpływu mieszkańców z miasta.

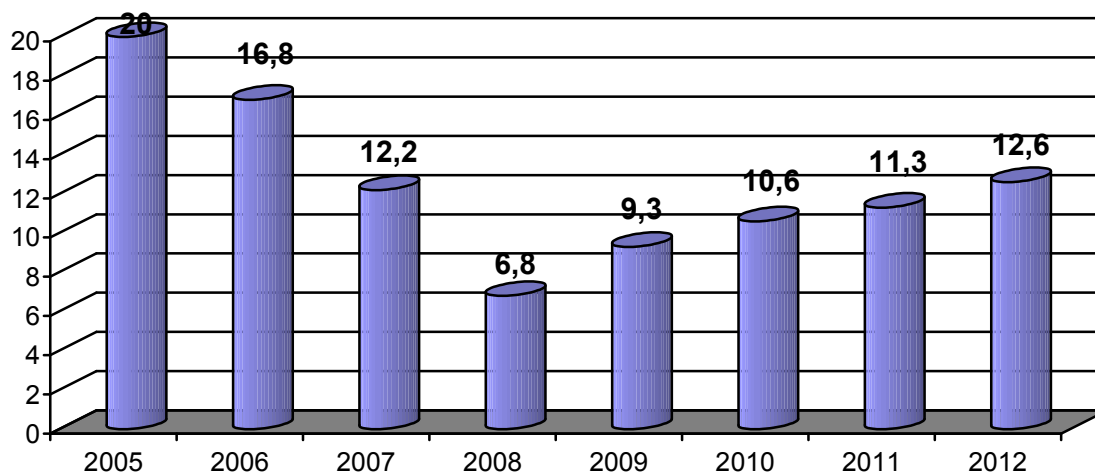
Wykres Nr 6. Migracje na pobyt stały międzypowiatowe i zagraniczne. Powiat Łódzki Wschodni 2005-2013.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Bezrobocie w Powiecie Łódzkim Wschodnim gwałtownie spadło w 2008 roku i od tamtej pory wzrasta w tempie porównywalnym z innymi Powiatami.

Wykres Nr 7. Poziom bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Łódzkim Wschodnim.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Poziom bezrobocia rejestrowanego w 2013 roku w Powiecie przedstawia poniższa tabela nr 8.

Tabela Nr 8. Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia w 2013 r.
Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Bezrobotni zarejestrowani							Stopa bezrobocia rejestrowanego w %
	ogółem	z liczby ogółem					posiadający prawo do zasiłku	
		zamieszkali na wsi	dotychczas niepracujący	absolwenci ^(a)		zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy		
				razem	w tym w szkole wyższej			
WOJEWÓDZTWO	151 626	51 141	21 683	7 181	1 753	9 544	19 858	14,10
Powiat Łódzki Wschodni	3 475	2 155	542	145	36	332	564	13,00

a) Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

2.3.2. Warunki i jakość życia mieszkańców

Zasoby mieszkaniowe

Warunki mieszkaniowe rodzin na terenie Powiatu w porównaniu z województwem łódzkim w przeliczeniu na 1 osobę w m² są bardzo dobre. W Powiecie na 1 osobę przeciętnie przypada około 32 m² a w województwie około 27 m². Z kolei w liczbie osób na 1 mieszkanie w Powiecie przypada około 3, natomiast w województwie 2,53.

Tabela Nr 9. Zasoby mieszkaniowe^a w 2013 r.
Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	Przeciętna				
				liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		powierzchnia użytkowa w m ²	
					1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1 osobę
Województwo	992 415	3 555 181	67 608,0	3,58	2,53	0,71	68,1	26,9
Powiat Łódzki Wschodni	23 519	100 267	2202,8	4,26	2,97	0,70	93,7	31,6
<u>Gminy miejsko-wiejskie:</u>								
KOLUSZKI	8321	33881	663,2	4,07	2,84	0,70	79,7	28,1
w tym miasto	4673	18860	347,4	4,04	2,87	0,71	74,3	25,9
RZGÓW	3402	15830	384,1	4,65	2,93	0,63	112,9	38,6
w tym miasto	1193	5576	129,0	4,67	2,88	0,62	108,1	37,6
TUSZYN	4501	18016	400,9	4,00	2,71	0,68	89,1	32,8
w tym miasto	2866	11038	235,8	3,85	2,55	0,66	82,3	32,2
<u>Gminy wiejskie:</u>								
ANDRESPOL	3747	16101	358,3	4,3	3,52	0,82	95,6	27,2
BRÓJCE	2073	9397	214,1	4,53	3,00	0,66	103,3	34,4
NOWOSOLNA	1475	7042	182,1	4,77	3,09	0,65	123,5	40,0

(a) Na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Rynek pracy

Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód. Do osób pracujących zalicza się:

1. Osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) lub stosunku służbowego;
2. Pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin),
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
3. Osoby wykonujące pracę nakładczą;
4. Agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
5. Członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych);
6. Duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

Dane dotyczące pracujących według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. podane są bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w głównym miejscu pracy.

Pracujący w Powiecie Łódzkim Wschodnim według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. to 12 810 osób, w tym kobiety 6 207 (48,50 %).

W podziale na sekcje PKD pracujący w Powiecie stanowili:

1. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 155;
2. Przemysł i budownictwo – 5 726;
3. Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja – 3 658;
4. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi – 3 271;

Pełną strukturę osób pracujących w Powiecie Łódzkim Wschodnim według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r., w tym także uwzględniającą gminy Powiatu przedstawia tabela nr 10.

Tabela Nr 10. Pracujący w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Pracujący		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budowni- ctwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
	ogółem	w tym kobiety				
Województwo	560 237,00	285 679,00	3 888,00	204 132,00	125 879,00	226 338,00
Powiat Łódzki Wschodni	12 810,00	6 207,00	155,00	5 726,00	3 658,00	3 271,00
<u>Gminy miejsko- wiejskie:</u>						
KOLUSZKI	4 068,00	1 868,00	47,00	1 901,00	1 113,00	1 007,00
w tym miasto	3 453,00	1 518,00	#	1 557,00	1 070,00	#
RZGÓW	3 165,00	1 383,00	#	1 348,00	1 299,00	#
w tym miasto	2 091,00	998,00	-	798,00	879,00	414,00
TUSZYN	2 426,00	1 491,00	42,00	1 013,00	457,00	914,00
w tym miasto	1 717,00	1 107,00	-	547,00	376,00	794,00
<u>Gminy wiejskie:</u>						
ANDRESPOL	1 486,00	827,00	#	713,00	#	499,00
BRÓJCE	830,00	313,00	#	411,00	#	185,00
NOWOSOLNA	835,00	325,00	#	340,00	338,00	#

a) według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Znak # - oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia ujmują wyłącznie zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Informacje dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

Wynagrodzenia

Tabela Nr 11. Przeciętne zatrudnienie w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
Województwo	479 867,70	2 594,90	185 317,60	84 432,10	207 523,10
Powiat Łódzki Wschodni	9 643,20	144,80	4 880,10	1 979,80	2 638,50

a) według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o wynagrodzeniach podane są w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

Tabela Nr 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
Województwo	3 510,20	4 315,63	3 522,00	3 117,17	3 649,50
Powiat Łódzki Wschodni	2 796,04	5 121,32	2 506,42	2 365,31	3 525,94

a) Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Bezrobotni

Dane o bezrobotnych zarejestrowanych obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od dnia 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity, Dz. U. z 2013 r. poz. 674, z późniejszymi zmianami), określone są jako bezrobotne.

Pod pojęciem bezrobotnego należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat a nie ukończyła 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn, jest osobą niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź, jeśli jest to osoba niepełnosprawna – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieucząca się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) Powiatowym Urzędzie Pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów.

Tabela Nr 13. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w 2013 r.
Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Bez stażu pracy	Ze stażem ^(a)					
			1 rok i mniej	1-5	5-10	10-20	20-30	powyżej 30 lat
Województwo	151 626	21 683	24 180	32 374	22 861	24 708	19 103	6 717
Powiat Łódzki Wschodni	3 475	542	481	652	524	617	483	176

(a) Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 1-5 uwzględniono osoby, które pracowały 1 rok i 1 dzień do 5 lat.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Tabela Nr 14. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Według czasu pozostawania bez pracy ^(a)					
		1 miesiąc i mniej	1-3	3-6	6-12	12-24	powyżej 24 miesięcy
WOJEWÓDZTWO	151 626	12 208	23 946	23 501	29 736	29 899	32 336
Powiat Łódzki Wschodni	3 475	340	592	574	773	719	477

(a) Od momentu rejestracji w urzędzie pracy; przedziały zostały domknięte prawostronnie; np. w przedziale 3-6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Tabela Nr 15. Bezrobotni zarejestrowani według płci w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
WOJEWÓDZTWO	151 626	77 663	73 963
Powiat Łódzki Wschodni	3 475	1 905	1 570
<u>Gminy miejsko-wiejskie:</u>			
KOLUSZKI	1 340	695	645
RZGÓW	389	226	163
TUSZYN	608	349	259
<u>Gminy wiejskie:</u>			
ANDRESPOL	716	413	303
BRÓJCE	245	132	113
NOWOSOLNA	177	90	87

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Tabela Nr 16. Bezrobotni zarejestrowani według wieku i poziomu wykształcenia w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	W wieku					Z ogółem				
		24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej	wyższym	średnim		zasadniczym zawodowym	gimnazjalnym, podstawowym, i niepełnym podstawowym
								zawodowym	ogólnokształcącym		
Województwo	151 626	24 526	40 335	31 932	29 872	24 961	16 515	31 003	17 223	38 386	48 499
Powiat Łódzki Wschodni	3 475	543	853	765	718	596	365	732	439	893	1 046

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

2.3.3. Oświata

Do zadań Powiatu Łódzkiego Wschodniego należy prowadzenie szkół ponadgimnazjalnych, specjalnych, specjalnego ośrodka szkolno – wychowawczego oraz poradni psychologiczno – pedagogicznej.

Wykaz i rozmieszczenie placówek :

Miasto Koluszki

- I Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza, ul. Kościuszki 16
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, ul. Wigury 2
 - Technikum nr 1
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
 - Technikum Uzupełniające dla Dorosłych (funkcjonujące do 31.08.2015 r.)
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2, ul. Budowlanych 8
 - II Liceum Ogólnokształcące
 - Technikum nr 2
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, ul. Budowlanych 8
 - Szkoła Podstawowa nr 3 Specjalna
 - Gimnazjum nr 3 Specjalne
 - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
 - internat
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, ul. Korczaka 5
 - wyodrębnione stanowiska pracy w Tuszynie

Miasto Tuszyn

- Zespół Szkół Ogólnokształcących, ul. Żeromskiego 31
 - Liceum Ogólnokształcące (dla młodzieży)
 - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
 - Gimnazjum nr 4

Tabela Nr 17. Liczba uczniów, oddziałów i pracowników placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015 wg stanu na dzień 30.09.2014 r.

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE					
Lp.	Szkoła	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Liczba zatrudnionych nauczycieli [etat]	Liczba pozostałych pracowników [etat]
1	I Liceum Ogólnokształcące w Koluszkach	260	10	21,49	8,25
2	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Koluszkach	186	10	21,62	10
3	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach	327	15	29,51	8,5
4	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie	48	3	7,47	4,5
Razem		821	38	80,09	31,25
SZKOŁY SPECJALNE					
5	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Koluszkach - wszystkie szkoły razem	61	9	29,57	9
Ogółem		882	47	109,66	40,25

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

Tabela Nr 18. Liczba uczniów w szkołach i placówkach oświatowych Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach szkolnych 2011/2012 – 2015/2016 wg. stanu na dzień 30.09.

Nazwa szkoły/placówki	Liczba uczniów w poszczególnych latach szkolnych wg stanu na dzień 30.09				
	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
I Liceum Ogólnokształcące w Koluszkach	285	265	289	260	
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Koluszkach, w tym:	229	205	193	186	
<i>Technikum nr 1</i>	114	97	85	66	
<i>Zasadnicza Szkoła Zawodowa</i>	115	108	108	120	
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Koluszkach, w tym:	300	333	323	327	
<i>Technikum nr 2</i>	202	211	186	193	
<i>I Liceum Profilowane*</i>	98	62	29	0	
<i>II Liceum Ogólnokształcące**</i>	0	60	108	134	
Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie	77	63	57	48	
Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Koluszkach, w tym:	79	74	67	61	
<i>Szkoła Podstawowa nr 3 Specjalna</i>	38	35	36	36	
<i>Gimnazjum nr 3 Specjalne</i>	24	19	17	11	
<i>Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy</i>	17	20	14	14	
Razem	970	940	929	882	

*I Liceum Profilowane wchodzące w skład ZSP nr 2 w Koluszkach w wyniku stopniowej likwidacji z dniem 31.08.2014r. przestało funkcjonować.

** Nabór do II Liceum Ogólnokształcącego wchodzącego w skład ZSP nr 2 w Koluszkach prowadzony jest od roku szkolnego 2012/2013

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

Szkoły ponadgimnazjalne proponują zróżnicowaną ofertę edukacyjną.

W **liceach ogólnokształcących** kształcenie prowadzone jest w oddziałach z rozszerzonym programem nauczania z różnych przedmiotów. Są to m.in.: matematyka, informatyka, fizyka, biologia, chemia, język polski, wos, historia, język angielski, geografia.

W **technikach** kształcą się uczniowie w zawodach:

- technik mechanik

- technik informatyk
- technik pojazdów samochodowych
- technik logistyk
- technik mechatronik
- technik teleinformatyk
- technik elektryk
- technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej

W **Zasadniczej Szkole Zawodowej w Koluszkach** uczniowie mają możliwość kształcenia się w zawodach: mechanik pojazdów samochodowych, mechanik-monter maszyn i urządzeń lub innych, wybranych przez siebie zawodach w ramach klasy wielozawodowej.

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Koluszkach to placówka oświatowa, której wychowankami są dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie w różnym stopniu. Ośrodek posiada wyspecjalizowaną kadrę pedagogiczną, bogatą ofertę terapeutyczno – edukacyjną i stosuje nowoczesne metody nauczania i wychowania.

Od początku roku szkolnego 2012/2013 w Ośrodku prowadzone są zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka. Zajęcia te realizowane są na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2013 r. poz. 1257). Zgodnie z przepisami zajęciami takimi mogą być objęte dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, posiadające opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju.

Zajęcia te cieszą się dużym zainteresowaniem, liczba uczniów z każdym rokiem szkolnym wzrasta. Obecnie prowadzone one są zarówno w formie zajęć indywidualnych, jak i grupowych.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym w Koluszkach po raz pierwszy w roku szkolnym 2013/2014 uruchomiono, oprócz prowadzonych od dawna zajęć rewalidacyjno – wychowawczych indywidualnych, również zajęcia rewalidacyjno – wychowawcze zespołowe. Prowadzone są one w zespole składającym się z 4 uczniów w wymiarze 20 godzin tygodniowo.

Powyższe zajęcia realizowane są na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć

rewalidacyjno – wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. z 2013 r. poz. 529).

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koluszkach swoim działaniem obejmuje gminy wchodzące w skład Powiatu Łódzkiego Wschodniego, tj.: Andrespol, Brójce, Koluszki, Nowosolna, Rzgów, Tuszyn. Posiada zamiejscowe stanowiska pracy w Tuszynie.

Poradnia jest placówką oświatową, która ukierunkowana jest na udzielanie profesjonalnej, specjalistycznej pomocy dzieciom i młodzieży, rodzicom, nauczycielom, pedagogom z terenu całego Powiatu Łódzkiego Wschodniego w diagnozowaniu potrzeb i rozwijaniu potencjalnych możliwości dziecka, wspomaganiu wszechstronnego rozwoju dziecka od momentu urodzenia, zapobieganie i rozwiązywanie problemów w nauczaniu i wychowaniu, pomoc w karierze szkolnej i zawodowej. Jest ona przyjazna dziecku, rodzinie, szkole, otwarta na współpracę ze środowiskiem lokalnym.

Kompetentni specjaliści – psycholodzy, pedagodzy, socjoterapeuci, logopedzi, neurologopedzi, doradca zawodowy, rehabilitant ruchowy realizują zadania Poradni wspierające rozwój dziecka na każdym etapie poprzez: diagnozę i terapię psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, socjoterapię, rehabilitację ruchową, opiniowanie, działalność profilaktyczną, mediacje rodzinne, szkolne, konsultacje, poradnictwo, działania informacyjno - szkoleniowe.

Ponadto Poradnia wydaje orzeczenia m.in. o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej i niedostosowanej społecznie, wymagającej specjalnej organizacji nauki i metod pracy, o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia bądź znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły, o potrzebie zajęć rewalidacyjno - wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim oraz opinie m.in. w sprawie wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej, odroczenia obowiązku szkolnego, gotowości szkolnej dziecka spełniającego obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem lub oddziałem przedszkolnym, dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia dostosowania warunków i form sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki, w szkole podstawowej do indywidualnych potrzeb, objęcia dziecka pomocą psychologiczno-

pedagogiczną w przedszkolu/szkole lub placówce, o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

2.3.4. Opieka zdrowotna

W Powiecie Łódzkim Wschodnim, na terenie 5 gmin działają publiczne i niepubliczne placówki służby zdrowia, które w ramach kontraktów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia, zapewniają dostęp do bezpłatnych świadczeń podstawowej opieki medycznej, pielęgniarstwa środowiskowego i położnej środowiskowej. Jedynie na terenie gminy Nowosolna brak jest placówki, która realizowałaby ww. świadczenia, w związku z tym mieszkańcy korzystają ze świadczeń w pobliskich ośrodkach w Łodzi i Brzezinach.

W ramach kontraktów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia, przychodnie lekarskie zapewniają również dostęp do świadczeń lekarzy specjalistów.

Poradnie/gabinety Podstawowej Opieki Zdrowotnej z terenu Powiatu

Gmina Andrespol

- 1) Gminna Przychodnia Zdrowia w Andrespolu, ul. Rokicińska 125;
- 2) „Medar Pro” Gabinet Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej, Andrespol, ul. Rokicińska 122;
- 3) NZOZ „Farm-Med”, Justynów, ul. Łódzka 37.

Gmina Brójce

- 1) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kurowicach, Punkt Lekarski w Brójcach, Brójce 39;
- 2) Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kurowicach, Poradnia Lekarza POZ, Kurowice, ul. Pabianicka 4.

Gmina Koluszki

- 1) NZOZ Przychodnia Lekarska „Zdrowie”, ul. Korczaka 5;
- 2) NZOZ „Med-Kol” s.c., ul. Przejazd 6, Koluszki;
- 3) NZOZ „Eskulap”, ul. Korczaka 5, Koluszki;

- 4) NZOZ „Eskulap”, Gałków Duży, ul. Dzieci Polskich 12.

Gmina Rzgów

- 1) Gminna Przychodnia Zdrowia w Rzgowie, ul. Ogrodowa 11a.

Gmina Tuszyn

- 1) Samorządowa Przychodnia Zdrowia w Tuszynie, ul. Żeromskiego 24/26.

W 2015 roku mieszkańcy Powiatu łódzkiego wschodniego mogą korzystać ze świadczeń nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej (od poniedziałku do piątku w godz. 18.00-8.00 dnia następnego oraz całodobowo w soboty, niedziele i inne dni ustawowo wolne od pracy). Świadczenia takie realizuje Gminna Przychodnia Zdrowia w Andrespolu.

Na terenie Powiatu działa 21 aptek ogólnodostępnych, które świadczą mieszkańcom usługi farmaceutyczne w szczególności poprzez wydawanie produktów leczniczych, sporządzanie leków recepturowych i leków aptecznych oraz udzielanie informacji o produktach leczniczych i wyrobach medycznych.

Rozkład godzin pracy aptek corocznie uchwała oraz na bieżąco aktualizuje Rada Powiatu Łódzkiego Wschodniego po zasięgnięciu opinii wójtów, burmistrzów miast i gmin z terenu powiatu oraz samorządu aptekarskiego.

Apteki pełnią również dyżury w porze nocnej od poniedziałku do soboty w godzinach od 20.00 do 8.00, a w niedziele i święta oraz inne dni ustawowo wolne od pracy od godziny 8.00 do godziny 8.00 dnia następnego.

Uchwały w sprawie ustalenia rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych mających swoją siedzibę na terenie powiatu łódzkiego wschodniego publikowane są w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego. Ponadto, aby jak najlepiej rozpropagować informacje o godzinach pracy aptek i pełnionych przez nie dyżurach, na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Łodzi utworzona jest zakładka „Apteki”, w której zamieszczane są uchwały w tej sprawie. Również apteki zamieszczają na swoich siedzibach rozkłady godzin pracy oraz informacje o terminach i godzinach pełnionych przez nie dyżurach.

Wykaz aptek z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Gmina Andrespol

- 1) „Dbam o Zdrowie”, ul. Projektowana 16;
- 2) „Na Skrzyżowaniu”, ul. Rokicińska 124;
- 3) „Farmacja 24”, ul. Rokicińska 125;
- 4) „Apteka – Sieciowa”, ul. Rokicińska 146;
- 5) „Farm – Med”, Justynów, ul. Łódzka 37.

Gmina Brójce

- 1) „Lawenda”, Kurowice, ul. Pabianicka 6.

Gmina Koluszki

- 1) „Dbam o Zdrowie”, ul. Żwirki 2;
- 2) „Źródło”, Świderek, Zając Sp.j., ul. Korczaka 5;
- 3) J. i L. Marcinkowscy Sp. z o.o., ul. Głowackiego 20;
- 4) „Św. Huberta”, ul. Sikorskiego 6A;
- 5) „Rodzinna”, ul. 11 Listopada 33;
- 6) Koluszki, ul. Przejazd 6;
- 7) „BIO”, ul. 3 Maja 19G;
- 8) „Rumianek”, ul. 3 Maja 8;
- 9) J. i L. Marcinkowscy Sp. z o.o., ul. Brzezińska 54.

Gmina Rzgów

- 1) „Dbam o Zdrowie”, ul. Ogrodowa 11a;
- 2) „Maria”, Plac 500 – lecia 2.

Gmina Tuszyn

- 1) „Vita”, Plac Reymonta 4;
- 2) „Melisa”, ul. Żeromskiego 24/26;
- 3) „Passiflora”, ul. Króla Władysława Jagiełły 5;
- 4) „Nasza Hydra”, ul. Łowicka 1.

2.3.5. Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, której utworzenie i utrzymywanie należy do zadań realizowanych przez Powiat. Decyzja o utworzeniu centrum leży w kompetencji organu stanowiącego Powiatu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Powiecie Łódzkim Wschodnim zostało powołane na mocy Uchwały Nr 17/ 99 Rady Powiatu Łódzkiego Wschodniego z dnia 11 stycznia 1999 r. Jest samodzielną jednostką organizacyjno – budżetową, podporządkowaną Zarządowi Powiatu, do zadań której należą:

- 1) zadania własne Powiatu o charakterze ponadgminnym w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej czy wspierania osób niepełnosprawnych;
- 2) zadania zlecone Powiatowi z zakresu administracji rządowej;
- 3) praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa, ukierunkowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
- 4) prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej (przez zaspokojenie potrzeb socjalnych, oświatowych, kulturowych ludności).

W Centrum funkcjonują zespoły do spraw:

- 1) obsługi osób niepełnosprawnych i spraw organizacyjnych;
- 2) świadczeń i pomocy instytucjonalnej;
- 3) pieczy zastępczej;
- 4) finansowo – księgowy.

Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie opiera się na trzech głównych blokach tematycznych:

1. Pomocy społecznej;
2. Pieczy zastępczej;
3. Pozostałych zadaniach w zakresie polityki społecznej.

Starosta przy pomocy Centrum realizuje zadania na podstawie art. 112 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej sprawując nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego

poradnictwa, w tym rodzinnego oraz domów pomocy społecznej i jednostek interwencji kryzysowej.

W oparciu o ust. 12 tego samego artykułu kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składa Radzie Powiatu corocznie sprawozdanie z działalności Centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Rada Powiatu na podstawie przedstawionego wykazu potrzeb opracowuje i wdraża lokalne programy pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu funkcjonują trzy domy pomocy społecznej:

1) w Koluszkach – dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych.

Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych z chorobą Alzheimera przy Stowarzyszeniu Serc Jezusa i Maryi w Koluszkach przeznaczony jest dla 16 osób w podeszłym wieku i 30 osób przewlekle somatycznie chorych.

Dom spełnia wszystkie standardy określone w art. 55 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej i w rozwiązywaniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej. Posiada wpis stały Wojewody Łódzkiego (Decyzja Nr 9014/ 2/ 3/ 08 z dnia 24 listopada 2008 r.).

2) w Lisowicach – dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet.

Dom Pomocy Społecznej dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet w Lisowicach posiada 59 miejsc statutowych.

Na dzień 31 grudnia 2012 r. placówka spełnia standardy zgodnie z obowiązującymi przepisami i posiada wpis Wojewody Łódzkiego z dnia 14 marca 2011 r. nr PS.III.9013/27/2011.

3) w Wiśniowej Górze – dla przewlekle psychicznie chorych.

Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Wiśniowej Górze posiada 125 miejsc statutowych. Na dzień 31 grudnia 2012 r. placówka spełnia standardy zgodnie z obowiązującymi przepisami i posiada wpis stały Wojewody Łódzkiego z dnia 10 listopada 2011 r. znak: PS–III.90.13/ 23/2010.2011.

W Powiecie Łódzkim Wschodnim działa Punkt Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Łodzi. Specjaliści dyżurujący w punkcie, to m.in.:

- 1) psycholog;
- 2) prawnik;
- 3) pracownik socjalny.

2.3.6. Piecza zastępcza

Od dnia 1 stycznia 2012 r. zgodnie z art. 182 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pełni rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast na podstawie art. 76 ust. 4 pkt. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator przedstawia Staroście i Radzie Powiatu całoroczne sprawozdanie z efektów pracy.

Również w oparciu o art. 182 ust 5 ustawy kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składa Zarządowi Powiatu całoroczne sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Bezpośrednim realizatorem zadań związanych z organizacją zastępczych form opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki i wychowania ze strony rodziców biologicznych jest – powołany przez kierownika PCPR – zespół do spraw pieczy zastępczej.

Do zadań zespołu ds. pieczy zastępczej należy:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Idea rodzicielstwa zastępczego propagowana jest wzorem lat ubiegłych w ramach współpracy z Parafiami Kościoła Katolickiego z terenu Powiatu.

Struktura rodzin zastępczych na dzień 30 czerwca 2015 r. została przedstawiona w tabeli nr 19:

- 1) rodziny zawodowe (w tym 1 prowadzący rodzinny dom dziecka) – 11; liczba dzieci – 31;

2) rodziny niezawodowe – 30; liczba dzieci – 41, w tym 5 pełnoletnich;
rodziny spokrewnione – 51; liczba dzieci 66, w tym 13 pełnoletnich;

Tabela Nr 19. Liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w Powiecie Łódzkim Wschodnim z podziałem na miasta i gminy w 2015 r.

Miasto/Gmina	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Rodziny ogółem	Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych
Andrespol	10	8	1	19	24
Brójce	6	2	2	10	17
Miasto Rzgów	6	1	3	10	20
Nowosolna	2	1	1	4	5
Miasto/Gmina Koluszki	13	15	2	30	46
Miasto / Gmina Tuszyn	14	3	2	19	26
Ogółem	51	30	11	92	138

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wg. stanu na dzień 30.06.2015 r.

Łącznie 92 rodziny zastępcze zapewniały opiekę i wychowanie 138 dzieciom, w tym 18 pełnoletnim wychowankom.

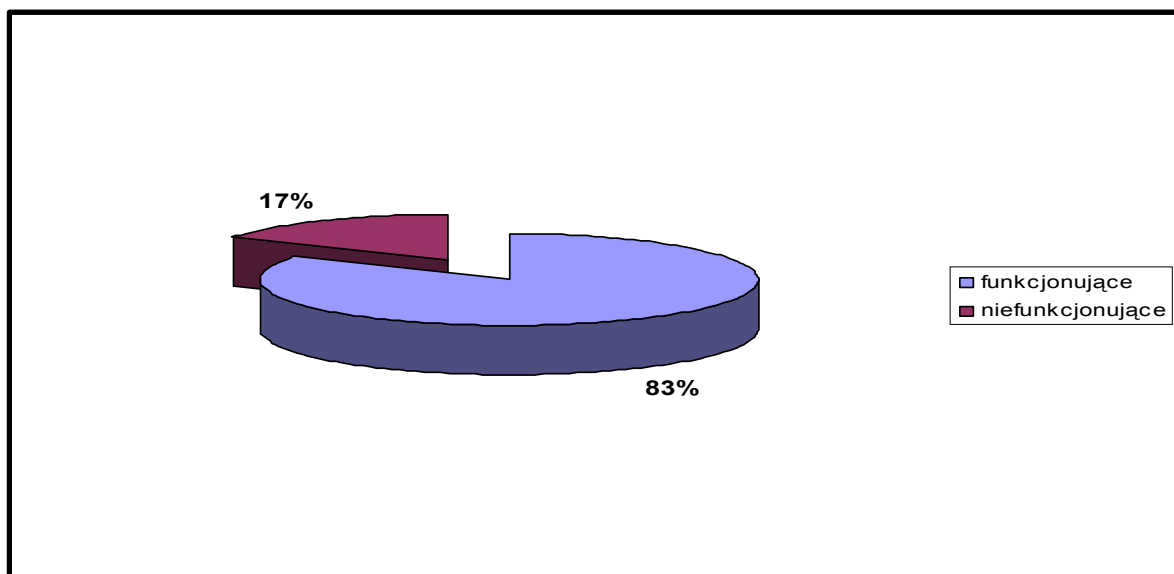
Ponadto poza Powiatem umieszczonych było 30 dzieci, pochodzących z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego, w tym 19 w rodzinach zastępczych i 11 w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydawanie zaświadczeń zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia i opinię.
3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji z uwzględnieniem potrzeb szkoleniowych rodzin.
5. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.
6. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy.

2.3.7. Organizacje społeczne.

W demokratycznym społeczeństwie organizacje pozarządowe stanowią istotny element rozwoju lokalnych społeczności, ponieważ skupiają aktywnych i wrażliwych na sprawy społeczne obywateli. Grupy te powstają oddolnie, spontanicznie, na zasadzie dobrowolnego udziału obywateli i funkcjonują niezależnie od struktur państwowych. Ich działalność podnosi skuteczność i efektywność działań w sferze zadań publicznych i stanowi doskonałe uzupełnienie działań Powiatu w zakresie nieobejmowanym przez struktury samorządowe.

Wykres Nr 8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące i niefunkcjonujące (stan na dzień 31.03.2015r.)

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego swoją siedzibę ma 198 organizacji pozarządowych 165 z nich (83%) posiada uregulowaną sytuację prawną w zakresie rejestracji, natomiast 33 (17%) należy uznać za niedziałające.

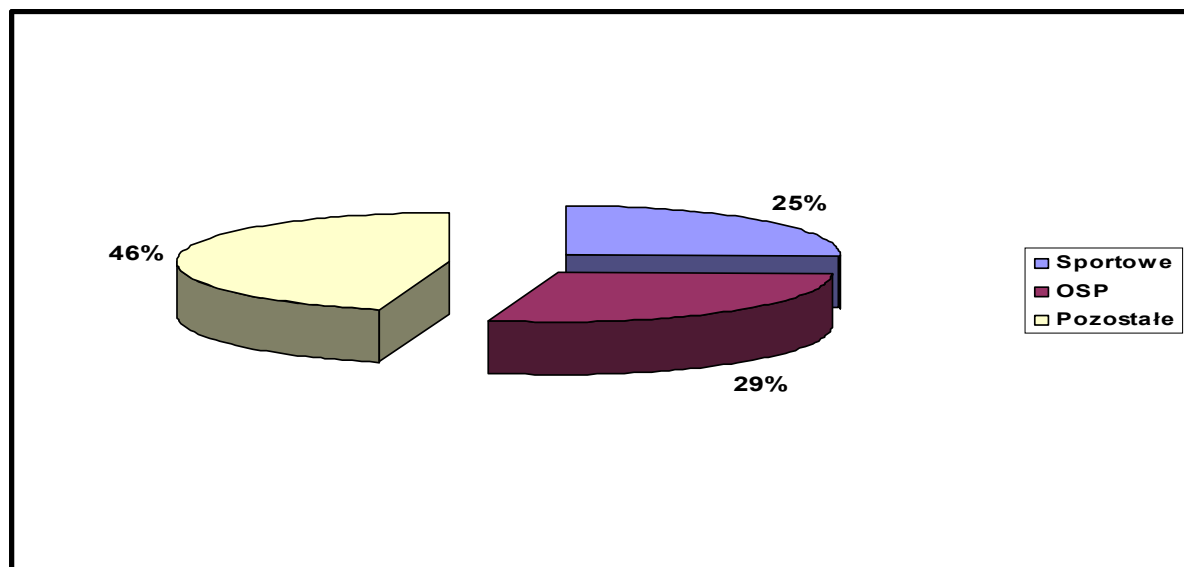
Organizacje różnią się pod względem celów i środków działania.

Ze względu na kryterium celów działania, można je podzielić na 3 kategorie:

- organizacje o sportowym profilu działania, które stanowią 25% ogólnej liczby wszystkich organizacji tj. uczniowskie kluby sportowe, kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń (nieprowadzących działalności gospodarczej) oraz kluby sportowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym;

- organizacje działające na rzecz bezpieczeństwa i ochrony przeciwpożarowej - ochotnicze straże pożarne, stanowiące 29% wszystkich organizacji;
- pozostałe stowarzyszenia, które stanowią 46% ogólnej liczby stowarzyszeń mających siedzibę na terenie Powiatu łódzkiego wschodniego. Jako główne cele swojej działalności podają m.in. rozwiązywanie lokalnych programów, działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, przeciwdziałanie alkoholizmowi, organizację różnych form spędzania czasu wolnego, w tym aktywizację sportową, realizację pasji a także inne zadania, w zależności od potrzeb i zainteresowań danej grupy społecznej.

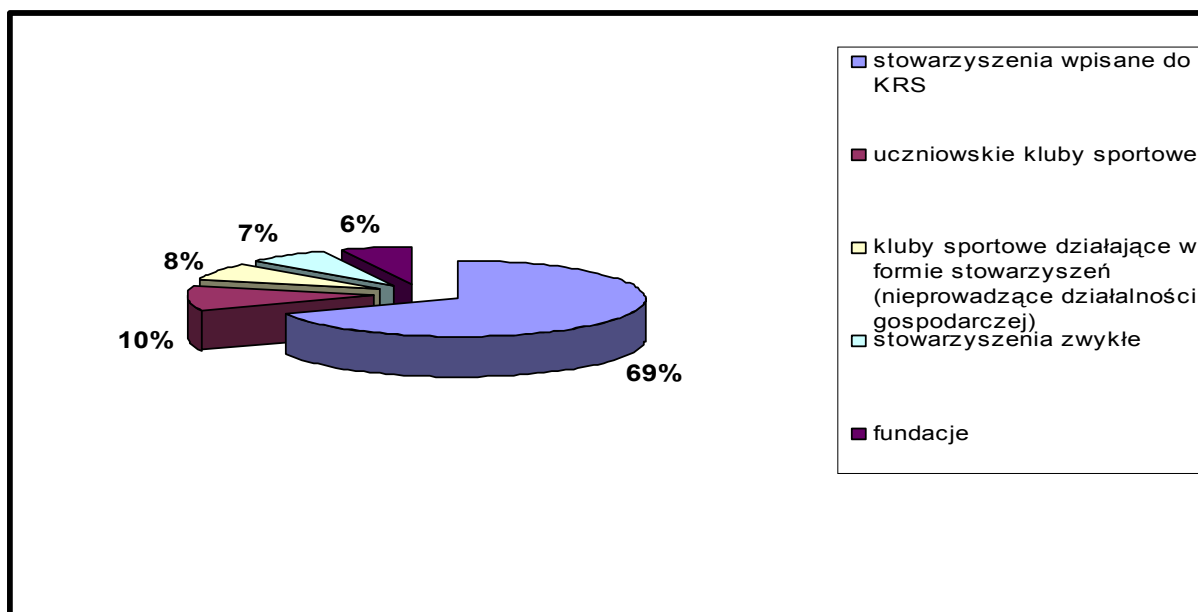
Wykres Nr 9. Podział organizacji pozarządowych wg. celów działania (stan na dzień 31.03.2015r.)

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

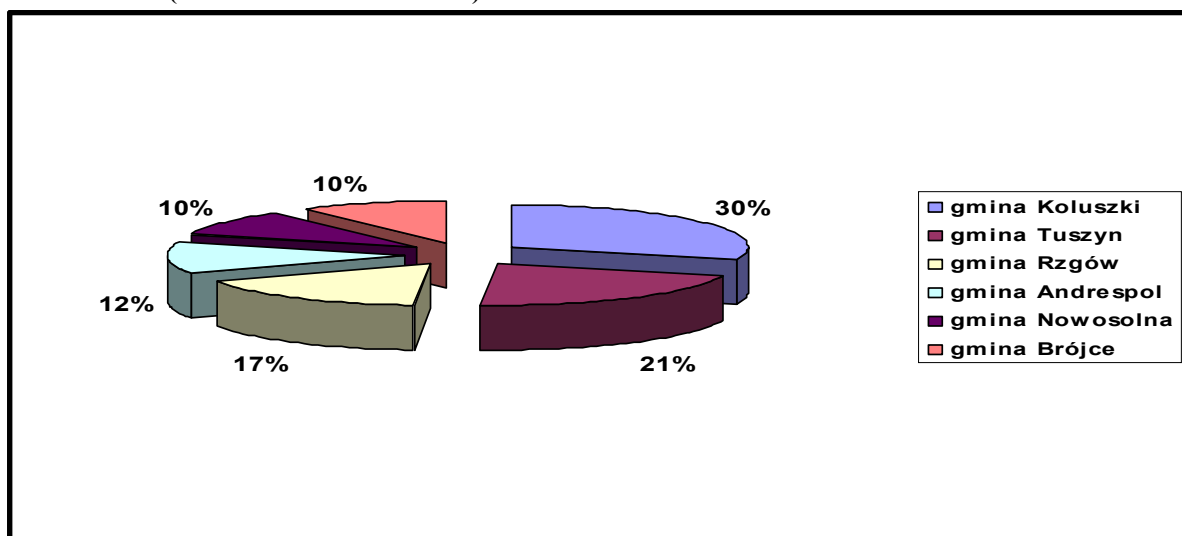
W oparciu o kryterium formy organizacyjnej, działające na terenie Powiatu podmioty trzeciego sektora można podzielić na stowarzyszenia wpisane w Krajowym Rejestrze Sądowym do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnych. Do grupy tej, stanowiącej aż 68% wszystkich stowarzyszeń należą: ochotnicze straże pożarne, niektóre kluby sportowe oraz stowarzyszenia i fundacje. Znaczną grupę organizacji pozarządowych stanowią wpisane do prowadzonych przez Starostę Łódzkiego Wschodniego ewidencji uczniowskie kluby sportowe (10%) i kluby sportowe działające w formie stowarzyszeń nieprowadzących działalności gospodarczej (8%). Na terenie Powiatu działają również, mające uproszczoną formę organizacyjną, stowarzyszenia zwykłe, które stanowią 7% wszystkich organizacji. Omówiony podział charakteryzuje poniższy wykres.

**Wykres Nr 10. Podział organizacji pozarządowych wg. kryterium – forma organizacyjna
(stan na dzień 31.03.2015r.)**

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

**Wykres Nr 11. Podział organizacji pozarządowych wg kryterium lokalizacji na terenie Powiatu
(stan na dzień 31.03.2015r.)**

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

Zaangażowanie mieszkańców poszczególnych gmin w sprawy lokalnych wspólnot można wyrazić liczbą stowarzyszeń mających siedzibę na danym terenie. Najwięcej organizacji pozarządowych znajduje się na terenie gminy Koluszki, gdzie siedzibę ma aż 30% wszystkich stowarzyszeń oraz na terenie gminy Tuszyn - 21 % i gminy Rzgów - 17 %. Zbliżona liczba stowarzyszeń ma siedzibę na terenie gminy Andrespol - 12%, gminy Nowosolna - 10% i gminy Brójce - 10 %.

2.3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Zadania związane z bezpieczeństwem publicznym to jedno z podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Powiat jako JST wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym m.in. w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli [art. 4 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.)].

W celu realizacji zadań Starosty wynikających z art. 38a ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, została utworzona w Powiecie Łódzkim Wschodnim Komisja Bezpieczeństwa i Porządku.

Na podstawie analizy realizacji stanu bezpieczeństwa i współpracy szeregu podmiotów Komisja opracowała „Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2013 – 2017 dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego” przyjęty przez Radę Powiatu Łódzkiego Wschodniego w drodze Uchwały Nr XXXI/445/2013 w dniu 7 marca 2013 r.

Głównym celem Programu jest wzrost realnego bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Łódzkiego Wschodniego. W Programie wzięto po uwagę elementy Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej”.

W szczególności zadania te polegają na: przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, bezpieczeństwu dzieci i młodzieży, bezpieczeństwu w miejscach publicznych, bezpieczeństwu w ruchu drogowym, bezrobociu, bezpieczeństwu przeciwpożarowym, bezpieczeństwu sanitarno-epidemiologicznym.

Podstawową jednostką powołaną do ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymywania porządku publicznego jest policja. Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego zadania te realizuje Komenda Powiatowa Policji z siedzibą w Koluszkach.

W skład Komendy Powiatowej Policji wchodzi:

- Posterunek Policji w Andrespolu
- Komisariat Policji w Tuszynie
- Komisariat Policji w Rzgowie

W Powiecie w 2014 r. stwierdzono 1096 przestępstw, z czego 564 odnotowana na terenie KPP w Koluszkach, 275 na terenie KP Tuszyn, a pozostałych 257 przestępstw na terenie KP Rzgów.

W porównaniu do ubiegłego roku nastąpił spadek stwierdzonych przestępstw o 277 i wskaźnik dynamiki przestępstw stwierdzonych wyniósł 79,83 %.

Tabela Nr 20. Dynamika przestępstw stwierdzonych na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w okresie od dnia 01.01.2014 r. do dnia 31.12.2014 r.

Nazwa zdarzenia	Dynamika przestępstw [w %]
kradzież rzeczy cudzej	73,58
kradzież z włamaniem	88,89
rozbój	114,29
zabójstwa	150
bójka i pobicie	62,50
uszkodzenie mienia	77,19
kradzież pojazdu	61,29

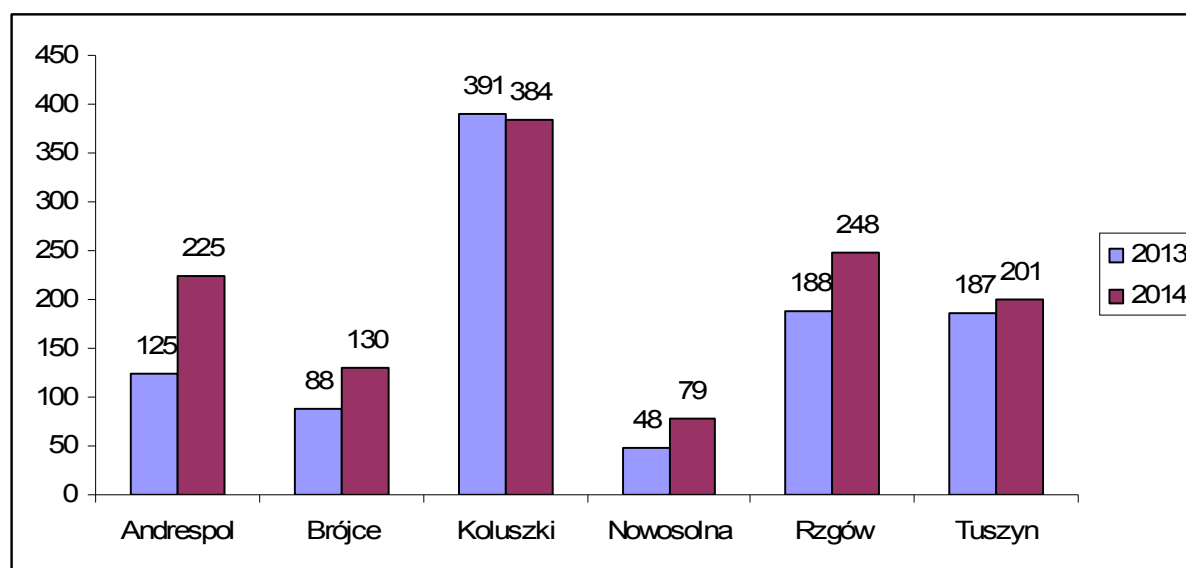
Źródło: Komenda Powiatowa Policji Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Komenda Policji zajmuje się także przestępczością nieletnich, przestępczością narkotykową oraz bezpieczeństwem w ruchu drogowym.

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców pieczę sprawuje również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Koluszkach. Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2014 roku odnotowano 1267 zdarzeń, w tym 309 pożarów, miejscowe zagrożenia – 927, alarmy fałszywe – 31. W porównaniu do 2013 rokiem ilość zdarzeń wzrosła o 240.

Występujące zagrożenia takie jak pożary, klęski żywiołowe, katastrofy spowodowane siłami natury lub działalnością człowieka, stały się na tyle groźne, że do ich zwalczania angażuje się wszystkie dostępne siły i środki, w tym również ochotnicze straże pożarne oraz inne służby, inspekcje wchodzące w skład administracji zespolonej, a także specjalistyczne pogotowia branżowe.

Wykres Nr 12. Ilość interwencji z podziałem na gminy z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2013 – 2014.

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego nadzór nad bezpieczeństwem sanitarno-epidemiologicznym sprawuje Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi. Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami: higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny radiacyjnej, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku.

Zadania z zakresu ochrony zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego realizuje Inspekcja Weterynaryjna w Łodzi.

2.3.9. Zasoby kulturowe

Powiat Łódzki Wschodni posiada bogate dziedzictwo kulturowe oraz zróżnicowane walory turystyczno-rekreacyjne i jest miejscem gdzie zachowało się wiele świadectw historii, które z pewnością warto odwiedzić.

Powiat oferuje dogodne warunki do aktywnego wypoczynku i jest niewątpliwie atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców miast, którzy chętnie spędzają wolny czas w leśnej ciszy, podczas długich spacerów lub grzybobrania. Sprzyjają temu szlaki piesze, rowerowe i konne.

Gmina Koluszki

Pierwsza wzmianka o Koluszkach pochodzi z 1399 roku, kiedy to Coluszcovice zostały zarejestrowane w Sądowych Księgach Brzezin. Na przełomie XIV i XV wieku poprzez Koluszki przechodził ważny szlak handlowy zwany bałtycko – ruskim. Wiódł on od Łęczycy, przez Brzeziny, Koluszki, Inowłódz, Opoczno do Sandomierza. Pierwsze dane o liczbie mieszkańców pochodzą dopiero z 1775 roku. Według tych danych dowiadujemy się, że żyło tu 141 osób w 19 domach. Z tych danych wiemy też, że najstarszą częścią Koluszek są tzw. „Stare Koluszki” do których zaliczamy ulicę Brzezińską – na jej przedłużeniu w kierunku Bogdanki. Kolejny zapis o Koluszkach pojawia się w 1790 roku. Dowiadujemy się z niego, że w najstarszej części osady znajdowały się 23 domy, a także młyn, browar, karczma i tartak. W latach 1797 – 1846 w pobliżu osady powstały cztery kolonie czynszowe, w których zamieszkiwało 20 rodzin kolonistów niemieckich. Osady te to Katarzynów, Felicjanów, Stefanów i Słotwiny. W 1831 roku nową częścią Koluszek jest Kowalszczyzna, w której istniał już folwark i kolonia Wypalenisko. Pod koniec XIX wszystkie wyżej wymienione miejscowości weszły w skład osady zwanej Koluszkami. Większego znaczenia Koluszki nabrały dopiero, kiedy przystąpiono do budowy kolei Warszawsko – Wiedeńskiej w 1840 roku.

W dniu 2 IX 1846 roku wyruszyła po raz pierwszy z Koluszek do Piotrkowa trybunalskiego lokomotywa zbudowana w Belgii. W miarę przemysłowego rozwoju Łodzi zaszła potrzeba połączenia jej z linią Warszawsko – Wiedeńską. Pierwszy pociąg z Koluszek do Łodzi wyruszył 19 XI 1865 roku. Znaczenie węzła wzrosło jeszcze bardziej, gdy w 1885 roku nastąpiło dalsze połączenie Koluszek ze Skarżyskiem Kamiennym przez Tomaszów

Mazowiecki oraz wybudowanie linii kolejowej do Łodzi Kaliskiej i połączenie jej z Pabianicami, Zduńską Wolą, Kaliszem i Poznaniem. Od tej pory Koluszki stały się jednym z większych węzłów kolejowych. Po obu stronach linii kolejowej zaczęło rozwijać się budownictwo mieszkalne. W początkowym okresie było ono bezplanowe i chaotyczne. Wytyczane ulice nie miały twardej nawierzchni i kanalizacji. Jednak doskonałe połączenie z większymi ośrodkami miejskimi miało wielki wpływ na dalszą rozbudowę Koluszek. Ulice: Brzezińska i 3-Maja stały się najważniejszymi ulicami osady. Centrum Koluszek to dworzec kolejowy. Wybudowano tu budynek stacyjny, wieżę ciśnień oraz w pobliżu budynki murowane z czerwonej cegły dla kolejarzy.

W początkach XX wieku zaczyna kształtować się tu wyraźnie środowisko robotnicze. Rodziny kolejarские stanowią ok. 50% mieszkańców. Pozostałą grupę stanowią rolnicy, kupcy, rzemieślnicy oraz dojeżdżający do pracy w Łodzi. Zwiększająca się liczba zatrudnionych wpływa na to, że łączą się oni w organizacje związkowe i partyjne.

Na tym terenie dość szybko rozwija się działalność Polskiej Partii Socjalistycznej, która nawet włącza się do strajku generalnego podczas wydarzeń w 1905 roku. Ciągłe zwiększająca się liczba ludności przyczynia się do powstania w 1904 roku parafii rzymsko – katolickiej pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny.

Przed wybuchem II wojny światowej Koluszki osiągały stan rozwoju typowy dla dużej osady miejskiej. Pomimo dość znacznego wzrostu liczby ludności nadal nie mają one praw miejskich i podlegają administracyjnie dwóm gminom – Gminie Długie i Gminie Gałkówek. W latach 1918 – 1939 powstały tu: 2 tartaki, parowozownia w Słotwinach, wytwórnia ciśnieniomierzy, Kasa Spółdzielcza i Spółdzielnie Spożywców „Społem”. Po stronie zachodniej miasta powstaje Urząd Pocztowy, Kino, cegielnia, restauracja i wiele sklepów. Koło Polskiej Macierzy w 1917 roku utworzyło Koedukacyjne Gimnazjum i Liceum Humanistyczne. Do 1921 roku w Koluszkach działa też Wiejski Sąd Pokoju dla 4-ech gmin. W okresie największego rozwoju osady w 1936 roku na posiedzeniu Sejmiku Powiatowego w Brzezinach podjęto decyzję wystąpienia do władz wojewódzkich o powołanie miasta Koluszki. W 1937 przystąpiono do pomiarów obszarów pod przyszłe miasto. Działania te nie zostały zakończone gdyż przeszkodziła w tych pracach II wojna światowa.

Koluszki szybko zaludniały się i stawały miastem z prawdziwego zdarzenia, pomimo, że nadal praw miejskich nie posiadały. Według wstępnego spisu ludności wynikało, że na dzień 4 kwietnia 1945 roku zamieszkiwało na terenie osady 6874 osoby. Wraz z osobami niezameldowanymi ogólną liczbę ludności zamieszkującą w Koluszkach oszacowano na ponad 7 tysięcy osób. Statystyka narodowościowa wykazywała, że zamieszkiwało tu 6701 Polaków, 157 Niemców, 6 Żydów i 24 prawosławnych innych narodowości.

18 czerwca 1945 roku uzyskano uchwałę Powiatowej Rady Narodowej w Brzezinach popierającą roszczenia Koluszek do praw miejskich. 18 stycznia 1947 roku Regionalny Urząd Planowania Przestrzennego w Łodzi zaprojektował granice przyszłego miasta, a 1 kwietnia 1949 roku ukazuje się Zarządzenie Ministra Administracji Publicznej o prawach miejskich dla Koluszek. (*Źródło: www.koluszki.pl, Tadeusz Biernacki*)

Gmina Koluszki dysponuje licznymi walorami przyrody. Lasy zajmują 41% powierzchni gminy. Na jej obszarze zlokalizowanych jest kilkadziesiąt drzew będących pomnikami przyrody, użytków ekologicznych oraz położona w miejscowości Będzelin ścieżka ekologiczno-edukacyjna. Największą atrakcją przyrodniczą są Lisowice – urokliwe miejsce krajobrazowe, które poza terenami leśnymi zachwyca pięknym zbiornikiem wodnym.

Na terenie Gminy Koluszki ochronie podlegają:

- rzeka Mroga w miejscowości Lisowice

- źródłowy odcinek rzeki Piasecznicy (2 km), od granicy z Gminą Rokiciny do torów kolejowych
- rezerwat jodłowo- bukowy Gałków
- zespół pałacowo- parkowy w Lisowicach.

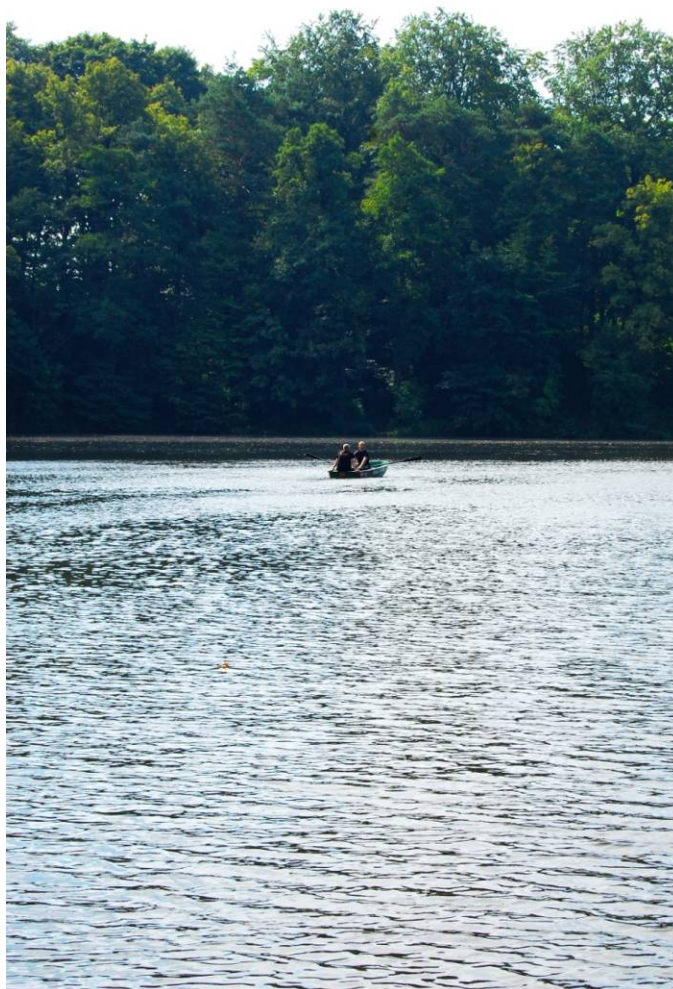
Na terenie gminy zlokalizowane są następujące obiekty zabytkowe, poza wspomnianym wcześniej Kościołem parafialnym pw. Najświętszej Marii Panny z 1896 r. w stylu neogotyckim:

Zespół dworski wraz z parkiem w Lisowicach z XVIII w. aktualnie Dom Pomocy Społecznej;

Kościół w Gałkowie Dużym pw. Św. Trójcy z 1897 r. w stylu nadwiślańsko – gotyckim.

Tereny wokół zbiornika wodnego w Lisowicach o powierzchni 28,8 ha są przeznaczone w planie zagospodarowania przestrzennego na tereny rekreacyjne i usługi związane z turystyką. Obszar o powierzchni 8,6 ha przeznaczono pod budowę ośrodka wypoczynkowego, sportowego i szkoleniowego o podwyższonym standardzie z hotelem, sauną, boiskami, kortami, polem golfowym, polem namiotowym. Przewidywany koszt budowy to dwa miliony złotych. Gmina Koluszki jest otwarta na rozwój osadnictwa rekreacyjno-letniskowego (Zielona Góra, Borowa, Gałków Mały, Kaletnik, Żakowice).

Gmina Andrespol

Gminę Andrespol tworzy 9 sołectw: Andrespol, Bedoń Przykościelny, Bedoń Wieś, Nowy Bedoń, Janówka, Justynów, Kraszew, Stróża, Wiśniowa Góra. Na powierzchni ok. 23 km² zamieszkuje ponad 12 tys. mieszkańców. Latem społeczność gminy powiększa się o rzesze działkowiczów.

Już przed wojną tereny, które obejmuje gmina, były znanym i często odwiedzanym ośrodkiem letniskowym. Również obecnie jest popularnym miejscem odpoczynku Łodzian, uciekających od hałasu i zanieczyszczeń zatłoczonego miasta. Funkcjonujący tu Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji „RELAKS” daje nie tylko możliwości do uprawiania różnych sportów jak: tenis, pływanie, koszykówka, piłka nożna, siatkówka, ale posiada również dużą bazę noclegową w postaci domków campingowych i dwóch pawilonów mieszkalnych. W gminie istnieje także prywatna baza noclegowa z zapleczem gastronomicznym.

Gmina Andrespol to także mnóstwo zieleni. Kompozycja stawów i dużych połaci lasu sprawia, że miejsce to daje szerokie możliwości wypoczynku na łonie natury. Kompleks leśny ma spore walory florystyczne. Przeważają tu siedliska boru i lasu mieszanego, w których spotyka się większe skupiska jodły. Na uwagę zasługuje także obecność czterech pomników przyrody. Natomiast jednym z podstawowych walorów przyrodniczych Gminy Andrespol jest dolina rzeki Miazgi płynącej przez cały jej obszar z północnego zachodu na południowy wschód. Dodatkowymi elementami podnoszącymi walory turystyczne gminy są zlokalizowane na jej obszarze obiekty dziedzictwa kulturowego i historycznego. Należą do nich m.in. drewniane domy z przełomu XIX i XX wieku, murowany pałacyk z końca XIX wieku, kościół Matki Boskiej Królowej Polski z 1925 roku w Bedoniu.

Gmina Brójce

W 1550 roku, między Wolą Rakową a Kurowicami, istniał folwark Brójce. Nazwa wsi związana jest z brodem na rzece, która płynęła na południe od obecnego Urzędu Gminy. W 1606 roku miejscowość składała się z folwarcznych zabudowań dworskich i sześciu chat zagrodników. W czasie utworzenia Guberni Kaliskiej i Warszawskiej, od 1866 roku Brójce stały się ośrodkiem administracyjnym nowej gminy.

Obecny Urząd Gminy mieści się w dawnym, parterowym dworku z 1920 roku, który po II wojnie został gruntownie przebudowany, tracąc swój pierwotny wygląd.

Wieś Bukowiec o charakterze wielodrożnicy, położona ponad doliną rzeki Miazgi, przy drodze z Łodzi do Kurowic.

W sąsiedztwie Bukowca znajdują się dwa kompleksy leśne: Wiśniowej Góry (od zachodu) i Gałkowa (od wschodu). Do niedawna w Bukowcu można było podziwiać tradycyjne drewniane budynki mieszkalne o konstrukcji zrębowej. O wsi Bukowiec wspomina w swych powieściach „Komediantka” i „Fermenty” wybitny polski pisarz i nowelista, laureat literackiej Nagrody Nobla Władysław Stanisław Reymont. Sama wieś była do czasów II wojny światowej zdominowana przez osadników niemieckich. Po tamtych czasach pozostał bardzo zaniedbany cmentarz ewangelicki.

W północno-wschodniej części Gminy Brójce położona jest wieś Giemzów, która została założona w 1530 roku przez Stanisława Trzaskę z Woli Rakowej i pierwotnie nazywana była – tak jak sąsiedni młyn – Strużą. W Giemzowie znajduje się zabytkowy park z dworem wybudowanym w XIX w. Murowany dwór ma dwutraktowy układ wnętrza z sienią i salonem w osi oraz dwoma większymi pokojami od strony frontowej i dwoma mniejszymi od strony ogrodu. Obecnie dwór razem z parkiem stanowi własność prywatną.

Wieś Kurowice wzmiankowana po raz pierwszy w 1346 r. pod nazwą Corouiczi, do roku 1634 podlegała parafii w sąsiednim Czarnocinie. Kurowicka Parafia została erygowana 11 maja 1635 roku. W czasach pruskich osiedleń przemianowano nazwę wsi na Koenigsbach, a podczas II wojny światowej okupant niemiecki przemianował Kurowice na Henen. Pierwsza świątynia powstała w 1621 roku dzięki staraniom kasztelana żarnowskiego Krzysztofa Sułkowskiego. Budowa nowego kościoła została przewidziana na lata 1730-33 przez komisarzy kapitulnych i kanoników, podmajstrzych młynarzy oraz poddanych włości Pabianickich. Obecny kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego został wybudowany w latach 1902-1913 w miejscu dawnych drewnianych świątyń. Jest to potężny, murowany, neogotycki kościół, który w 8 grudnia 1914 roku został trafiony pociskami artyleryjskimi podczas tzw. bitwy łódzkiej. W latach 1918-1920 przeprowadzono odbudowę świątyni, skracając ją nieznacznie i obniżając wieżę. Kolejną renowację przeprowadzono w latach 1946-1947. We wnętrzu na szczególną uwagę zasługuje ołtarz główny z figurą Serca Pana Jezusa, późnorenesansowy ołtarz z I poł. XVII w. z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem w kaplicy po prawej stronie oraz dwa klasycystyczne ołtarze z końca XVIII w. w nawach bocznych.

Atrakcją turystyczną jest także Obserwatorium Astronomiczne im. Papieża Sylwestra II w Bukowcu, które rozpoczęło swoją działalność w 2010 roku. Dzięki współpracy miłośników astronomii z dyrekcją Szkoły Podstawowej w Bukowcu, na jej terenie wybudowano nowoczesne obserwatorium.

Gmina Nowosolna

Obszar gminy jest bardzo atrakcyjny turystycznie ze względu na fakt że 70% jej obszaru gminy leży w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich. Park powstał w 1996 r. i charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi oraz zróżnicowanymi formami geomorfologicznymi, takimi jak parowy, wąwozy, ostańce denudacyjne ukształtowane przez lodowiec. Rozciąga się pomiędzy Łodzią, Brzezunami i Strykowem, a jego powierzchnia wynosi ok. 138 km². Obejmując swym zasięgiem 6 gmin. Położenie Parku w bezpośrednim sąsiedztwie Łodzi jest czynnikiem ułatwiającym wykorzystanie go do celów dydaktycznych, turystycznych i rekreacyjnych. Sieć oznakowanych szlaków pieszych i rowerowych, przebiegających przez najatrakcyjniejsze obszary parku, umożliwia łatwe dotarcie do interesujących turystycznie i przyrodniczo miejsc, pozwalając na połączenie aktywnego wypoczynku z nauką. Turystyczną atrakcyjność podkreśla ponadto duża liczba punktów

widokowych, z których roztaczają się malownicze panoramy na opadającą w kierunku północnym strefę krawędziową Wzniesień Łódzkich. Wiele takich punktów znajduje się w tzw. paśmie najwyższych kulminacji m.in. w okolicy Dąbrowy (284 m n.p.m.), Janowa, Borchówki, Plichtowa, Teolina. Strefa krawędziowa Wzniesień Łódzkich jest także miejscem, skąd biorą swój początek rzeki i strumienie (m.in. Bzura i Moszczenica).

W Byszewach warto zobaczyć zabytkowy, murowany, klasycystyczny dwór wiejski z końca XVIII w., wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta, z gankiem wspartym na czterech kolumnach, kryty gontem. Właścicielem Byszew od roku 1803 był Tadeusz Plichta. Z nim właśnie wiąże się powstanie dworu. Zaczęto go jednak wznosić wcześniej, bo pod koniec XVIII wieku. W latach 1911-1931 przebywał tutaj Jarosław Iwaszkiewicz. Tablica jego pamięci wmurowana jest obok wejścia do budynku. Wspomnienia z tego miejsca pisarz zamieścił w *„Książce moich wspomnień”*. Po II wojnie światowej dwór zajmował niesławny Urząd Bezpieczeństwa, mieszkali w nim niemieccy jeńcy wojenni. Następnie na terenie kompleksu urządzono PGR. Dwór przeszedł remont w latach 1978-1982.

W styczniu 2009 dwór strawił pożar. Spłonął dach i wnętrze. Odrestaurowany zabytek stanowi obecnie własność Skarbu Państwa i można oglądać go z zewnątrz.

Blisko 1000 hektarowy Las Wiączyński pod względem przyrodniczym jest zróżnicowany i występuje tu cała gama leśnych zbiorowisk roślinnych. Zachowały się tu liczne fragmenty drzewostanów naturalnych z udziałem jodły, buka, świerka i jawora. Są to pozostałości niegdyś rozległej Puszczy Łódzkiej. Las Wiączyński jest położony na linii wododziałowej, zachodnia i południowa część odwadniana jest przez Miazgę, należącą do dorzecza Pilicy, wschodnia przez Mrogę należącą do zlewni Bzury. Na terenie uroczyska, w jego północno-wschodnim skraju, znajduje się, utworzony w 1958 r., rezerwat bukowy

"Wiączyń". W rezerwacie znajduje się grupa starych buków i innych drzew, która wyróżnia rezerwat z reszty Wiączyńskiego Lasu, jest jego najwyższą wartością i była główną przyczyną podjęcia ochrony. Rezerwat położony jest w północnej części Wyżyny Łódzkiej na obszarze Wzgórz Brzezińskich, w pobliżu wsi Ksawerów i Lipiny, obejmuje powierzchnię 8,74 ha. Najistotniejszy walor rezerwatu stanowi różnowiekowy las bukowo-jodłowo-grabowy z domieszką dębu szypułkowego, świerka i jawora.

Położona w sąsiedztwie wieś Wiączyń Dolny założona została najprawdopodobniej w XVI w. i była początkowo osadą leśną. W XIX w. istniał tu tartak parowy należący do Karola Scheiblera.

W lesie, niedaleko Wiączynia Dolnego znajduje się cmentarz z I wojny światowej. Znajduje się tam wiele mogił żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Ponadto, w lesie tym,

niedaleko wsi Teolin, znajduje się mogiła zbiorowa Polaków pomordowanych przez hitlerowców w czasie II wojny światowej, uznana jako miejsce pamięci narodowej.

Uznając wartości przyrodnicze i kulturowe Lasu Wiączyńskiego, w 1958 r. utworzono w jego części rezerwat bukowy „Wiączyń” gdzie zachowały się 300 letnie buki..

Nad rzeką Moszczenicą, na Wzniesieniach Łódzkich, w granicach Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, leżą Stare Skoszewy, obecnie wieś w gminie Nowosolna, mająca najbogatszą przeszłość historyczną i kulturową spośród wszystkich miejscowości w rejonie Łodzi. Korzenie historyczne Starych Skoszew sięgają co najmniej VII wieku n.e. Datowane na ten okres znaleziska archeologiczne odkryte podczas wykopalisk prowadzonych przez prof. Mieczysława Górę, potwierdzają osadnictwo wczesnośredniowieczne z okresu przedpaństwowych plemion słowiańskich na terenie obecnych Starych Skoszew. W 1981 roku podczas wykopalisk odkryto ślady istnienia osady przyrodowej o powierzchni kilku hektarów, świadczą o tym znalezione fragmenty ceramiki z okresu wczesnego średniowiecza.

Na terenie Starych Skoszew, na wschodnim brzegu rzeki Moszczenicy, znajdują się pozostałości słowiańskiego grodziska, zamieszkanego od VI do IX wieku. Miało ono kształt elipsy, powierzchnię ok. hektara, było otoczone wałem drewniano-ziemnym o wysokości 4, szerokości podstawy 12 i długości 105 metrów, oraz fosą. U wierzchołka wału znajdowały się drewniane flanki i obronne płoty. Gród zniszczył pożar. Osada zamieszkała przez Wiślan, później przez Polan, była prawdopodobnie jednym z większych ośrodków administracji plemiennej. W latach 70. XX wieku zostały tam przeprowadzone badania archeologiczne. Obecnie grodzisko znajduje się na terenie prywatnym.

Na uwagę w Starych Skoszewach zasługuje również murowany kościół parafialny p.w. św. Barbary wybudowany w latach 1934 - 36 w miejscu XVII - wiecznej świątyni, spalonej w 1914 roku. W świątyni znajduje się uznawany za cudowny obraz Matki Boskiej Skoszewskiej. Na placu przykościelnym, w jednym z dwóch istniejących grobowców spoczywa Teodor Plichta, dziedzic dóbr w Byszewach zmarły w 1833 roku.

Gmina Rzgów

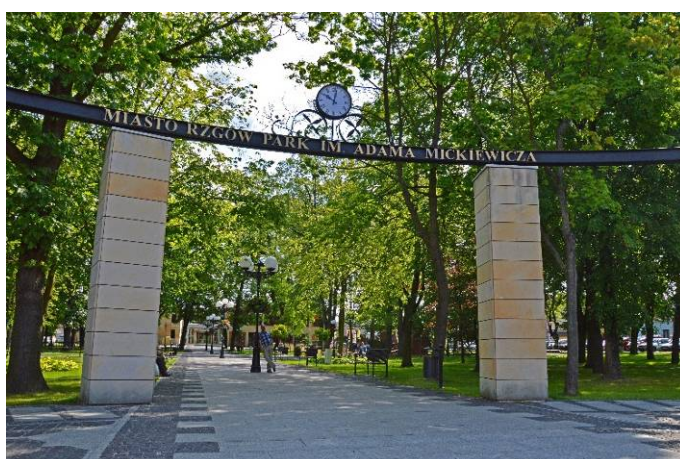
Wieś Rzgów powstała jako jedna z osad rycerskich i w XV wieku (według Jana Długosza) miała 9 łąnów i 3 zagrody. Korzystne położenie Rzgowa na brzegu rzeki Neri i przy traktach wiodącym z Piotrkowa do Łęczycy oraz z Wolborza do Uniejowa i Lutomierska, skłoniło Kapitułę Krakowską do nadania mu praw miejskich. W 1475 roku Rzgów otrzymał prawa miejskie z ręki króla Kazimierza Jagiellończyka. W 1475 roku wybudowany został pierwszy drewniany kościół pod wezwaniem św. Stanisława. W tym czasie Rzgów zaczął się rozrastać i zawiązały się cechy rzemieślnicze kowali, stelmachów, kuśnierzy i szewców.

W 1630 roku zbudowano nowy kościół, który przetrwał do dziś. W 1750 roku mieszkańcy sfinansowali budowę ratusza umiejscowionego na rzgowskim rynku. Wkrótce z polecenia administracji pabianickiej został on zniszczony. W XVIII wieku w sąsiedztwie Rzgowa wyrosła Łódź. 23 stycznia 1870 roku Rzgów utracił prawa miejskie i odzyskała je dopiero z dniem 1 stycznia 2006 roku.

Ważnym historycznie miejscem jest wieś Gadka Stara. Na jej południowo - wschodnim skraju, na zalesionym wzniesieniu w miejscu wielkiej bitwy stoczonej w czasach I wojny światowej, znajduje się wielki cmentarz wojenny. Spoczywają tu prochy żołnierzy rosyjskich i niemieckich. Na szczycie wzniesienia zachował się kamienny obelisk z łacińskim napisem „Pro Patria” (Za Ojczyznę) oraz niemieckim „Hier ruhen in Gott 2000 Tapfere Krieger” (Tu spoczywa w Bogu 2000 dzielnych żołnierzy), a w sąsiedztwie liczne kamienne nagrobki i zarośnięte, zdewastowane kopce mogił ziemnych.

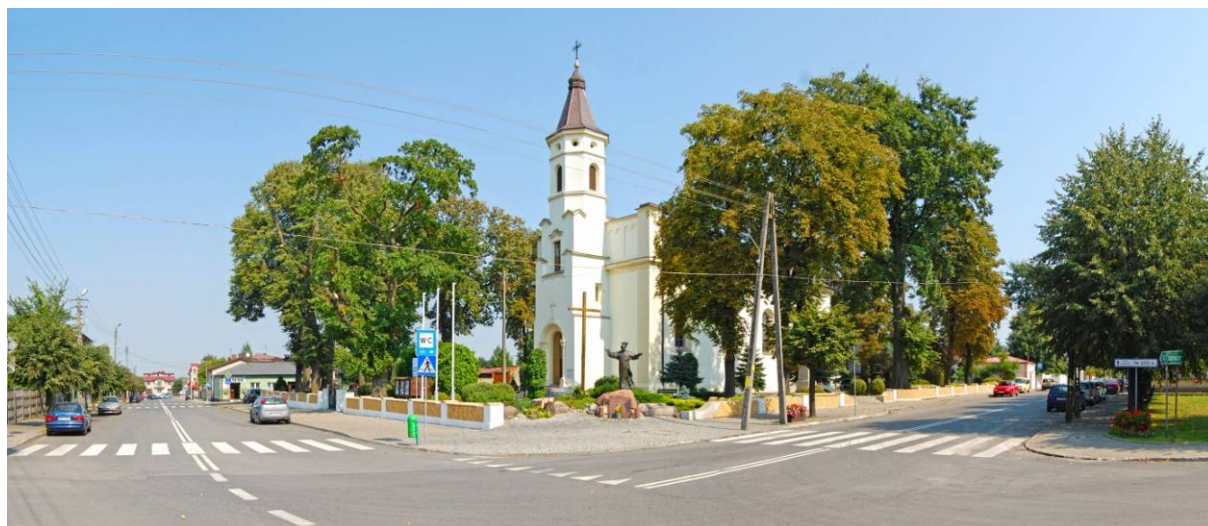
W centrum Rzgowa położony jest zrewitalizowany Park Miejski.

Rzgów dysponuje najnowocześniejszą Halą Sportową na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego, która została wybudowana dzięki dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej.

Gmina Tuszyn

Jest ośrodkiem letniskowo - wypoczynkowym (kąpielisko Tuszyn - Młynek), handlowym (pobliskie targowiska w Tuszynie, Głuchowie i Rzgowie) oraz ośrodkiem drobnego przemysłu, głównie drzewnego, włókienniczego i spożywczego.

Czworokątny rynek Tuszyna leży na szczycie niewysokiego pagórka - ulice wychodzące z rynku opadają na wszystkie strony. Przy rynku stoi kościół parafialny (1862), w zabudowie miasteczka odnaleźć można domy z XIX stulecia.

W pobliżu Tuszyna znajdują się dwa częściowe rezerваты leśne: Molenda i Wolbórka. Wśród bogatego runa leśnego można spotkać marzanę wonną, zerwę kłosową i barwinka mniejszego. Występują tu również bluszcz, widłaki i lilia złotogłów. Teren rezerwatu jest ostoją zwierzyny leśnej. Szczegółowe zwiedzanie rezerwatu jest możliwe po uzgodnieniu z pracownikami Nadleśnictwa. Przez teren rezerwatu "Molenda" wiedzie, znakowany na czerwono Szlak Okrężny wokół Łodzi.

Rezerwat Wolbórka chroni naturalny łęg olszowy, z dominującą tu olszą czarną charakterystyczną dla terenów podmokłych. Występuje tu bogate poszycie i runo leśne – już podczas przedwiośnia kwitnie tu wawrzynek wilczełyko oraz przylaszczka.

Atrakcyjnym terenem rekreacyjnym jest Młynek – obecnie na tym terenie prywatny inwestor dokonuje rozbudowy infrastruktury wypoczynkowej i gastronomicznej.

W Tuszynie zlokalizowana jest także pływalnia „Oceanik”, z której korzystają mieszkańcy gminy i Powiatu.

Poniżej znajduje się tabela, która przedstawia turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania Powiatu Łódzkiego Wschodniego w stosunku do województwa łódzkiego.

Tabela Nr 21. Baza noclegowa turystyki w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		ogółem	w tym całoroczne	ogółem	w tym turyści zagraniczni	ogółem	w tym turystom zagranicznym
WOJEWÓDZTWO	357	23 549	20 404	1 126 141	148 488	2 035 643	301 942
Powiat Łódzki Wschodni	13	622	467	32 346	11 064	49 041	12 674

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

2.3.10. Działalność kulturalna i sportowa

Istotnym obszarem życia każdej wspólnoty jest tradycja, żywe niematerialne przejawy kultury odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniem. Niematerialne dziedzictwo kulturowe jest jednocześnie tradycyjne, współczesne i żywe – reprezentuje nie tylko odziedziczone tradycje przeszłości, ale także współczesne praktyki, w których uczestniczymy jako przedstawiciele różnych grup społecznych i kulturowych.

Władze Powiatu Łódzkiego Wschodniego prowadzą aktywne działania w celu rozwoju kultury oraz promocji regionu poprzez organizację i współorganizację imprez kulturalnych.

Święto Powiatu Łódzkiego Wschodniego, Powiatowy Konkurs Zespołów Teatralnych „Złota Maska”, Konkurs „Mistrz ortografii Powiatu Łódzkiego Wschodniego”

Dożynki Powiatowo-Gminne, Majówka Samorządowa, Zaczarowany Świat – impreza integracyjna, Przegląd Artystycznego Ruchu Seniora, Wojewódzki Dzień Pszczelarza, Powitanie Lata w Starowej Górze, Wieczór Gór i Przygody.

Tabela Nr 22. Działalność kulturalna i sportowa na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015r.

Lp.	Nazwa imprezy	Miejsce imprezy	Współorganizator/Organizator (patronat Starosty)
1.	Impreza sportowo – rekreacyjna „Powiatowe Biegi Narciarskie”	Kurowice	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW” GLKS „Miazga”
2.	VIII Otwarty Turniej Tenisa Stołowego im. I. Z. Pietruszewicza	Stare Skoszewy	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
3.	Mistrzostwa PŁW w Szachach	Koluszki	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
4.	Impreza sportowo – rekreacyjna na Krytej Pływalni „Oceanik” w Tuszynie pn. „Na Spotkanie Wiosny”	Tuszyn	MCSiW w Tuszynie PATRONAT STAROSTY
5.	Mistrzostwa Polski StrongMan	Tuszyn	Klub Sportowy FENIX TEAM
6.	Mistrzostwa PŁW w Warcabach 64 Polowych	Koluszki	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
7.	VII Dycha Justynów – Janówka	Justynów, Janówka	Stowarzyszenie Rozwoju Justynowa i Janówki PATRONAT STAROSTY
8.	Dzień Dziecka na Krytej Pływalni „Oceanik” w Tuszynie	Tuszyn	MCSiW w Tuszynie PATRONAT STAROSTY
9.	Mistrzostwa PŁW w Piłce Siatkowej Kobiet Mistrzostwa PŁW w Piłce Siatkowej Mężczyzn	Rochna k/ Koluszek	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
10.	Impreza sportowo – rekreacyjna na Krytej Pływalni „Oceanik” w Tuszynie pn. „Na Spotkanie Jesieni”	Tuszyn	MCSiW w Tuszynie PATRONAT STAROSTY
11.	Powiatowa Impreza Sportowo – Rekreacyjno – Krajoznawcza pn. „XI Rajd Pieszy Szlakami Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich”	Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
12.	Mistrzostwa PŁW w Halowej Piłce Siatkowej Kobiet Mistrzostwa PŁW w Halowej Piłce Siatkowej Mężczyzn	Długie	Powiatowe Zrzeszenie „LZS PŁW”
13.	Mikołajkowa Impreza Sportowo – Rekreacyjna na Krytej Pływalni „Oceanik” w Tuszynie	Tuszyn	MCSiW w Tuszynie PATRONAT STAROSTY

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi

2.4. Infrastruktura techniczna

2.4.1. Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Na koniec roku 2013 całkowita długość sieci wodociągowej na terenie Powiatu wyniosła 787,6 km (patrz tabela nr 24 Wodociągi i kanalizacja w 2013r.). Zwodociągowanie Powiatu ocenia się na ok. 90%.

Przez Powiat przechodzą 2 główne magistrale wodociągowe dostarczające wodę z Pilicy do Łodzi, generalnie jednak zaopatrzenie w wodę w poszczególnych gminach oparte jest o wody podziemne ujmowane za pośrednictwem studni głębinowych z czwartorzędowych, trzeciorzędowych kredowych i jurajskich utworów wodonośnych i dostarczane odbiorcom siecią wodociągów komunalnych i wiejskich. Z magistrali „Pilica-Łódź” zasilana jest dodatkowo gmina Andrespol.

Jakość wody monitorowana jest poprzez badania wykonywane przez Państwową Inspekcję Sanitarną w Łodzi. Częstotliwość poboru wody uzależniona jest od zużycia wody przez ludność danego terenu. Na terenie Powiatu w 2014r. pobierano próbki wody z 42 wodociągów publicznych oraz 1 wodociągu lokalnego.

Zgodnie z przeprowadzoną przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oceną stanu sanitarnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego za 2014r., stan sanitarno-techniczny nadzorowanych wodociągów publicznych i lokalnych jest dobry.

W 2014r. na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego nie odnotowano pogorszenia jakości wody w nadzorowanych wodociągach.

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej wyniosła w Powiecie 162,2 km (tabela nr 23 Wodociągi i kanalizacja w 2013r., źródło: GUS 2014).

Na większości obszaru Powiatu brak jest systemu odprowadzania ścieków bytowych - ścieki bytowe z gospodarstw gromadzone są najczęściej w zbiornikach bezodpływowych (szambach), a następnie wywożone do oczyszczalni na terenie Powiatu i miasta Łodzi przez samochody asenizacyjne. Ostatnie lata przyniosły znaczący wzrost zainteresowania przydomowymi oczyszczalniami ścieków wśród odbiorców prywatnych i zakładów.

Na terenie Powiatu oczyszczalnie dokonują zrzutów większych niż 50 m³ na dobę: w zlewni Pilicy:

1. mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia miejska w Koluszkach – 1090 m³/d,
 2. mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie – 800 m³/d,
 3. mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia gminy Andrespol w Kraszewie – docelowo 2700 m³/d (obecnie 900 m³/d),
 4. mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ŁSM w Kraszewie – 180 m³/d,
- w zlewni Warty (Ner):
5. mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia gminna w Rzgowie – 1500 m³/d.

Wykaz oczyszczalni ścieków o największych przepływach:

- Koluszkowskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Koluszki
- Koluszki Foundry Machinery Sp. Z o.o. Koluszki (zakładowa oczyszczalnia ścieków)
- Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Tuszynie
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Andrespolu z/s w Wiśniowej Górze
- Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Nowosolna (oczyszczalnia ścieków Byszewy)
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „GROT” J. Grot, S.J. (zakładowa oczyszczalnia ścieków – ścieki przemysłowe)
- „JOGO” - Łódzka Spółdzielnia Mleczarska, o/Kraszew
- Operator Logistyczny Paliw Płynnych Płock O/Koluszki
- Gminny Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Rzgowie
- Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Łodzi Wydział Produkcji Wody "Sulejów" w Kalinku
- Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi Szpital w Tuszynie

Tabela Nr 23. Wodociągi i kanalizacja w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Sieć rozdzielcza w km		Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³
	wodociągowa	kanalizacyjna ^a	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkańca w m ³	
	stan w dniu 31 XII						
Województwo	22 415,8	5 971,1	382 061	135 163	87 305,6	34,7	83 895
Powiat Łódzki Wschodni	787,6	162,2	19 215	4 960	2 379,7	34,2	912
<u>Gminy miejsko- wiejskie:</u>							
KOLUSZKI	216,3	51,4	5 847	1 456	681,3	28,8	435
w tym miasto	45,0	44,2	2 450	1 425	379,0	28,1	432
RZGÓW	94,1	40,3	3 132	1 245	404,4	40,9	205
w tym miasto	24,8	22,7	1 035	875	123,9	36,0	158
TUSZYN	176,6	27,7	3 361	724	379,1	31,2	127
w tym miasto	47,8	26,9	1 819	715	198,2	27,2	121
<u>Gminy wiejskie:</u>							
ANDRESPOL	121,2	41,5	3 604	1 512	475,2	36,3	143
BRÓJCE	88,7	-	1 923	-	232,6	37,5	-
NOWOSOLNA	90,7	1,3	1 348	23	207,1	45,6	2

(a) łącznie z kolektorami

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Tabela Nr 24. Oczyszczalnie ścieków w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	Przemysłowe						Komunalne ^a					
	ogółem		w tym				ogółem		w tym			
			biologiczne		z podwyższonym usuwaniem biogenów				biologiczne		z podwyższonym usuwaniem biogenów	
	liczba	przepustowość w m ³ /d	liczba	przepustowość w m ³ /d	liczba	przepustowość w m ³ /d	liczba	przepustowość w m ³ /d	liczba	przepustowość w m ³ /d	liczba	przepustowość w m ³ /d
WOJEWÓDZTWO	65	54 698	53	40 541	3	4 380	200	610 944	159	55 541	39	555 198
Powiat Łódzki Wschodni	6	1 888	5	1 044	-	-	6	6 495	4	3 210	2	3 285

(a) Pracujące na sieci kanalizacyjnej

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

2.4.2. Energetyka

W Powiecie Łódzkim Wschodnim nie ma zlokalizowanych żadnych ośrodków produkcji energii elektrycznej. Przez teren Powiatu przebiegają linie napięcia 110 kV, 220 kV i 400 kV, m.in.:

- ✓ linie 110 kV relacji Janów - Tomaszów Mazowiecki, Łódź – Kołuszki, Łódź – Skierniewice, Łódź – Rawa Mazowiecka,
- ✓ linia 220 kV relacji Janów – Rogowiec,
- ✓ linia 220 kV relacji Janów - Piotrków Trybunalski,
- ✓ linie 400 kV relacji Bełchatów – Płock, Rogowiec – Miłosna, Rogowiec – Płock.

Tereny zlokalizowane przy liniach 220 i 400 kV stanowią obszary największego zagrożenia promieniowaniem jonizującym i wzdłuż tras tych linii występują strefy ochronne o szerokościach 90 i 60 m, w obrębie których nie może być lokalizowana zabudowa przeznaczona dla stałego pobytu człowieka.

Linie elektromagnetyczne 400 kV i/lub linie 220 kV przebiegają przez wszystkie gminy Powiatu. Z tego względu, każda gmina Powiatu łódzkiego wschodniego ma na swoim obszarze strefy ochronne oraz strefy ograniczonego użytkowania, które muszą zostać uwzględnione w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Powiat jest zelektryfikowany w 100%.

2.4.3. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

Odnawialne źródła energii (OZE) to źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych (wg. ustawy „Prawo energetyczne” z 10 kwietnia 1997r., wraz z późn. zmianami).

Racjonalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest jednym z istotnych elementów zrównoważonego rozwoju Państwa. Wzrost udziału OZE w ogólnym bilansie zużycia energii może przynieść różnorodne korzyści:

1. Ekologiczne:

- zmniejszenie efektu cieplarnianego w wyniku zmniejszenia emisji pyłów i gazów, a w szczególności dwutlenku węgla
- mniejsze zużycie paliw kopalnych; przede wszystkim węgla kamiennego

2. Gospodarcze:

- zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Polski
- dywersyfikacja źródeł produkcji energii

3. Społeczne:

- szansa na rozszerzenie lokalnego rynku pracy

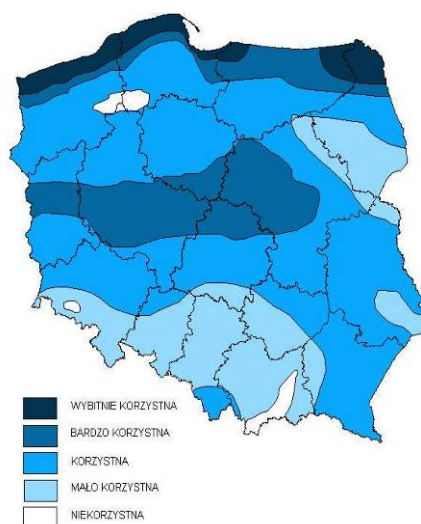
Udział odnawialnych źródeł energii w bilansie zasobów energetycznych, prócz podstawowego celu – poprawy stanu środowiska, ma przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Zakłada się, że największym odbiorcą energii ze źródeł odnawialnych może być rolnictwo, mieszkalnictwo i komunikacja. Polityka energetyczna Polski do 2025 roku wskazała docelowe udziały energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, i tak do roku 2020 – 15% w bilansie energii pierwotnej stanowić ma energia odnawialna.

Energia wiatru

Wiatr to energia kinetyczna poruszających się mas powietrza. Prędkość wiatru, czyli przemieszczania się mas powietrza, zawiera w sobie ogromny ładunek energii, który praktycznie jest niewyczerpywalny. Z 1 km² powierzchni ziemi, nawet przy mało sprzyjających warunkach wietrznych (roczna średnia prędkość 4-5 m/s), można uzyskać średnią moc około 250-750 kW i odpowiednio – średnią roczną produkcję energii od 500 MWh do 1 600 MWh. Elektrownia o mocy 1 MW potrzebuje ok. 1 ha powierzchni ziemi.

Województwo łódzkie jest uważane za zasobne w wiatr (Rysunek 8).

Rysunek 7. Strefy energetyczne wiatru na obszarze Polski

Źródło: Ośrodek Meteorologii Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, prof. Halina Lorenc

Ocenia się, że średnioroczna prędkość wiatru na większej części województwa wynosi ok. 10 m/s (strefa korzystna), a północna część województwa stanowi strefę bardzo korzystną (prędkość wiatru powyżej 10 m/s).

Energia słoneczna

W województwie łódzkim generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 962 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1 600 godzin na rok.

Uwzględniając trendy europejskie oraz uwarunkowania województwa łódzkiego (na obszarze całego województwa możliwe na takim samym poziomie) duże szanse rozwoju ma energetyka oparta o źródła wykorzystujące energię słoneczną, tj. konwersję fototermiczną prowadzącą do przetworzenia energii promieniowania słonecznego na ciepło i konwersję fotowoltaiczną prowadzącą do przetworzenia energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną.

Energia słoneczna wykorzystywana jest w głównej mierze przez indywidualnych inwestorów. Natomiast coraz częściej w tego rodzaju źródła inwestują samorządy lokalne (np. budowa kolektorów słonecznych w celach grzewczych, przygotowania ciepłej wody i ogniw fotowoltaicznych).

Energia geotermalna

Energia geotermalna polega na wykorzystaniu energii cieplnej ziemi do produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Uzyskiwana jest ona poprzez odwierty do naturalnie gorących wód podziemnych. Niskotemperaturowe zasoby geotermalne używane są do zmniejszenia zapotrzebowania na energię poprzez wykorzystywanie w bezpośrednim ogrzewaniu budynków lub mogą być zastosowane w pompach ciepła, czyli urządzeniach, które pobierają ciepło z ziemi na płytkiej głębokości i uwalniają je wewnątrz domów w celach grzewczych. Źródła o wysokiej temperaturze wykorzystywane są w specjalnych instalacjach do produkcji energii elektrycznej, a także ciepła.

Energia geotermalna to również energia jaką można czerpać z gruntu poprzez instalację gruntowych pomp ciepła.

Z dokonanego rozpoznania geofizyczno – wiertniczego wynika, że na terenie Powiatu potencjalne zasoby energii cieplnej zawarte w wodach geotermalnych wynoszą łącznie 301,897 mln tpu i związane są ze zbiornikami wód podziemnych triasu, jury i kredy.

Rozkład tych zasobów w poszczególnych gminach przedstawia się następująco:

Tabela Nr 25. Zasoby energii odnawialnej związanej z wodami geotermalnymi na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w mln tpu

Gmina Wiek geologiczny zbiorników	Tuszyn	Rzgów	Brójce	Andrespol	Nowosolna	Koluszki	Powiat	Woje- wództwo
Górnokredowy	1,451	0,226					1,677	400
Dolnokredowy	1,671	1,273	0,594				3,538	257
Górnojurajski	8,017	4,777	3,314				16,108	616
Środkowoeuropejski	12,897	6,120	8,769	0,836	1,234	8,803	38,659	979
Dolnojurajski	17,743	10,566	10,74	3,750	7,226	57,729	107,754	4667
Górnotriasowy	6,237	4,619	5,491	2,303	3,471	6,357	28,478	769
Środkowotriasowy	18,214	11,811	12,886	4,289	8,100	19,517	74,817	2292
Dolnotriasowy	5,220	4,290	3,760	1,611	3,356	12,629	30,866	893
Razem w gminie	71,45	43,682	45,554	12,789	23,387	105,035	301,897	10873

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2013-2016 z perspektywą na lata 2017-2020.

Wody geotermalne z uwagi na dużą mineralizację i podwyższoną temperaturę mogą być wykorzystywane do celów leczniczych.

Stan rozpoznania wglębnej budowy geologicznej Powiatu łódzkiego wschodniego jest dość dobry. Wskazuje on, że na terenie Powiatu potencjalne zasoby energii cieplnej zawarte w wodach geotermalnych związane są ze zbiornikami wód podziemnych triasu, jury i kredy.

Odnawialne źródła energii ostatnio są coraz częściej wykorzystywane w inwestycjach samorządowych i prywatnych.

Przykłady odnawialnych źródeł energii na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Powiat Łódzki Wschodni

Dom Pomocy Społecznej w Wiśniowej Górze (VIII, 2011) – rozbudowa Domu, w związku z którą nastąpiła modernizacja kotłowni a dokładnie pieca gazowego.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach – kompleksowa wymiana wewnętrznej instalacji ciepłej wody w budynku oraz montaż nowych paneli słonecznych na dachu.

Powiat planuje także opracowanie dokumentacji technicznej związanej z termomodernizacją Domu Pomocy Społecznej w Lisowicach uwzględniającą montaż paneli słonecznych wraz z niezbędną instalacją.

Gmina Andrespol

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bedoniu Wsi – Kocioł na biomasę.

Rzymskokatolicka Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy w Andrespolu – pompy ciepła.

Gmina Brójce

Elektrownia wiatrowa w Kurowicach – 4 wiatraki o mocy 500 KW każdy. 40 metrowa wieża, rozpiętość skrzydeł - 19,5 metra.

Zakład Opiekuńczo – Lecznicy „Sosnowa Aleja” w Wardzynie – instalacja kolektorów słonecznych.

Zespół Szkolno – Przedszkolny w Bukowcu – kolektory słoneczne.

Szkoła Podstawowa w Kurowicach – kolektory słoneczne.

W trakcie realizacji:

Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Kurowicach – modernizacja centralnego ogrzewania z ogrzewania węglowego na pompy ciepła. Kościół wpisany jest do rejestru zabytków.

Gmina Koluszki

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Koluszkach (wspomaganie przygotowania ciepłej wody) – 8 szt. kolektorów cieczowych KSC-A2V

Szkoła Podstawowa - Sala gimnastyczna Długie (wspomaganie przygotowania ciepłej wody) – 24 szt. kolektorów słonecznych.,

Przedszkole nr 2 w Koluszkach (wspomaganie przygotowania ciepłej wody) – 10 szt. kolektorów słonecznych.

Na terenie gminy Koluszki na gruntach prywatnych posadowione są elektrownie wiatrowe (4 turbiny, wysokość wież to 47m, 2x 50m, 71m) o łącznej mocy 2200 kW.

Gmina Nowosolna

W najbliższym czasie będą przeprowadzane prace termomodernizacyjne w budynkach użyteczności publicznej będących we władaniu Gminy Nowosolna. Celem tych prac będzie zwiększenie efektywności energetycznej, w tym przy wykorzystaniu OZE.

Gmina Rzgów

Nowowynbudowana Hala Sportowa w Rzgowie (XI 2011r.) – zainstalowane panele fotowoltaiczne.

Gmina Tuszyn

Miejski Ośrodek Kultury w Tuszynie (2011r.) – na dachu budynku zainstalowano 72 kolektory słoneczne (rurowe), z czego 12 kolektorów obsługuje mieszcząca się obok krytą pływalnię „Oceanik”. Do krytej pływalni „Oceanik” została poprowadzona osobna instalacja.

Ponadto na terenie gminy Tuszyn prowadzone są plany budowy farmy wiatrowej o mocy przekraczającej 10 MW.

Oprócz zaangażowania jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego w Odnawialne Źródła Energii przy obiektach użyteczności publicznej widoczne jest coraz większe zainteresowanie inwestycyjne w OZE osób/firm prywatnych.

Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Łodzi w okresie 2011 – 2015 (do połowy roku) przyjął zgłoszenia 50 projektów robót geologicznych na uzyskanie otworów w celu pozyskania ciepła z ziemi dla pomp ciepła (Andropol – 5 szt., Brójce – 9 szt., Koluszki – 9 szt., Nowosolna – 8 szt., Rzgów – 15 szt., Tuszyn – 4szt.)

2.4.4. Dostępność komunikacyjna

Układ drogowy Powiatu Łódzkiego Wschodniego tworzą drogi publiczne: krajowe, powiatowe i gminne. Ponadto na obszarze Powiatu występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

Do najważniejszych dróg Powiatu należą:

Odcinek autostrady A-1 – od węzła „Tuszyn” do południowej granicy Powiatu stanowiący fragment projektowanej autostrady północ-południe relacji Gdańsk – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Katowice – Cieszyn.

Drogi krajowe:

- ✓ 1 – Gdańsk - Toruń - Łódź – węzeł „Tuszyn”,
- ✓ 71 – Stryków - Zgierz - Konstantynów Łódzki - Pabianice - Rzgów;
- ✓ 72 – Konin - Turek - Uniejów - Balin - Łódź - Brzeziny - Rawa Mazowiecka;
- ✓ 91 – Głuchów - Piotrków Trybunalski.

Drogi wojewódzkie:

- ✓ droga nr 713 relacji Łódź - Andrespol - Kurowice - Ujazd - Tomaszów Mazowiecki, o znaczeniu regionalnym, liczy 76 km;
- ✓ droga nr 714 relacji Rzgów - Kurowice, liczy 16 km;
- ✓ droga nr 715 relacji Brzeziny - Budziszewice - Ujazd, liczy 30 km;
- ✓ droga nr 716 relacji Koluszki - Rokiciny - Piotrków Trybunalski, liczy 41 km.

Oprócz w/w dróg podstawową sieć zapewniającą bezpośrednią obsługę terenów zainwestowanych oraz powiązanie z drogami wyższych klas zapewniają drogi powiatowe i gminne. Generalnie posiadają one jezdnie dwukierunkowe o nawierzchni w większości bitumicznej, a w przypadku dróg gminnych – również tłuczniowe, żwirowe i gruntowe.

W odniesieniu do obecnych wymogów technicznych, wzrostu ruchu drogowego i gabarytów pojazdów posiadają one często zbyt niskie parametry i zły stan nawierzchni.

Działania dostosowujące układ komunikacyjny dróg powiatowych i gminnych do wymagań struktury drogowej wyższego stopnia - autostrada A1 i droga krajowa nr 1, drogi szybkiego ruchu S8 i S14, a także wokół węzłów autostradowych zlokalizowanych na obszarze Powiatu „Tuszyn”, „Romanów - Andrespol”, „Koluszki - Nowosolna” uzależnione są od decydentów zarządzających drogami wyższych kategorii oraz samorządów lokalnych i aktywności gospodarczej miejscowych inwestorów.

Korzyści dla Powiatu z tytułu przebiegu autostrady A1 można oceniać w kontekście strategicznego położenia w centrum kraju. Sytuacja ta powinna wpłynąć na lepsze skomunikowanie z Polską i z Europą.

Poprzez modernizację istniejącego układu drogowego może nastąpić lepsza obsługa komunikacyjna obszaru Powiatu oraz dostępność komunikacyjna z układami zewnętrznymi, które stanowią autostrady i drogi szybkiego ruchu.

Pośrednie korzyści to zwiększenie atrakcyjności ofert lokalizacyjnych dla inwestorów zewnętrznych i wzrost zatrudnienia jaki dają obiekty i urządzenia związane z autostradą.

W roku 2014 (stan na dzień 31.12.2014r.) nie nastąpiła zmiana długości „ogółem” dróg powiatowych i wynosi **225 970 mb**.

**Wykaz dróg Powiatowych w powiecie łódzkim wschodnim – długość 225 970 m
(stan na dzień 31.12.2014r.)**

Tabela Nr 26. Drogi Powiatowe – gmina Andrespol

Drogi Powiatowe – Gmina Andrespol			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	2911E	Andrespol – Justynów – Gałków	3343
2	2921E	Justynów – Janówka	2486
3	1234E	Wiśniowa Góra – Feliksin – Łódź	379
4	2912E	Bedoń – Andrespol – Stróża – Wola Rakowa	7909
5	1130E	Wiskitno – Huta Szklana – Stróża	506
6	2923E	Bukowiec – Brójce	813
7	2906E	Wiskitno-do drogi 1151E	1933
Razem – drogi w gminie			17369

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Tabela Nr 27. Drogi Powiatowe – gmina Brójce

Drogi Powiatowe – Gmina Brójce			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	2912E	Andrespol-Stróża-Wola Rakowa-Romanów	3270
2	1164E	Łódź-Wiskitno-Wola Rakowa	3014
3	2923E	Bukowiec-Brójce	9545
4	2915E	Karpin-Borowa	1474
5	2924E	Kurowice - Gałków	1877
6	2925E	Kurowice-Kotlinki	4100
7	2926E	Wola Rakowa-Pałczew	4757
8	2927E	Pałczew-Wardzyń	2327
9	2922E	Stefanów-Kalino	2343
10	1512E	Wola Kutowa-Pałczew- Modlica	858
Razem – drogi w gminie			33565

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Tabela Nr 28. Drogi Powiatowe – gmina Koluszki

Drogi Powiatowe – Gmina Koluszki			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	2911E	Witkowice – Gałków Mały	6606
2	2914E	Gałków Duży – Żakowice	4863
3	2915E	Gałków Duży – Borowa – Karpin	9262
4	2917E	Tworzyjanki – Redzeń Stary	9206
5	2919E	Stefanów – Długie	2003
6	2918E	Droga Nr 2917E – Wierzchy – Popień	5872
7	2913E	Jordanów – Gałków Parcela	835
8	2920E	Wola Łokotowa – Budziszewice	1998
9	2918E	ul. 11 – Listopada Koluszki	1800
Razem – drogi w gminie			42445

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Tabela Nr 29. Drogi Powiatowe – gmina Nowosolna

Drogi Powiatowe – Gmina Nowosolna			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	1186E	Wilanów – Kalonka – Janów	5520
2	1150E	Nowosolna – Skoszewy – Niesułków	6015
3	1148E	Łódź – Kalonka	1904
4	1198E	Łódź – Dąbrowa	717
5	1119E	Nowosolna – Grabina	854
6	1151E	Nowosolna – Wiączyń – Bedoń – Andrzejów – Łódź	3214
7	2913E	Wiączyń – Jordanów	1318
Razem – drogi w gminie			19542

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Tabela Nr 30. Drogi Powiatowe – gmina Rzgów

Drogi Powiatowe – Gmina Rzgów			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	2912E	Wola Rakowa-Romanów-Tuszyn	2432
2	2922E	Stefanów-Kalino	3068
3	2909E	Rzgów-Kalino-Romanów	4222
4	1233E	Łódź-Bronisin-Huta Wiskicka	2100
5	2941E	Starowa Góra-Konstantyna-Grodzisko	5278
6	1195E	Łódź-Ruda-Rzgów	2022
7	2916E	Łódź-Gospodarz-Prawda-Tuszyn	7576
8	3303E	Wola Zaradzyńska-Pabianice-Sereczyn-Prawda	1677
9	2909E	Rzgów-Kalino-Romanów – ul. Ogrodowa	2445
10	2942E	Starowa Góra-Rzgów-Babichy - ul. Łódzka/ul. Tuszyńska	4861
11	1195E	Łódź-Ruda-Rzgów – ul. Rudzka	1340
12	1512E	Droga nr 1 – granica gminy Rzgów	911
Razem – drogi w gminie			37932

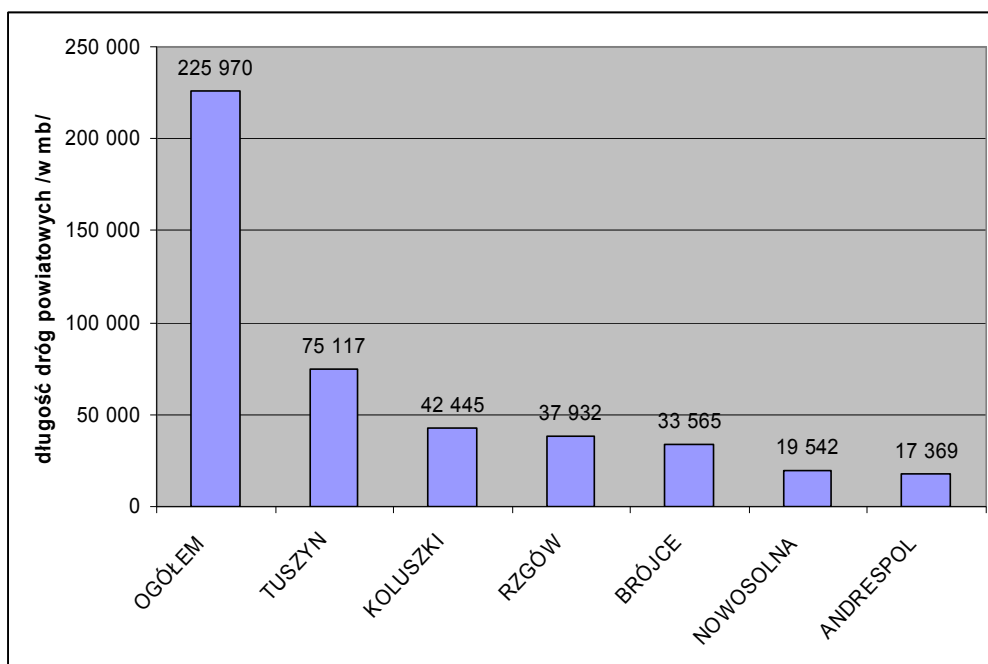
Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Tabela Nr 31. Drogi Powiatowe – gmina Tuszyn

Drogi Powiatowe – Gmina Tuszyn			
L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość /mb/
1	1512E	Droga nr 1-Modlica-Pałczew	5697
2	1512E	Zofiówka-Leszczyny	1070
3	1512E	Droga nr 1-Zofiówka	4407
4	2928E	Zofiówka-Tuszyn	3174
5	2904E	Tuszyn-Czyżemin	1994
6	2900E	Tuszyn-Czarnocin	2613
7	2929E	Tuszyn-Garbów	2730
8	3313E	Górki Duże-Kruszów	5092
9	2929E	Garbów-Szczukwin-Głuchów	6937
10	2930E	Głuchów-Lubanów	6305
11	2932E	Makoszyn-Srock	1669
12	3313E	Kruszów-Kalska Wola	1716
13	2931E	Górki Duże-Rusociny	3721
14	3313E	Dłutów-Górki Duże	2116
15	2901E	ul. 3 Maja	1423
16	2900E	ul. A. Zwierzyńskiego	172
17	2902E	ul. Brzezińska	1455
18	2903E	ul. G. Narutowicza	282
19	2902E	od K 1 do gr. miasta; ul. Kaczeńcowa (2174+1196)	3370
20	2902E	ul. Kępica	1982
21	2904E	ul. Króla Wł. Jagiełły	492
22	2904E	ul. Ks. P. Ściegiennego	3830
23	2905E	ul. Leśna	855
24	2908E	ul. Łowicka	166
25	2903E	ul. M. Karłowicza	269
26	2900E	ul. Ogrodzonka	196
27	2908E	ul. Piotrkowska	317
28	2908E	Pl. Wł. Reymonta	74
29	2902E	ul. Poddebina (5142+194)	5336
30	2907E	ul. Poprzeczna	802
31	2910E	ul. Rzgowska	840
32	2903E	ul. Słoneczna	706
33	2900E	ul. S. Żeromskiego	2616
34	2908E	ul. Wschodnia	693
Razem – drogi w gminie			75117

Źródło: Starostwo Powiatowe w Łodzi (Wydział Rozwoju Gospodarczego, Rolnictwa i Ochrony Środowiska)

Wykres Nr 13. Długość dróg powiatowych „ogółem” w stosunku do długości dróg powiatowych przebiegających w poszczególnych gminach Powiatu. (stan na dzień 31.12.2014 r.)

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższego wykresu wynika, iż długość dróg powiatowych „ogółem” w stosunku do długości dróg Powiatowych przebiegających w poszczególnych gminach Powiatu jest następująca:

1. Tuszyn – 75 117 mb dróg powiatowych, co stanowi 33,24 % długości dróg powiatowych ogółem.
2. Koluszki – 42 445 mb dróg powiatowych, co stanowi 18,78 % długości dróg powiatowych ogółem.
3. Rzgów – 37 932 mb dróg powiatowych, co stanowi 16,79 % długości dróg powiatowych ogółem.
4. Brójce – 33 565 mb dróg powiatowych, co stanowi 14,85 % długości dróg powiatowych ogółem.
5. Nowosolna – 19 542 mb dróg powiatowych, co stanowi 8,65 % długości dróg powiatowych ogółem.
6. Andrespol – 17 369 mb dróg powiatowych, co stanowi 7,69 % długości dróg powiatowych ogółem.

Linie kolejowe

Sieć kolejowa na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego obejmuje wyłącznie gminy Andrespol i Koluszki. Przez teren miasta i gminy Koluszki przebiegają następujące linie kolejowe:

- linia kolejowa pierwszorzędna Warszawa – Częstochowa,
- linia kolejowa pierwszorzędna Łódź – Tomaszów Mazowiecki.

Przez obszar gminy Andrespol przebiega trasa kolejowa czterotorowa, zelektryfikowana, tworząca układ dwóch linii kolejowych:

- Łódź Fabryczna – Bedoń – Koluszki i dalej,
- Łódź Kaliska – Łódź Olechów – Bedoń – Koluszki i dalej.

Bardzo ważnym wydarzeniem dla regionu łódzkiego, a tym samym dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego było uruchomienie projektu pn. „Budowa systemu Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Projekt ten ma na celu połączenie Miasta Łódź z Powiatami: Łódzkim Wschodnim, Brzezińskim oraz Pabianickim.

Za realizację projektu odpowiada spółka Urzędu Marszałkowskiego „Łódzka Kolej Aglomeracyjna”. Inwestycje poczynione w ramach projektu przyczynić się mają do aktywizacji gospodarczej i społecznej regionu głównie poprzez poprawę mobilności jej mieszkańców.

Przez teren Powiatu Łódzkiego Wschodniego przebiega linia kolejowa ŁKA nr 17 łącząca Łódź z Miastem Koluszki.

Rysunek 8. Mapa linii kolejowej Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej

Źródło: <http://lka.lodzkie.pl>

Przystanki ŁKA w kierunku wschodnim na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego, obejmują: Bedoń, Justynów, Gałkówkę, Żakowice, Koluszki.

2.5. Sfera gospodarcza

2.5.1. Przedsiębiorczość i struktura podmiotów gospodarczych

Gospodarka Powiatu Łódzkiego Wschodniego ma charakter zróżnicowany.

Podmioty Gospodarki Narodowej

Na koniec 2013 roku zgodnie z danymi pochodzącymi z Urzędu Statystycznego w Łodzi na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego działalność gospodarczą prowadziło w sumie 7759 podmiotów, z czego 6335 (81,65 %) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W sektorze prywatnym znalazło się 7621 podmiotów gospodarczych na 7759 ogółem, co stanowi 98,22 %.

Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej kształtowały się na poziomie 1424 (18,40%) podmiotów gospodarczych, z czego:

1. Spółki cywilne – 500 podmiotów;
2. Spółki handlowe (razem) – 471 podmiotów;
3. Spółki handlowe (w tym z udziałem kapitału zagranicznego) – 168 podmiotów;
4. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne – 168 podmiotów;
5. Spółdzielnie – 21 podmiotów.

Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w zakresie sekcji G klasyfikacji PKD 2007, tj. handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów mechanicznych, włączając motocykle - 2535 podmiotów (ok. 33%), kolejne to działalność w zakresie sekcji C klasyfikacji PKD 2007, tj. przetwórstwa przemysłowego – 1147 podmiotów (ok. 15%) oraz w zakresie sekcji F klasyfikacji PKD 2007, tj. budownictwa – 814 podmiotów (10,50 %).

Tabela Nr 32. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD

Sekcja	Nazwa sekcji	Liczba podmiotów
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	196
B	Górnictwo i wydobywanie	24
C	Przetwórstwo przemysłowe	1147
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	23
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	39
F	Budownictwo	814
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	2535
H	Transport i gospodarka magazynowa	457
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	204
J	Informacja i komunikacja	126
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	180
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	165
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	523
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	211
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	57
P	Edukacja	191
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	360
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	105
S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	402

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Większość podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego funkcjonuje w sektorze prywatnym, w tej zaś grupie znaczącą przewagę mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 6335 (ok. 83%). Jednocześnie analizując dane według stanu na dzień 31 grudnia 2013r. zauważalny jest wzrost liczby spółek prawa handlowego (471 podmiotów) oraz spółek z udziałem kapitału zagranicznego (168 podmiotów).

Tabela Nr 33. Podmioty Gospodarki Narodowej prowadzące działalność gospodarczą na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2013 r.

(stan na dzień 31.12.2013 r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym					
					spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	
					razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Powiat Łódzki Wschodni	7759	138	7621	1424	471	168	500	21	168	6335
<u>Gminy miejsko-wiejskie:</u>										
Koluszki	2130	47	2083	319	64	7	110	5	51	1811
w tym miasto	1323	33	1290	205	39	3	66	4	28	1118
Rzgów	1574	14	1560	410	209	103	143	4	25	1164
w tym miasto	673	12	661	253	145	73	71	3	10	420
Tuszyn	1442	37	1405	325	86	34	121	4	39	1117
w tym miasto	955	32	923	240	67	31	93	3	17	715
<u>Gminy wiejskie:</u>										
Andrespol	1416	21	1395	179	50	5	66	5	21	1237
Brójce	587	15	572	89	27	3	23	1	15	498
Nowosolna	610	4	606	102	35	16	37	2	17	508

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Handel – usługi

Charakterystycznym elementem krajobrazu gospodarczego Powiatu jest Centrum Handlowe w Rzgowie i zespół targowisk położonych w gminie Tuszyń.

Stanowią one największy kompleks handlowy branży odzieżowej w Polsce. Rozwinęła się tu sieć dróg dojazdowych, parkingów, przybyło stacji benzynowych, powstały banki i kantory, mała i duża gastronomia, także hotele i pensjonaty.

Zespół targowisk aktualnie osiągnął stabilizację zapewniając tysiącom firm wymianę handlową pomiędzy producentami, importerami i kupcami z całego świata.

Gminy położone w bezpośredniej bliskości Łodzi stwarzają doskonałe warunki dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości. Dogodne położenie firm wynikające z sąsiedztwa wielkiego miasta, centrum handlowego, europejskich szlaków handlowych przyciąga wielu krajowych, a nawet zagranicznych inwestorów.

Siłę ekonomiczną Powiatu uzupełniają: rozbudowany system usług oraz dogodny układ transportu kolejowego (węzeł Koluszkowski) i drogowego (trasa północ – południe).

Tabela Nr 34. Targowiska w 2013 r.

Stan w dniu 31.12.2013 r.

Stan w dniu 31.12.2015 r.

Wyszczególnienie	Targowiska stałe						Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł
	liczba		powierzchnia w m ²		stałe punkty sprzedaży drobnotalicznej			
	ogółem	w tym z przewagą sprzedaży drobnotalicznej	ogółem	w tym sprzedażowa	ogółem	w tym na targowiskach czynnych codziennie		
Województwo	177	165	1441323	834530	6888	2998	160	19796,7
Powiat Brzeziński	3	2	32192	22903	61	61	2	473,2
Powiat Łódzki Wschodni	14	9	305116	86976	474	18	-	2536,5
Powiat Pabianicki	9	9	27842	23564	539	539	-	447,3
Powiat Zgierski	10	9	67056	41222	377	298	89	687,9

(a) Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

Kreska (-) - zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl)

Samorząd terytorialny może w sposób bezpośredni i pośredni wpływać na gospodarkę, np. poprzez tworzenie infrastruktury, promocję, przygotowanie terenów pod inwestycje we współpracy z Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną posiadającą swoje podstrefy oraz aktywnie zabiegającą o nowe tereny inwestycyjne, ich promocję, a przede wszystkim o usytuowanie nowych przedsiębiorców w Powiecie.

Wśród samorządów gminnych z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego wyróżniają się gmina Koluszki, gmina Rzgów, gmina Brójce oraz gmina Tuszyń.

Gminy te posiadają tereny inwestycyjne o łącznej powierzchni 922,00 ha, a w tym:

- Gmina Koluszki – ok. 27 ha istniejących + dodatkowe 30 ha (złożony wniosek do ŁSSE o możliwość rozszerzenia podstrefy Koluszki)
- Gmina Rzgów – 792,40 ha
- Gmina Brójce – 32,60 ha
- Gmina Tuszyń - 40,00 ha

Gmina Koluszki

Koluszki leżą w centralnej Polsce, 30 km na wschód od Łodzi.

Odległość od :

- skrzyżowania autostrad A1 i A2 wynosi 25 km
- wyjazd na autostradę A1 – 15 km
- międzynarodowego lotniska Warszawa - lotnisko im. Chopina – 90 km
- Łódź-port lotniczy im. Wł. Reymonta – 30 km
- kolei Łódź – Warszawa biegnie przez miasto Koluszki

Gmina Koluszki oferuje potencjalnym inwestorom tereny pod inwestycje przemysłowe tzw. "Kompleks Nasienna" o łącznej powierzchni ok. 27 ha. Działki wchodzące w skład Kompleksu Nasienna stanowią własność Gminy Koluszki. Obszar ten nieobjęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, jako obszar przeznaczony pod obiekty produkcyjne, składy, magazyny i usługi.

W 2014 roku na terenie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefa Koluszkki budowę rozpoczęła firma Logiq Rożko sp.j. – budująca magazyn logistyczny w Koluszkach. W tym samym roku firma SuperDrob S.A. z Karczewa podpisała umowę na zakup działek o łącznej powierzchni ok. 6 ha. SuperDrob S.A. jest nowoczesnym przedsiębiorstwem branży drobiarsko-mięsnej. Firma zamierza zainwestować w Koluszkach od 140 mln do 203 mln zł. W 2014 roku Gmina Koluszki złożyła wniosek do ŁSSE o rozszerzenie podstrefy Koluszkki o kolejne 30 ha.

Wsparcie dla inwestora:

- Udzielenie pomocy ze strony gminy w uzyskaniu niezbędnych pozwoleń i umów wymaganych przez prawo do prowadzenia działalności gospodarczej;
- Prowadząc działalność gospodarczą na terenie gminy skorzystanie przez inwestora z pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych.
- Pomoc finansowa z zewnętrznych źródeł finansowania

Informacje o pomocy publicznej dostępne na stronie: <http://sse.lodz.pl/pl/dla-inwestorow/pomoc-publiczna>

Pełna charakterystyka dotycząca terenu pod inwestycje znajduje się pod adresem internetowym Urzędu Miasta Koluszkki: <http://koluszki.pl/category/przewodnik-dla-inwestora/>

Gmina Rzgów

Gmina Rzgów położona jest w centrum Polski, około 15 km na południe od Łodzi. Przez Rzgów przebiegają drogi krajowe nr 1/E75 łącząca północ Polski z południem, będąca jednocześnie ważną drogą tranzytową łączącą Skandynawię z krajami Morza Śródziemnego, DK nr 71 oraz droga wojewódzka 714.

Odległość od:

- autostrada A1 Gdańsk – Katowice oraz droga ekspresowa S-8 z Wrocławia do Łodzi krzyżujące się na pograniczu gminy Rzgów i gminy Tuszyn w węźle „Romanów”
- międzynarodowego lotniska Warszawa - lotnisko im. Chopina–140 km,
- Łódź-port lotniczy im. Wł. Reymonta–15 km
 - kolei Łódź-Chojny – 8 km
 - kolei Łódź-Fabryczna - 14,5 km
 - kolei Łódź – Kaliska - 15 km
 - kolei Łódź-Widzew - 15 km,

Bliskość, oprócz Łodzi, takich miast, jak Piotrków Trybunalski (50 km), Pabianice (5 km) szczególnie zachęca do lokalizacji inwestycji. Gmina Rzgów oferuje tereny inwestycyjne o powierzchni 792,40 ha, w tzw. rzgowskiej strefie przedsiębiorczości.

Oferta gminy obejmuje 6 głównych lokalizacji zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

- 1) Strefa położona w Rzgowie, wzdłuż drogi krajowej E 75, z dostępem do mediów, powierzchnia: 3,0 km * 1,8 km, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi komercyjne, tereny wielofunkcyjnej strefy działalności gospodarczej; (540ha)
- 2) Strefa położona w Rzgowie, po obu stronach drogi krajowej E 75 i po obu stronach ulicy łączącej Rzgów z Łodzią, z dostępem do mediów, powierzchnia: 1,0 km * 1,0 km, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi i handel (100ha)
- 3) Strefa położona w Starej Gadce i Rzgowie, wzdłuż ulicy łączącej Rzgów z Łodzią, z dostępem do mediów, powierzchnia 600 m*1,0 km, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi i handel (60ha)
- 4) Strefa położona w Starej Gadce i Starowej Górze, wzdłuż drogi krajowej E 75, z dostępem do mediów, powierzchnia: 100m*2,0km, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi: (20ha)
- 5) Strefa położona w Grodzisku, Kalinie, Hucie Wiskickiej i Tadzynie, po obu stronach drogi 714 łączącej Pabianice z Tomaszowem Mazowieckim, brak dostępu do mediów, powierzchnia: 3,2km * 200,00 m, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi rzemieślnicze, handel, gastronomia, kultura; (64,0ha)
- 6) Strefa położona w Konstantynie, bez dostępu do mediów, powierzchnia: 600m*140m, planowany rodzaj działalności gospodarczej: usługi; (8,4 ha)

Forma własności gruntów: prywatna;

Preferowani inwestorzy: zgodnie z planowanymi rodzajami działalności gospodarczej dla każdej ze stref.

Wsparcie dla inwestora:

- Udzielenie pomocy ze strony gminy w uzyskaniu niezbędnych pozwoleń i umów wymaganych przez prawo do prowadzenia działalności gospodarczej;

- Prowadząc działalność gospodarczą na terenie gminy skorzystanie przez inwestora z pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych.

Informacje o pomocy publicznej dostępne na stronie: <http://sse.lodz.pl/pl/dla-inwestorow/pomoc-publiczna>

Pełna charakterystyka dotycząca terenu pod inwestycje znajduje się pod adresem internetowym Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej: <http://www.sse.lodz.pl/pl/tereny-inwestycyjne-dzialki-biura-hale/advert/51-rzgow-sse-gs-29>

Gmina Brójce

Gmina Brójce położona jest na południowy-wschód od Łodzi, przy drodze wojewódzkiej 713 i 714.

Odległość od:

- planowanego węzła autostrady A-1 wynosi 7 km –Wola Rakowa, 9 km–Łódź.
- międzynarodowego lotniska Warszawa - lotnisko im. Chopina–130 km,
- Łódź-port lotniczy im. Wł. Reymonta–25 km
- kolei Łódź–Olechów10 km, Andrzejów 7 km

Gmina Brójce położona jest w sąsiedztwie miast przemysłowych, tj. Łódź (25 km), Warszawa (130 km), w których skoncentrowany jest zarówno przemysł, jak i wykwalifikowana kadra. Gmina oferuje tereny inwestycyjne o powierzchni 32,60 ha z możliwością powiększenia o kolejne 10 ha. Istnieje również opcja podziału terenu na mniejsze działki. Władze samorządowe gminy Brójce otwarte są na wszelkie inwestycje. Przeznaczenie terenu inwestycyjnego: pod magazyny, centra logistyczne, produkcję i usługi.

Wsparcie dla inwestora:

- Udzielenie pomocy ze strony gminy w uzyskaniu niezbędnych pozwoleń i umów wymaganych przez prawo do prowadzenia działalności gospodarczej;
- Prowadząc działalność gospodarczą na terenie gminy skorzystanie przez inwestora z pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych.

Informacje o pomocy publicznej dostępne na stronie: <http://sse.lodz.pl/pl/dla-inwestorow/pomoc-publiczna>

Pełna charakterystyka dotycząca terenu pod inwestycje znajduje się pod adresem internetowym Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej: http://mapa.sse.lodz.pl/pl/pod_inwestycje/3

Gmina Tuszyn

Gmina Tuszyn położona jest w centrum Polski, 20 km na południe od Łodzi. Przez Tuszyn przebiega droga krajowa nr 1/E75 łącząca północ Polski z południem, będąca jednocześnie ważną drogą tranzytową łączącą Skandynawię z krajami Morza Śródziemnego.

Odległość od :

- autostrada A1 Stryków – węzeł „Tuszyn” – przebiega przez gminę
- autostrada A1 Gdańsk – Katowice oraz droga ekspresowa S-8 z Wrocławia do Łodzi krzyżujące się na pograniczu gminy Tuszyn i gminy Rzgów w węźle „Romanów”
- droga ekspresowa S-8 z Wrocławia do Łodzi krzyżująca się z drogą krajową nr 1 – przebiegającą przez gminę
- międzynarodowego lotniska Warszawa - lotnisko im. Chopina–140 km,
- Łódź-port lotniczy im. Wł. Reymonta– 21 km
 - kolei Łódź-Chojny – 15 km
 - kolei Łódź-Fabryczna - 22 km
 - kolei Łódź – Kaliska - 22 km
 - kolei Łódź-Widzew - 21 km,

Strategicznym atutem Gminy Tuszyn jest jej doskonałe położenie. Usytuowana jest w centralnej Polsce, w województwie łódzkim. Bliskość, oprócz Łodzi, takich miast, jak Piotrków Trybunalski (40 km), Pabianice (16,5 km) zachęca do lokalizacji inwestycji na tym właśnie terenie.

Gmina Tuszyn podjęła działania w zakresie promocji terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą w rejonie węzła „Tuszyn” na A1 oraz wzdłuż drogi ekspresowej S8 i w tym kierunku została podjęta współpraca pomiędzy gminami położonymi wzdłuż drogi S-8 z inicjatywy Prezydenta Miasta Zduńska Wola.

Planowane tereny inwestycyjne w ramach strefy aktywności gospodarczej obsługującej tereny w okolicy węzła to ponad 40,00 ha gruntu dużego kompleksu budynków pod wynajem w branży logistycznej, produkcyjnej, usługowej, biurowej i działalności e-commerce.

Władze miasta Tuszyna wystąpiły z wnioskiem do Zarządu Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. o ustanowienie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie miasta Tuszyna na obszarze 7.0483 ha. Celem utworzenia strefy na terenie miasta Tuszyna jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, zintensyfikowanie zabiegów o pozyskanie inwestora oraz utworzenie nowych miejsc pracy.

Zgodnie z opracowanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy, tereny inwestycyjne przeznaczone będą na działalność gospodarczą.

2.5.2. Rolnictwo

Rolnictwo to znacząca gałąź gospodarki w Powiecie Łódzkim Wschodnim. Powierzchnia ogólna Powiatu wynosi 49 976 ha., z czego blisko 64 % stanowi bazę produkcji rolniczej.

Tabela Nr 35. Podział użytków rolnych

Rodzaj	Powierzchnia (ha)
Grunty ogółem	49 976,00
Użytki rolne ogółem	31 761
Grunty orne	26 266
Sady	504
Łąki	1973
Pastwiska	1722
Grunty orne zabudowane	1058
Grunty pod stawami	152
Grunty pod rowami	86

Źródło: opracowanie własne na podstawie PODGiK 2015r.

Rolniczy charakter Powiatu widoczny jest w strukturze użytkowania gruntów i pogłowie zwierząt gospodarskich.

Zróznicowana bonitacja gleb od III do VI klasy bonitacyjnej (kompleks żytinio-ziemniaczany, żytni dobry i bardzo dobry, pszeniczny dobry) różnicuje poszczególne gminy

w Powiecie w strukturze zasiewów roślin uprawnych. Głównie uprawia się: zboża, rośliny pastewne, rzepak ozimy, ziemniaki, lokalnie plantacje porzeczki czarnej, aronii, borówki amerykańskiej, wzrasta udział w plantacji truskawek i malin.

W chowie i hodowli zwierząt gospodarskich dominuje trzoda chlewna, drób i bydło.

Tabela Nr 36. Pogłowie zwierząt gospodarskich

Rodzaj	Liczba
Bydło razem	6 349
w tym krowy mleczne	2 692
Trzoda chlewna razem	139 975
W tym lochy	8 354
konie	751
Drób ogółem razem	1 089 938
Dróg ogółem (drób kurzy)	1 080 384
Owce razem	692
Owce maciorki	459
Kozy	80

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

W Powiecie Łódzkim Wschodnim według danych ARiMR na 30.06.2015 r. rolnicy hodują:

8 227 sztuk bydła w 984 siedzibach,

126 695 sztuk trzody chlewnej w 1 085 siedzibach

702 sztuki owiec w 19 siedzibach

129 kóz w 19 siedzibach

Na terenie Powiatu funkcjonuje 4 400 gospodarstw rolnych.

Tabela Nr 37. Struktura gospodarstw rolnych

Rodzaj	Liczba
Ogółem	4400
powyżej 1 ha	3293
1 – 5 ha	1737
5 – 10 ha	957
10 ha i więcej	336
15ha i więcej	263

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2010

Przemiany zachodzące na polskiej wsi dotyczą także Powiatu. Zmniejsza się powoli liczba gospodarstw rolnych i osób utrzymujących się z rolnictwa. Wśród gospodarstw rolnych w zdecydowanej większości z uwagi na kierunek produkcji występują gospodarstwa konwencjonalne ale są także z produkcją integrowaną i ekologiczną.

2.6. Sytuacja finansowa Powiatu

Jednym z najważniejszych atutów Powiatu Łódzkiego Wschodniego jest stabilność finansowa, zabezpieczająca wykonalność zadań własnych, wynikających z prawnie ustanowionych kompetencji, lecz także zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej (na podstawie ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego; tekst jednolity Dz. U. z 2010 roku, Nr 80, poz. 526, z późniejszymi zmianami).

Zadania własne Powiatu Łódzkiego Wschodniego, finansowane są głównie środkami, pochodzącymi z subwencji ogólnej oraz udziału Powiatu w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) udziału w podatku dochodowym od osób prawnych (CIT). Powierzone i zlecone zadania realizowane są ze środków budżetu państwa, przekazywanych do Powiatu w formie dotacji celowych.

Z danych pozyskanych z Wydziału Finansowo-Księgowego Starostwa Powiatowego w Łodzi wynika, iż podstawowym źródłem finansowania zadań Powiatu pozostają środki otrzymywane z budżetu państwa, tzw. transfery z budżetu Państwa. Kolejnym źródłem dochodów pozostają środki na dofinansowanie zadań własnych Powiatu, w tym m.in. z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.

Są to m.in.:

- dotacje z innych powiatów, tytułem odpłatności dzieci za pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych;
- wpłaty gmin, na finansowanie zadań, z zakresu pomocy społecznej, na mocy ustawy o pieczy zastępczej;
- dotacje z gmin, tytułem pomocy finansowej, na zadania własne Powiatu, z zakresu pomocy społecznej i innych zadań (np. dofinansowanie kosztów dowozu osób niepełnosprawnych na zajęcia Warsztatów Terapii Zajęciowej);
- środki z budżetu samorządu województwa (Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego) na dofinansowanie inwestycji drogowych;
- dotacje z gmin Powiatu, jako pomoc finansowa, w realizacji zadań drogowych.

Pozostałe środki pochodzą z wpływów dochodów własnych Powiatu z tytułu:

- opłat komunikacyjnych i za wydane koncesje i licencje;
- różnych opłat administracyjnych;

- opłat za usługi, z tego: geodezyjne, z zakresu pomocy społecznej i oświaty, najmu i dzierżawy w jednostkach organizacyjnych Powiatu oraz środków, pozyskanych od innych jednostek sektora finansów publicznych, Funduszu Pracy, PFRON oraz z udziału w dochodach Skarbu Państwa.

Struktura wydatków inwestycyjnych z budżetu Powiatu na zadania i zakupy w latach 2010-2014, przedstawia się następująco:

- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu utrzymania dróg powiatowych – 16 144 985,67 (46,35%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu pomocy społecznej oraz polityki społecznej – 10 647 203,05 (30,57%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej – 3 709 146,96 (10,65%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu działalności usługowej – 3 071 615,06 (8,82%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu administracji publicznej – 798 922,40 (2,28%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej – 447 982,87 (1,29%)
- wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu rolnictwa i łowiectwa – 13 248,99 (0,04%)

W finansowaniu zadań i zakupów inwestycyjnych w ramach projektów i programów, realizowanych przez Powiat Łódzki Wschodni, wykorzystuje się środki pochodzące z budżetu UE oraz innych bezzwrotnych źródeł finansowania (w budżecie na 2010 rok była to kwota 5 031 940,98 zł, na 2011 rok – 3 570 997,46 zł, na 2012 rok – 2 000 997,05 zł, na 2013 rok – 818 920,70 zł).

Łączna kwota w finansowaniu zadań i zakupów inwestycyjnych w ramach projektów i programów z UE przez Powiat Łódzki Wschodni w okresie 2010-2014 wyniosła 11 422 856,19 zł (32,59%).

Pomoc finansowa z gmin na zadania inwestycyjne w okresie 2010-2014 wyniosła 4 388 863,49 zł (12,52%).

Pozostałymi źródłami finansowania zadań inwestycyjnych były:

- dotacje celowe z budżetu państwa stanowiły 2 072 004,55 zł (5,91%), (NPPDL i inne)
- dotacje z funduszy celowych 404 239,90 zł (1,15%)
- dotacje z samorządu województwa łódzkiego w wysokości 169 538,99 zł (0,48%)
- Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym – 177 218,18 zł (0,51%)
- środki pochodzące z budżetu Powiatu w wysokości 16 417 726,25 zł (46,84%)

A zatem, łączne nakłady inwestycyjne ogółem Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014 wyniosły 35 052 447,55 zł.

Zadłużenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego spełnia wszystkie wymogi określone w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Zadłużenie Powiatu w okresie 2009 – 2015 (plan) kształtowało się w następujący sposób:

- 2009r. – 4 322 800,00 (12,02%)
- 2010r. – 6 411 540,00 (13,68%)
- 2011r. – 7 244 172,00 (16,85%)
- 2012r. – 5 578 296,00 (12,72%)
- 2013r. – 3 960 420,00 (7,92%)
- 2014r. – 2 511 744,00 (5,43%)
- plan na 2015r. – 1 401 468,00 (3,15%)

Prognozę kwoty długu sporządzono na okres, na który zaciągnięto i planuje się zaciągnąć zobowiązania, tj. na lata 2015-2018.

Przyjęty okres na spłaty zobowiązań, z tytułu planowanych kredytów i pożyczek, został ustalony do 2018 roku. Szczegółowy harmonogram regulowania zobowiązań kredytowych zawarty został w Wieloletniej Prognozie Finansowej Powiatu na lata 2015-2018.

Od 2012 roku nie było zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Istotnym jest fakt, iż pomimo takiego a nie innego finansowania jednostek samorządu terytorialnego – Powiatów dochody bieżące czy dochody podatkowe w rozliczeniu na mieszkańca stale rosną i co ważne liczba mieszkańców Powiatu również stale rośnie.

Na kolejnych stronach niniejszej Strategii w formie tabelarycznej oraz wykresów zostały przedstawione następujące dane:

- realizacja budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014
- wynik budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014
- wykonanie budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015 (dochody)
- dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015
- zadłużenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015
- dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014
- dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w przeliczeniu na mieszkańca Powiatu w latach 2009-2014
- wykonanie budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015 (wydatki)
- wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015
- wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014
- wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w przeliczeniu na mieszkańca Powiatu w latach 2009-2014
- źródła finansowania zadań i zakupów inwestycyjnych budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014 zadania i zakupy inwestycyjne budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014

Tabela Nr 38. REALIZACJA BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 – 2014

Lp.	Treść	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	DOCHODY OGÓŁEM	35 960 285,77	46 859 163,61	43 002 663,59	43 868 215,88	50 014 554,87	46 238 150,08
	w tym:						
1.1.	dochody bieżące	35 341 780,00	39 034 986,55	39 573 125,77	41 203 644,82	44 077 944,22	44 527 192,28
1.2.	dochody majątkowe	618 505,77	7 824 177,06	3 429 537,82	2 664 571,06	5 936 610,65	1 710 957,80
1.3.	wsk. % (dochody majątkowe/dochody ogółem 1.2/1)	1,72%	16,70%	7,98%	6,07%	11,87%	3,70%
2.	WYDATKI OGÓŁEM	37 600 352,51	49 625 892,29	43 319 753,59	41 733 843,86	47 165 096,35	46 176 535,48
	w tym:						
2.1.	wydatki bieżące	34 914 825,63	38 176 044,28	36 846 650,22	37 781 903,60	40 408 681,15	39 932 612,95
2.2.	wydatki majątkowe	2 685 526,88	11 449 848,01	6 473 103,37	3 951 940,26	6 756 415,20	6 243 922,53
2.3.	wsk % (wydatki majątkowe/wydatki ogółem 2.2/2)	7,14%	23,07%	14,94%	9,47%	14,33%	13,52%
3.	DOCHODY BIEŻĄCE - WYDATKI BIEŻĄCE (1.1-2.1)	426 954,37	858 942,27	2 726 475,55	3 421 741,22	3 669 263,07	4 594 579,33
4.	DOCHODY OGÓŁEM - WYDATKI OGÓŁEM deficyt/nadwyżka (1-2)	-1 640 066,74	-2 766 728,68	-317 090,00	2 134 372,02	2 849 458,52	61 614,60
5.	PRZYCHODY	6 407 484,42	8 626 217,68	5 748 229,00	3 463 771,00	3 932 267,02	5 163 849,54
6.	ROZCHODY	1 141 200,00	2 911 260,00	1 967 368,00	1 665 876,00	1 617 876,00	1 448 676,00

Wykres Nr 14

WYNIK BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2014

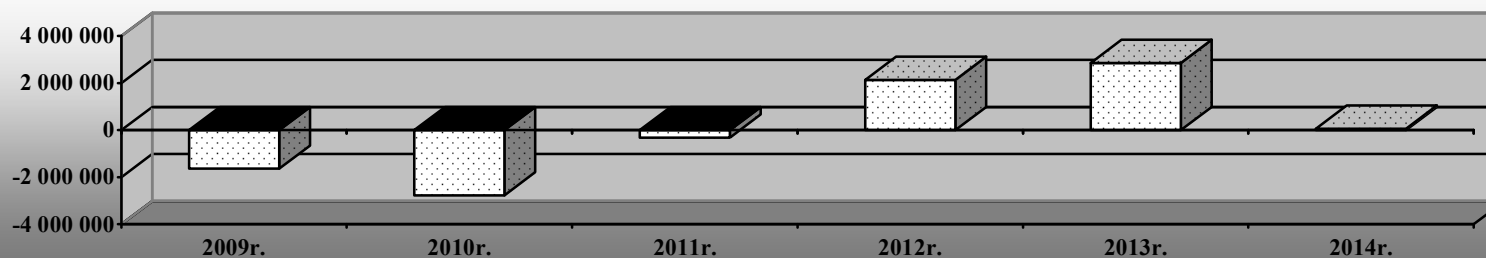

Tabela Nr 39. WYKONANIE BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 – 2015

DOCHODY

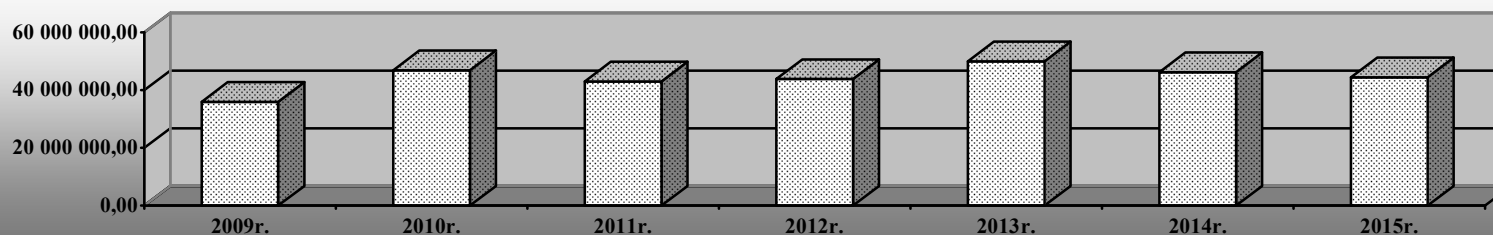
Dział	Treść	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	plan na 2015 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
010	ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	45 254,00	9 119,27	21 042,70	17 410,83	17 891,18	15 878,97	20 000,00
020	LEŚNICTWO	33 516,08	33 151,73	32 436,44	30 816,15	30 968,18	31 247,48	33 000,00
600	TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	1 705 274,90	4 768 355,02	141 007,00	23 671,41	2 943 954,02	1 272 672,35	971 721,00
700	GOSPODARKA MIESZKANIOWA	615 128,05	712 033,55	450 901,94	976 499,40	2 786 160,37	438 734,30	283 243,54
710	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	505 375,94	695 017,72	1 702 481,33	1 502 478,45	1 656 228,81	1 640 860,95	1 436 900,00
750	ADMINISTRACJA PUBLICZNA	2 532 541,16	2 909 771,31	2 828 414,63	3 124 115,46	1 577 748,02	725 304,87	665 409,00
751	URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ, KONTROLI I OCHRONY PRAWA ORAZ SĄDOWNICTWA	0,00	19 850,16	0,00	0,00	0,00	62 344,39	0,00
752	OBRONA NARODOWA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 714,21	0,00
754	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA	3 119 755,84	3 358 075,58	3 342 338,83	3 493 874,91	3 746 130,07	3 977 562,46	3 677 770,60
756	DOCHODY OD OSÓB PRAWNYCH, OD OSÓB FIZYCZNYCH I OD INNYCH JEDNOSTEK NIEPOSIADAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ ORAZ WYDATKI ZWIĄZANE Z ICH POBOREM	10 646 826,49	10 901 367,17	12 554 260,42	13 006 630,22	15 391 919,62	16 752 928,45	17 929 225,50
758	RÓŻNE ROZLICZENIA	8 862 545,98	9 438 474,54	9 872 308,66	9 808 160,50	9 934 765,62	9 754 605,17	9 409 779,00
801	OŚWIATA I WYCHOWANIE	216 981,07	209 276,23	455 552,94	2 000 381,99	830 308,15	188 009,19	103 086,00
851	OCHRONA ZDROWIA	1 004 814,04	1 284 014,72	1 590 640,20	1 695 147,52	2 099 893,68	2 183 026,33	2 098 500,00
852	POMOC SPOŁECZNA	5 625 869,71	10 906 494,68	8 483 840,28	6 866 016,27	7 283 663,17	7 628 447,15	6 736 622,57
853	POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	814 563,06	942 373,30	1 076 200,74	905 943,06	1 319 237,75	1 059 002,27	673 405,92
854	EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	231 839,45	292 466,72	289 220,86	253 558,55	276 040,26	355 489,95	290 123,00
900	GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	0,00	379 321,91	162 016,62	163 511,16	119 645,97	149 321,59	130 000,00
I	OGÓŁEM DOCHODY	35 960 285,77	46 859 163,61	43 002 663,59	43 868 215,88	50 014 554,87	46 238 150,08	44 458 786,13

Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 - 2022

Dział	Treść	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	plan na 2015 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	w tym:							
	<i>dochody bez udziału środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp</i>	35 389 947,51	40 660 914,34	39 087 634,14	40 440 240,71	48 319 539,91	45 625 792,17	44 437 910,21
	<i>dochody, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp</i>	570 338,26	6 198 249,27	3 915 029,45	3 427 975,17	1 695 014,96	612 357,91	20 875,92
II	zadłużenie Powiatu na koniec roku	4 322 800,00	6 411 540,00	7 244 172,00	5 578 296,00	3 960 420,00	2 511 744,00	1 401 468,00
III	wsk. % zadłużenie/dochody ogółem (II/I)	12,02%	13,68%	16,85%	12,72%	7,92%	5,43%	3,15%

Wykres Nr 15

DOCHODY POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2015

Wykres Nr 16

ZADŁUŻENIE POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2015

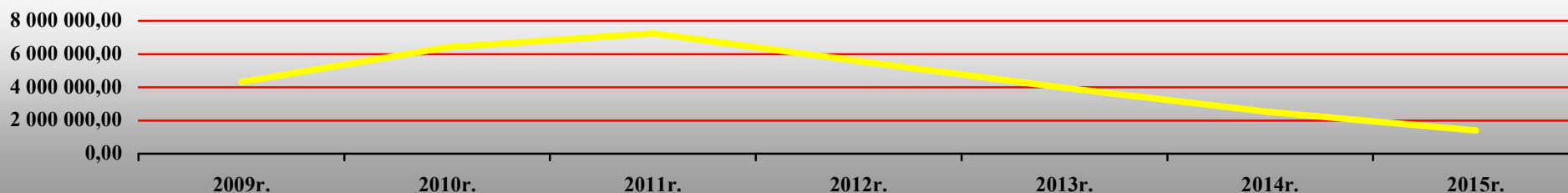
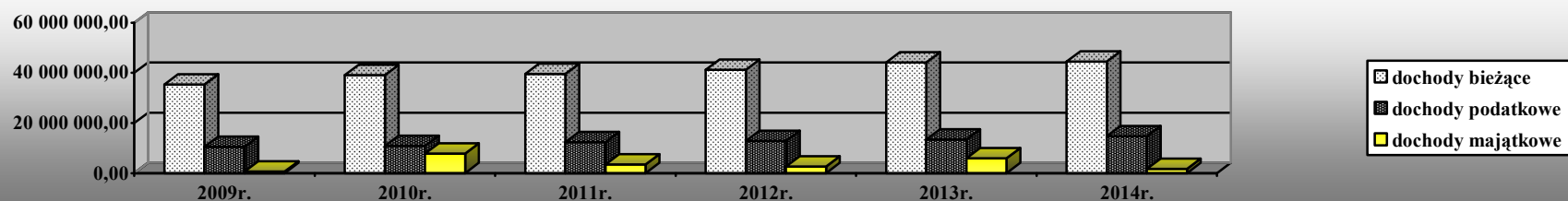

Tabela Nr 40. DOCHODY POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2014

ROK	DOCHODY OGÓŁEM	w tym:			LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA	DOCHODY W PODZIALE NA MIESZKAŃCA		
		dochody bieżące	w tym:	dochody majątkowe		dochody bieżące	dochody podatkowe	dochody majątkowe
			dochody podatkowe					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2009	35 960 285,77	35 341 780,00	10 520 103,55	618 505,77	66 807	529,01	157,47	9,26
2010	46 859 163,61	39 034 986,55	10 783 850,27	7 824 177,06	67 987	574,15	158,62	115,08
2011	43 002 663,59	39 573 125,77	12 379 757,86	3 429 537,82	68 671	576,27	180,28	49,94
2012	43 868 215,88	41 203 644,82	12 789 659,21	2 664 571,06	69 300	594,57	184,55	38,45
2013	50 014 554,87	44 077 944,22	13 393 601,44	5 936 610,65	69 759	631,86	192,00	85,10
2014	46 238 150,08	44 527 192,28	14 674 382,22	1 710 957,80	70 132	634,91	209,24	24,40

Wykres Nr 17

DOCHODY POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2014

Wykres Nr 18

DOCHODY POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W PRZELICZENIU NA MIESZKAŃCA POWIATU W LATACH 2009 - 2014

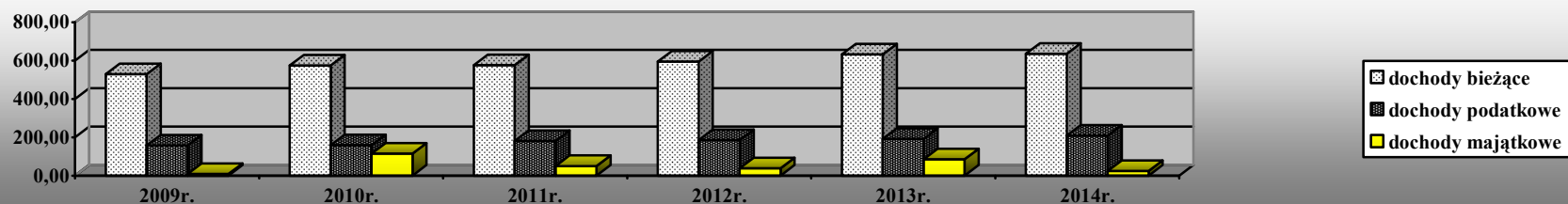

Tabela Nr 41. WYKONANIE BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 – 2015

WYDATKI

Dział	Treść	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	plan na 2015 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
010	ROLNICTWO I ŁOWIECTWO	45 254,00	9 119,27	21 042,70	17 410,83	17 891,18	15 878,97	20 000,00
020	LEŚNICTWO	33 516,08	33 151,73	32 436,44	30 816,15	30 968,18	31 247,48	33 000,00
600	TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ	5 596 986,22	10 133 644,15	3 496 521,80	2 521 891,30	6 036 677,13	7 350 699,16	6 306 537,00
700	GOSPODARKA MIESZKANIOWA	501 767,94	196 586,26	298 856,44	144 372,76	388 764,59	203 468,37	297 681,00
710	DZIAŁALNOŚĆ USŁUGOWA	509 096,96	947 238,94	1 413 198,30	1 773 623,10	1 915 490,89	1 823 070,16	1 724 120,00
750	ADMINISTRACJA PUBLICZNA	6 267 398,89	6 627 755,77	6 658 605,10	7 206 681,61	7 218 004,27	6 616 433,97	7 639 752,93
751	URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ, KONTROLI I OCHRONY PRAWA ORAZ SĄDOWNICTWA	0,00	19 850,16	0,00	0,00	0,00	62 344,39	0,00
752	OBRONA NARODOWA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2 714,21	0,00
754	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWOŻAROWA	3 139 421,87	3 362 659,21	3 369 159,35	3 535 909,22	3 757 350,01	4 003 576,10	3 764 570,60
757	OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO	199 113,40	238 072,46	338 125,50	361 548,01	184 832,67	100 215,90	81 540,00
758	RÓŻNE ROZLICZENIA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	110 058,88
801	OŚWIATA I WYCHOWANIE	7 526 278,86	7 965 267,01	8 331 421,94	10 518 977,39	10 429 176,71	8 930 360,74	8 845 948,23
851	OCHRONA ZDROWIA	1 004 814,04	1 284 014,72	1 590 640,20	1 695 147,52	2 099 893,68	2 183 026,33	2 098 500,00
852	POMOC SPOŁECZNA	9 325 590,49	15 108 871,18	13 941 966,51	10 237 888,05	10 768 963,32	10 735 478,23	10 396 277,57
853	POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	2 091 525,59	2 188 604,14	2 280 854,26	2 091 122,68	2 713 748,45	2 327 141,86	2 168 371,19
854	EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA	1 309 012,18	1 335 534,40	1 389 901,50	1 459 224,98	1 491 913,83	1 607 957,62	1 505 054,00
900	GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA	0,00	137 638,54	119 988,82	101 986,58	72 210,71	144 932,59	130 000,00
921	KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO	41 851,75	27 055,60	28 889,13	28 530,37	31 558,78	30 045,80	33 850,00

Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 - 2022

Dział	Treść	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	plan na 2015 r.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
926	KULTURA FIZYCZNA	8 724,24	10 828,75	8 145,60	8 713,31	7 651,95	7 943,60	10 000,00
	OGÓŁEM WYDATKI	37 600 352,51	49 625 892,29	43 319 753,59	41 733 843,86	47 165 096,35	46 176 535,48	45 165 261,40
	w tym:							
	wydatki bez wydatków na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp	36 968 658,36	43 235 547,10	38 230 843,65	38 351 172,91	44 702 370,85	45 503 224,30	45 142 906,21
	wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 uofp	631 694,15	6 390 345,19	5 088 909,94	3 382 670,95	2 462 725,50	673 311,18	22 355,19

Wykres Nr 19

WYDATKI POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2015

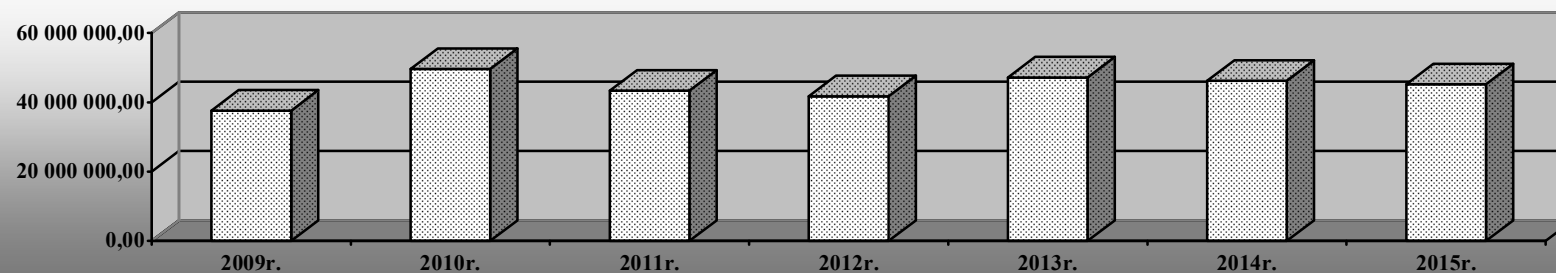
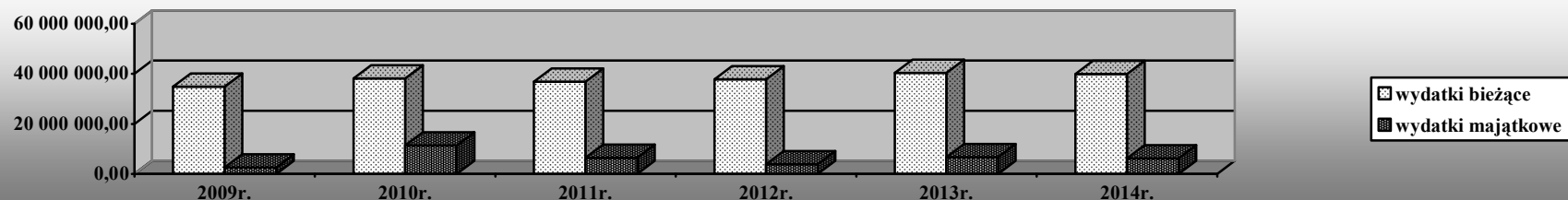

Tabela Nr 42. WYDATKI POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2014

ROK	WYDATKI OGÓŁEM	w tym:		LICZBA MIESZKAŃCÓW WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA	DOCHODY W PODZIALE NA MIESZKAŃCA	
		wydatki bieżące	wydatki majątkowe		wydatki bieżące	wydatki majątkowe
1	2	3	4	5	6	7
2009	37 600 352,51	34 914 825,63	2 685 526,88	66 807	522,62	40,20
2010	49 625 892,29	38 176 044,28	11 449 848,01	67 987	561,52	168,41
2011	43 319 753,59	36 846 650,22	6 473 103,37	68 671	536,57	94,26
2012	41 733 843,86	37 781 903,60	3 951 940,26	69 300	545,19	57,03
2013	47 165 096,35	40 408 681,15	6 756 415,20	69 759	579,26	96,85
2014	46 176 535,48	39 932 612,95	6 243 922,53	70 132	569,39	89,03

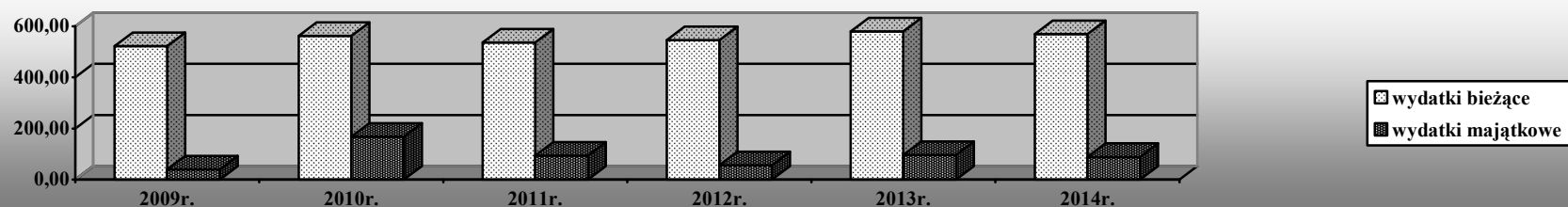
Wykres Nr 20

WYDATKI POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2009 - 2014

Wykres Nr 21

WYDATKI POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W PRZELICZENIU NA MIESZKAŃCA POWIATU W LATACH 2009 - 2014

**Tabela nr 43. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ I ZAKUPÓW INWESTYCYJNYCH BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO
W LATACH 2010 – 2014**

Lp.	Rok	Nakłady inwestycyjne ogółem	w tym źródła finansowania						
			budżet Powiatu	pomoc finansowa z gmin	budżet UE	dotacje celowe z budżetu państwa	dotacje z funduszy celowych	Dotacje z samorządu województwa łódzkiego	Powiatowy Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym
1.	2010r.	11 627 066,19	4 352 389,44	2 002 074,69	5 031 940,98	7 300,00	56 142,90	0,00	177 218,18
2.	2011r.	6 473 103,37	2 721 849,92	141 007,00	3 570 997,46	26 000,00	0,00	13 248,99	0,00
3.	2012r.	3 951 940,26	1 933 543,22	0,00	2 000 997,05	17 399,99	0,00	0,00	0,00
4.	2013r.	6 756 415,20	2 871 595,78	1 235 392,80	818 920,70	1 684 238,92	63 177,00	83 090,00	0,00
5.	2014r.	6 243 922,53	4 538 347,89	1 010 389,00	0,00	337 065,64	284 920,00	73 200,00	0,00
OGÓŁEM		35 052 447,55	16 417 726,25	4 388 863,49	11 422 856,19	2 072 004,55	404 239,90	169 538,99	177 218,18
STRUKTURA %			46,84%	12,52%	32,59%	5,91%	1,15%	0,48%	0,51%

**Wykres Nr 22. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ZADAŃ I ZAKUPÓW INWESTYCYJNYCH BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO
W LATACH 2010 – 2014**

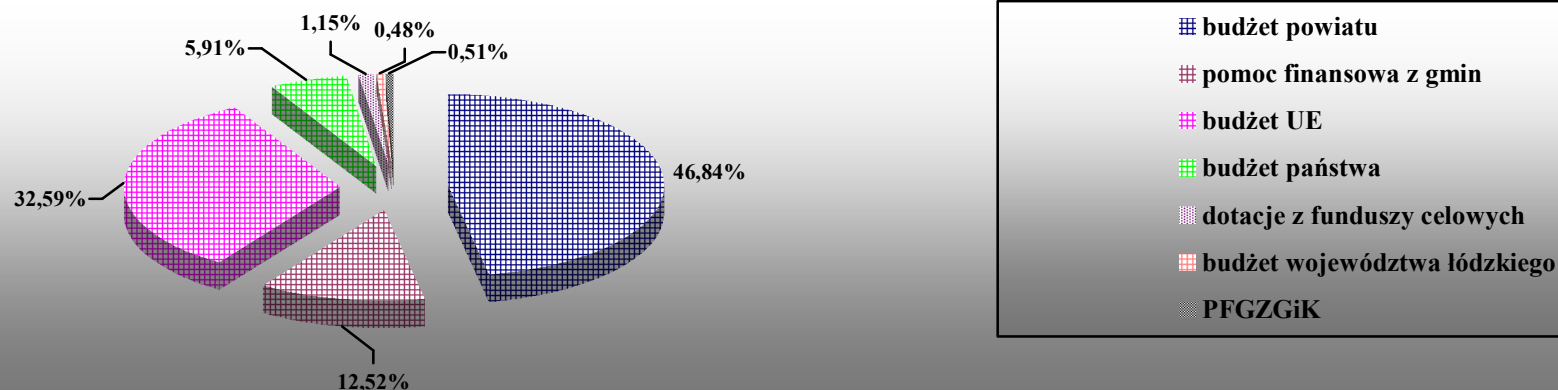

Tabela nr 44. ZADANIA I ZAKUPY INWESTYCYJNE BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2010 – 2014

Lp.	Nazwa zadania	Nakłady inwestycyjne 2010 - 2014	Struktura %
I. ZADANIA WŁASNE			
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu rolnictwa i łowiectwa	13 248,99	0,04%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu utrzymania dróg Powiatowych	16 144 985,67	46,35%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu działalności usługowej	3 071 615,06	8,82%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu administracji publicznej	798 922,40	2,28%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej	447 982,87	1,29%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej	3 709 146,96	10,65%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu pomocy społecznej oraz polityki społecznej	10 647 203,05	30,57%
	I. RAZEM ZADANIA WŁASNE	34 833 105,00	100,00%
II. ZADANIA ZLECONE			
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu gospodarki gruntami i nieruchomościami	33 000,00	15,04%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu działalności usługowej	53 992,56	24,62%
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej	132 349,99	60,34%
	II. RAZEM ZADANIA ZLECONE	219 342,55	100,00%
	OGÓŁEM (I + II)	35 052 447,55	

Wykres Nr 23. ZADANIA I ZAKUPY INWESTYCYJNE BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2010 – 2014

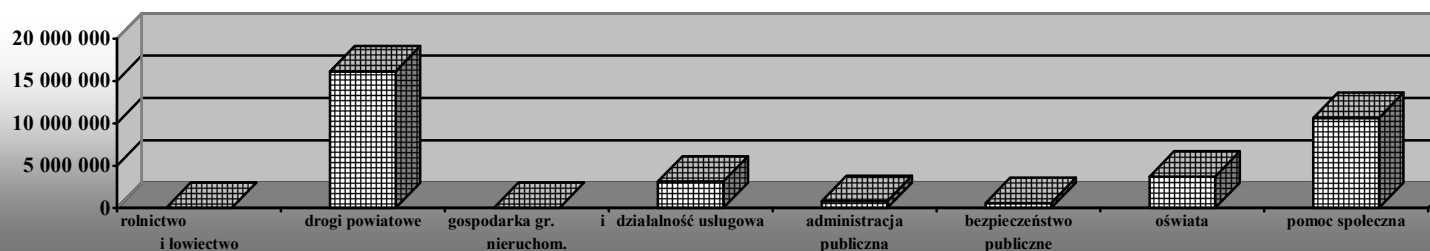

Tabela Nr 45. ZADANIA I ZAKUPY INWESTYCYJNE BUDŻETU POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO W LATACH 2010 – 2014

Lp.	Nazwa zadania	Nakłady inwestycyjne 2010 - 2014	w tym:				
			2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
I. ZADANIA WŁASNE							
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu rolnictwa i łowiectwa	13 248,99	0,00	13 248,99	0,00	0,00	0,00
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu utrzymania dróg	16 144 985,67	5 116 480,59	1 448 418,31	426 876,33	3 754 194,93	5 399 015,51
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu działalności usługowej	3 071 615,06	511 747,56	585 872,08	1 119 665,19	854 330,23	0,00
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu administracji publicznej	798 922,40	95 696,22	58 433,50	263 918,19	293 184,27	87 690,22
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej	447 982,87	89 610,00	86 471,20	40 330,00	3 500,00	228 071,67
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu oświaty i edukacyjnej opieki wychowawczej	3 709 146,96	126 067,12	10 987,48	1 834 799,82	1 565 954,33	171 338,21
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu pomocy społecznej oraz polityki społecznej	10 647 203,05	5 680 164,70	4 243 671,81	248 950,74	216 801,52	257 614,28
	I. RAZEM ZADANIA WŁASNE	34 833 105,00	11 619 766,19	6 447 103,37	3 934 540,27	6 687 965,28	6 143 729,89
II. ZADANIA ZLECONE							
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu gospodarki gruntami i nieruchomościami	33 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33 000,00
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu działalności usługowej	53 992,56	0,00	0,00	0,00	7 999,92	45 992,64
	wydatki inwestycyjne na zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego i ochrony przeciwpożarowej	132 349,99	7 300,00	26 000,00	17 399,99	60 450,00	21 200,00
	II. RAZEM ZADANIA ZLECONE	219 342,55	7 300,00	26 000,00	17 399,99	68 449,92	100 192,64
	OGÓŁEM (I + II)	35 052 447,55	11 627 066,19	6 473 103,37	3 951 940,26	6 756 415,20	6 243 922,53

2.6.1. Mienie Powiatu – własność nieruchomości

Informacja o stanie mienia Powiatu Łódzkiego Wschodniego na dzień 31.12.2014 r.

1. Starostwo Powiatowe w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 3

Nieruchomość gruntowa zabudowana, oznaczona numerem działki 39/11 o powierzchni 0,0477 ha, położona w Łodzi, obręb S-6. Powiat Łódzki Wschodni posiada udział w prawie własności ww. nieruchomości w wysokości 304/1000. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej LD1M/00065381/1.

2. Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego w Łodzi przy ul. Tuwima 28

Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej korzysta z pomieszczeń w budynku mieszczącym się w Łodzi przy ul. Tuwima 28 na podstawie porozumienia z Wojewodą Łódzkim z dnia 18.12.2008 r.

3. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego przy ul. Narutowicza 7/9

Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego wynajmuje pomieszczenia w budynku mieszczącym się w Łodzi przy ul. Narutowicza 7/9 na podstawie umowy najmu ze Spółdzielnią Gastronomiczną „Kaskada” z dnia 29.11.2007 r.

4. Powiatowy Urząd Pracy Łódź-Wschód w Łodzi, ul. Częstochowska 40/52

Powiatowy Urząd Pracy korzysta z pomieszczeń znajdujących się w budynku mieszczącym się w Łodzi przy ul. Częstochowskiej 40/52 na podstawie umowy użyczenia zawartej z Województwem Łódzkim z dnia 13.12.2010 r.

5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Piłsudskiego 135

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie korzysta z części budynku położonego w Łodzi, przy ul. Piłsudskiego 135 na podstawie umowy najmu z „WI-MA” S.A. Widzewskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego z dnia 13.09.2000 r.

6. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej Powiatu Łódzkiego Wschodniego z siedzibą w Koluszkach przy ul. Słowackiego 28

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 24 oraz 28 o powierzchni łącznej 1,9368 ha, stanowiąca własność Skarbu Państwa, oddana w trwały zarząd Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Koluszkach.

7. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koluszkach, ul. Korczaka 5

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 18/9 o powierzchni 0,4921 ha, obręb 7 miasta Koluszki. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Koluszkach. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej LD1B/00029232/7.

8. Specjalny Ośrodek Szkolno–Wychowawczy w Koluszkach, ul. Budowlanych 8

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy korzysta z części budynków znajdujących się w Koluszkach przy ul. Budowlanych 8.

9. Zespół Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie przy ul. Żeromskiego 31

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 156/2 o pow. 1,0110 ha, obręb 14 miasta Tuszyna. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Tuszynie. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej PT1P/00067072/8.

10. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Koluszkach, ul. Wigury 2

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 526/7 o powierzchni 1,8654 ha, obręb 4 miasta Koluszki. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Koluszkach. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej LD1B/00030081/3.

11. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach przy ul. Budowlanych 8

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 167/2 o powierzchni 1,8742 ha, obręb 5 miasta Koluszki. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2 w Koluszkach przy ul. Budowlanych 8. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej LD1B/00027168/3.

12. I Liceum Ogólnokształcące w Koluszkach, ul. Kościuszki 16

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 362/3 o powierzchni 1,5859 ha, obręb 5 miasta Koluszki. Udział Powiatu Łódzkiego Wschodniego w prawie własności wynosi 5754/16633 i pozostaje w trwałym zarządzie I Liceum Ogólnokształcącego w Koluszkach. Udział w prawie własności ujawniony w księdze wieczystej LD1B/00029084/4

13. Dom Pomocy Społecznej w Lisowicach

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 24/2 o pow. 6,9500 ha, obręb Lisowice. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Domu Pomocy Społecznej w Lisowicach. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione w księdze wieczystej LD1B/00028519/6.

14. Dom Pomocy Społecznej w Wiśniowej Górze, ul. Tuszyńska 56

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem działki 128/3 oraz 128/4 o powierzchni łącznej 3,5186 ha, obręb Wiśniowa Góra. Nieruchomość pozostaje w trwałym zarządzie Domu Pomocy Społecznej w Wiśniowej Górze. Prawo własności Powiatu Łódzkiego Wschodniego ujawnione jest w księdze wieczystej LD1M/00044252/5.

2.7. Analiza SWOT

Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- a. Strengths (mocne strony)
- b. Weaknesses (słabe strony)
- c. Opportunities (szanse w otoczeniu)
- d. Threats (zagrożenia w otoczeniu)

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń stojących przed Powiatem. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

a, „mocne strony” – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią silne strony Powiatu i należyce wykorzystane sprzyjać będą rozwojowi;

b, „słabe strony” – uwarunkowania wewnętrzne, które stanowią słabe strony Powiatu i nie wyeliminowane utrudniać będą rozwój;

c, „szanse” – uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Powiatu, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednim podjęciu działań wykorzystane jako elementy sprzyjające rozwojowi Powiatu;

d, „zagrożenia” – uwarunkowania zewnętrzne, które nie są bezpośrednio zależne od zachowań społeczności Powiatu, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwoju.

Tabela Nr 46. Analiza SWOT. Sfera gospodarcza i rynek pracy.

Sfera gospodarcza i rynek pracy	
Mocne Strony	Słabe strony
• Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej z uwagi na lokalizację autostrady przebiegającej przez teren Powiatu i szybkiej kolei Łódź – Warszawa; • Wspólna polityka inwestycyjna gmin i Powiatu; • Potencjał przygranicza z Łodzią; • Bliskość łódzkiego rynku pracy; • Dobrze rozwinięta działalność w sferze transportu towarowego i publicznego; • Zasoby siły roboczej; • Istnienie bazy przetwórstwa spożywczego; • Rozwój handlu (funkcjonujące bazy i targowiska o znaczeniu krajowym); • Efektywność Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie pozyskiwania i dystrybucji środków finansowych; • Rolnictwo oparte na gospodarstwach rodzinnych;	• Zróżnicowany poziom infrastruktury technicznej dla potrzeb inwestorów; • Dominacja Łodzi w obszarze usług, handlu i kultury oraz funkcji pracodawcy; • Ograniczenie Powiatu do roli „sypialni Łodzi”; • Niska konkurencyjność Powiatu w zakresie rynku pracy • Niewystarczająca liczba ofert pracy; • Wysoki poziom bezrobocia; • Niekorzystna struktura agrolna; • Niska bonitacja gleb;
Szanse	Zagrożenia
• Potencjał oferty terenów pod inwestycje (gm. Tuszyń, Brójce, Rzgów, Koluszki); • Wsparcie sfery gospodarczej i rolnictwa z funduszy Unii Europejskiej; • Wzrost popytu na żywność wysokiej jakości i żywność ekologiczną;	• Emigracja zarobkowa mieszkańców Powiatu; • Mało korzystne warunki prowadzenia działalności gospodarczej;

Tabela Nr 47. Analiza SWOT. Sfera społeczna.

Sfera społeczna	
Mocne Strony	Słabe strony
• Potencjał edukacyjny młodego pokolenia; • Oferta szkół ponadgimnazjalnych; • Działalność statutowa organizacji pozarządowych wspierająca rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych; • Aktywizacja obszarów wiejskich dzięki działającym organizacjom pozarządowym, jednostkom OSP, Kołom Gospodyń Wiejskich, Lokalnych Grup Działania; • Istniejący system opieki nad dzieckiem, rodziną biologiczną i zastępczą - karta dużych rodzin, rozwój systemu pieczy zastępczej; • Istniejący system opieki nad osobami dorosłymi (w tym niepełnosprawnymi); • Dobra baza lokalowa służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne;	• Odpływ absolwentów gimnazjów do łódzkich szkół ponadgimnazjalnych; • Baza dydaktyczna wymagająca doposażenia; • Niedostateczne środki finansowe w budżecie Powiatu na współpracę z organizacjami pozarządowymi; • Niewystarczające środki na pomoc społeczną; • Niska świadomość społeczna w zakresie uzależnień i przeciwdziałania uzależnieniom; • Bariery społeczne i architektoniczne; • Wzrost zachowań patologicznych; • Duży odsetek bezrobotnych posiadających wykształcenie podstawowe i gimnazjalne oraz średnie i policealne; • Niski poziom wynagrodzeń w odniesieniu do przeciętnego wynagrodzenia w kraju; • Rosnące potrzeby w zakresie świadczenia specjalistycznych usług medycznych na terenie Powiatu;
Szanse	Zagrożenia
• Wspieranie przez Państwo kształcenia zawodowego i ustawicznego; • Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół do potrzeb przyszłych pracodawców; • Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie kształcenia praktycznego; • Propagowanie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia; • Wsparcie Unii Europejskiej w zakresie polityki społecznej i edukacji;	• Groźba likwidacji szkół z przyczyn demograficznych i ekonomicznych; • Obniżający się poziom świadczeń socjalnych w odniesieniu do potrzeb; • Starzenie się społeczeństwa; • Wzrost liczby tzw. eurosierot; • Problemy strukturalne w służbie zdrowia.

Tabela Nr 48. Analiza SWOT. Zasoby i powiązania funkcjonalno - przestrzenne.

Zasoby i powiązania funkcjonalno - przestrzenne	
Mocne Strony	Słabe strony
• Potencjał centralnego położenia w Polsce i województwie; • Korzystne położenie Powiatu w kontekście przebiegu autostrad; • Dobrze rozwinięta sieć drogowa; • Istnienie węzłów multimodalnych; • Dobra komunikacja zewnętrzna Powiatu; • Silnie rozwinięta infrastruktura kolejowa wschodniej części Powiatu, o znaczeniu międzynarodowym; • Łódzka Kolej Aglomeracyjna zapewniająca dobre połączenie kolejowe z Łodzią i regionem; • Tereny atrakcyjne turystycznie, obfitujące w walory przyrodniczo – krajobrazowe.	• Niewystarczający stan techniczny dróg • Nieliczne ścieżki rowerowe i ciągi rowerowo-pieszne; • Słabo rozwinięta baza turystyczna; • Niewystarczający dostęp do szerokopasmowych sieci internetowych; • Brak przepisów dotyczących wspólnej polityki planistycznej gmin i Powiatu.
Szanse	Zagrożenia
• Korzyści płynące z lokalizacji w Łódzkim Obszarze Metropolitalnym; • Zainteresowanie usługami transportu multimodalnego; • Obszar TEN-T (Transeuropejskie Sieci Transportowe) • Popyt na nowoczesne przewozy kolejowe; • Budowa Kolei Dużych Prędkości; • Zainteresowanie informacją cyfrową i usługami internetowymi; • Rozwój turystyki ze szczególnym uwzględnieniem turystyki sobotnio-niedzielnej dla mieszkańców Łodzi; • Wzrost zainteresowanie turystyką kulturową; • Środki finansowe z programów unijnych i krajowych;	• Spadek znaczenia transportu kolejowego pod względem towarowym; • Brak obwodnicy Łodzi skutkujący wzrostem natężenia ruchu na drogach powiatowych;

Tabela Nr 49. Analiza SWOT. Zarządzanie.

Zarządzanie	
Mocne Strony	Słabe strony
• Odpowiedzialna polityka zarządzania Powiatem; • Racjonalna współpraca samorządu powiatowego z gminami; • Dostrzeganie przez władze Powiatu wartości działań promocyjnych; • Decentralizacja zadań Powiatu (funkcjonujące w gminach stanowiska zamiejscowe Starostwa Powiatowego);	• Niewystarczające środki finansowe na przedsięwzięcia rozwojowe;
Szanse	Zagrożenia
• Bogata oferta form doskonalenia zawodowego; • Możliwość pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej; • Odpowiednia polityka podatkowa państwa;	• Niewłaściwa polityka państwa w zakresie finansowania samorządów Powiatowych; • Opływ wysoko wykwalifikowanej kadry urzędniczej;

2.8. Wyniki sondażu wśród interesariuszy

W okresie marzec – kwiecień 2015r. zostało przeprowadzone badanie ankietowe wśród głównych interesariuszy Powiatu Łódzkiego Wschodniego. Ankiety zostały rozdysponowane osobiście jak i także drogą mailową wśród ścisłego kierownictwa Starostwa Powiatowego w Łodzi, radnych Powiatu Łódzkiego Wschodniego, kierownictwa jednostek podległych Powiatu Łódzkiemu Wschodniemu oraz mieszkańców Powiatu.

Dodatkowo ankiety zostały rozesłane do gmin wchodzących w skład Powiatu Łódzkiego Wschodniego, gminnych i miejskich ośrodków kultury. W sumie zostało rozdysponowanych 400 ankiet, natomiast 341 ankiet zostało zwróconych do Powiatu.

2.8.1. Analiza badania ankietowego – opinia mieszkańców Powiatu

Zespół Zadaniowy ds. Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego opracował ankietę hierarchizacji celów i zadań w przygotowywanej Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015-2022.

Respondenci udzielali odpowiedzi na pytania o kluczowym znaczeniu dla kierunków rozwoju Powiatu.

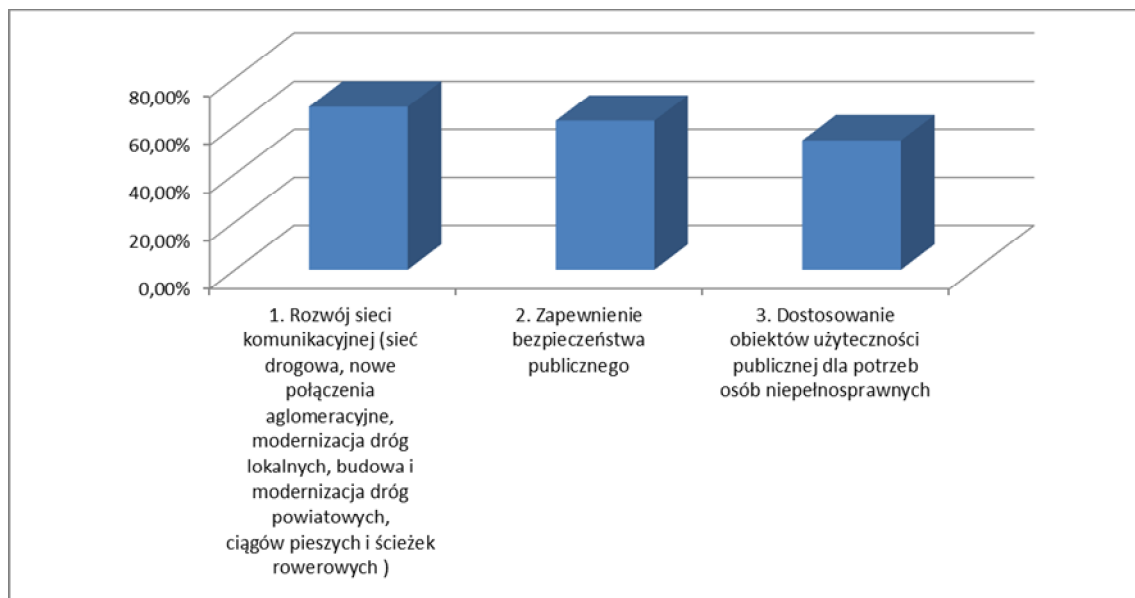
Zakres tematyczny przedmiotowej ankiety uwzględnił 22 pytania:

1. Rozwój sieci komunikacyjnej (sieć drogowa, nowe połączenia aglomeracyjne, modernizacja dróg lokalnych, budowa i modernizacja dróg Powiatowych, ciągów pieszych i ścieżek rowerowych).
2. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa estetyki otoczenia – przebudowa i rewitalizacja.
4. Budowa i rozbudowa sal gimnastycznych i boisk sportowych przy Powiatowych obiektach oświatowych.
5. Uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni.
6. Stałe podnoszenie jakości kształcenia w szkołach prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni.
7. Rozwój współpracy z przedsiębiorcami w zakresie kształcenia zawodowego w szkołach prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni, w tym wprowadzania kształcenia w nowych zawodach dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

8. Rozwój współpracy Powiatu ze stowarzyszeniami w zakresie realizacji zadań publicznych.
9. Promocja Powiatu – atrakcji turystycznych, kulturowych, przyrodniczych i stworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu.
10. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.
11. Stworzenie partnerstwa lokalnych samorządów i budowanie wzajemnych relacji.
12. Aktywizacja lokalnego rynku pracy poprzez rozwój mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, tworzenie miejsc pracy, rozwój gospodarczy, pozyskiwanie inwestorów, pomoc w uzyskiwaniu środków z funduszy zewnętrznych.
13. Ograniczenie obszarów wykluczenia społecznego (wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych, profilaktyka uzależnień, usprawnienie systemu wspierania rodzin, przeciwdziałanie marginalizacji), prowadzenie polityki prorodzinnej.
14. Prowadzenie polityki prozdrowotnej.
15. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, wspieranie innowacji, rozwój społeczeństwa informacyjnego i e-administracji.
16. Wsparcie dla partnerstwa publiczno-prywatnego w celu wzajemnego przenikania się potencjalnych doświadczeń i rozwiązań.
17. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza (termomodernizacja Powiatowych obiektów użyteczności publicznej, propagowanie „czystych” źródeł energii (ograniczenie niskiej emisji powodowanej opalaniem węglem), stosowanie i propagowanie odnawialnych źródeł energii.
18. Ograniczenie zagrożeń środowiska naturalnego (doposażenie jednostek straży pożarnych w sprzęt i środki usuwania skażeń środowiska).
19. Przeciwdziałanie skutkom anomalii pogodowych (budowa systemów odwodnienia dróg, wspieranie tworzenia planów odwodnienia terenów okresowo podtapianych i zalewanych wodami opadowymi).
20. Wspieranie nowoczesnego rolnictwa (edukacja, szkolenia, konferencje).
21. Modernizacja ewidencji gruntów i budynków.
22. Aktualizacja danych przestrzennych dotyczących nieruchomości i systemów ich udostępniania, w tym (porządkowanie danych – harmonizacja zbiorów danych, regulacja stanów prawnych nieruchomości, aktualizacja i udostępnianie informacji o terenie).

Interesariusze podczas udzielania odpowiedzi na powyższe pytania wskazali najważniejsze potrzeby Powiatu.

**Wykres Nr 24. Obszary priorytetowe w działaniach władz Powiatu od 1 do 3
(w opinii mieszkańców Powiatu)**

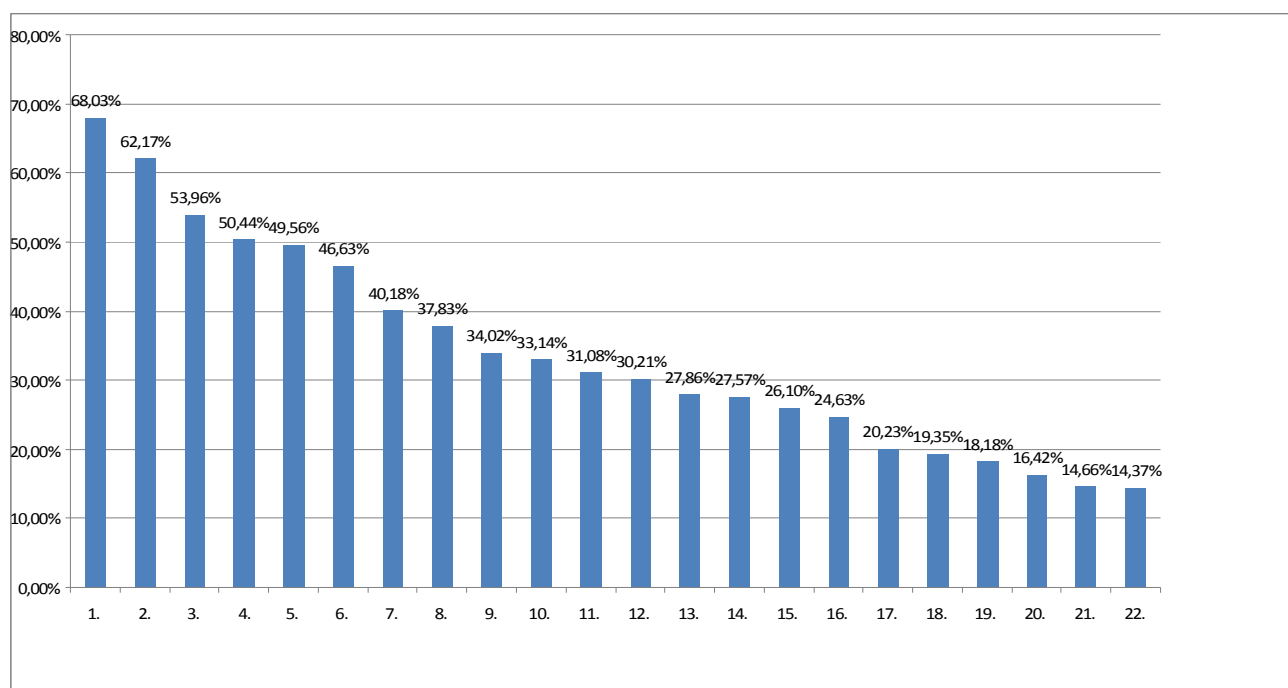
Źródło: Opracowanie własne

Najważniejszą potrzebą Powiatu Łódzkiego Wschodniego w opinii mieszkańców Powiatu jest rozwój sieci komunikacyjnej (sieć drogowa, nowe połączenia aglomeracyjne, modernizacja dróg lokalnych, budowa i modernizacja dróg Powiatowych, ciągów pieszych i ścieżek rowerowych). Należy w tym miejscu podkreślić, iż rozwój sieci komunikacyjnej wskazało 68,00 % ankietowanych.

Drugie miejsce pod względem ważności zajmuje zapewnienie bezpieczeństwa publicznego - 62,17 % ankietowanych.

Na trzecim miejscu uplasowano problematykę dostosowania obiektów użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych – blisko 54 % ankietowanych osób.

Wykres Nr 25. Obszary priorytetowe w działaniach władz Powiatu (w opinii mieszkańców Powiatu)

Źródło: Opracowanie własne

Ostateczny kształt obszarów priorytetowych w działaniach władz Powiatu według opinii mieszkańców Powiatu wygląda następująco:

6. Rozwój sieci komunikacyjnej (sieć drogowa, nowe połączenia aglomeracyjne, modernizacja dróg lokalnych, budowa i modernizacja dróg Powiatowych, ciągów pieszych i ścieżek rowerowych) – 68,03 % ankietowanych.
7. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego – 62,17 % ankietowanych.
4. Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej dla potrzeb osób niepełnosprawnych – 53,96 % ankietowanych.
5. Aktywizacja lokalnego rynku pracy poprzez rozwój mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, tworzenie miejsc pracy, rozwój gospodarczy, pozyskiwanie inwestorów, pomoc w uzyskiwaniu środków z funduszy zewnętrznych – 50,44 % ankietowanych.
6. Prowadzenie polityki prozdrowotnej – 49,56 % ankietowanych.
7. Ograniczenie obszarów wykluczenia społecznego (wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych, profilaktyka uzależnień, usprawnienie systemu wspierania rodzin, przeciwdziałanie marginalizacji), prowadzenie polityki prorodzinnej – 46,63 % ankietowanych.

8. Stałe podnoszenie jakości kształcenia w szkołach prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni – 40,18 % ankietowanych.
9. Ograniczenie zagrożeń środowiska naturalnego (doposażenie jednostek straży pożarnych w sprzęt i środki usuwania skażeń środowiska) – 37,83 % ankietowanych.
10. Rozwój współpracy z przedsiębiorcami w zakresie kształcenia zawodowego w szkołach prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni, w tym wprowadzania kształcenia w nowych zawodach dostosowanych do potrzeb rynku pracy – 34,02 % ankietowanych.
11. Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza (termomodernizacja Powiatowych obiektów użyteczności publicznej, propagowanie „czystych” źródeł energii (ograniczenie niskiej emisji powodowanej opalaniem węglem), stosowanie i propagowanie odnawialnych źródeł energii – 33,14 % ankietowanych.
12. Przeciwdziałanie skutkom anomalii pogodowych (budowa systemów odwodnienia dróg, wspieranie tworzenia planów odwodnienia terenów okresowo podtapianych i zalewanych wodami opadowymi) – 31,08 % ankietowanych.
13. Promocja Powiatu – atrakcji turystycznych, kulturowych, przyrodniczych i stworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu – 30,21 % ankietowanych.
14. Uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni – 27,86 % ankietowanych.
15. Budowa i rozbudowa sal gimnastycznych i boisk sportowych przy Powiatowych obiektach oświatowych – 27,57 % ankietowanych.
16. Stworzenie partnerstwa lokalnych samorządów i budowanie wzajemnych relacji – 26,10 % ankietowanych.
17. Rozwój współpracy Powiatu ze stowarzyszeniami w zakresie realizacji zadań publicznych – 24,63 % ankietowanych.
18. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, wspieranie innowacji, rozwój społeczeństwa informacyjnego i e-administracji – 20,23 % ankietowanych.
19. Poprawa estetyki otoczenia – przebudowa i rewitalizacja – 19,35 % ankietowanych.
20. Modernizacja ewidencji gruntów i budynków – 18,18 % ankietowanych.
21. Wspieranie nowoczesnego rolnictwa (edukacja, szkolenia, konferencje) – 16,42 % ankietowanych.
22. Aktualizacja danych przestrzennych dotyczących nieruchomości i systemów ich udostępniania, w tym (porządkowanie danych – harmonizacja zbiorów danych,

regulacja stanów prawnych nieruchomości, aktualizacja i udostępnianie informacji o terenie) – 14,66 % ankietowanych.

23. Wsparcie dla partnerstwa publiczno-prywatnego w celu wzajemnego przenikania się potencjalnych doświadczeń i rozwiązań – 14,37 % ankietowanych.

3. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

3.1. Sfera społeczna

Głównym celem Powiatu Łódzkiego Wschodniego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych w taki sposób, aby mieszkańcy Powiatu żyli w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadania te na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego wykonują Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Punkt Interwencji Kryzysowej, Domy Pomocy Społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej oraz stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Opracowanie przez Centrum, przy współudziale pracowników innych jednostek organizacyjnych realizujących zadania pomocy społecznej, wstępnej diagnozy pozwoliło określić najważniejsze zadania w zakresie polityki społecznej. Przede wszystkim duży nacisk należy położyć na zadania wzmacniające i wspierające jednostkę i rodzinę celem przywrócenia jej zdolności prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez realizację celów głównych:

1. Aktywizacja i pomoc rodzinom.
2. Wzmocnienie polityki prorodzinnej.
3. Rozwijanie systemu opieki nad osobami niepełnosprawnymi, psychicznie chorymi, upośledzonymi, długotrwale chorymi oraz starszymi i samotnymi
4. Zapobieganie dysfunkcjonalności, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji mieszkańców Powiatu.
5. Rozwiązywanie problemów społecznych.

Cele te będą na bieżąco aktualizowane i dostosowywane do potrzeb mieszkańców i możliwości finansowych Powiatu.

W zakresie polityki społecznej przyjęto następującą hierarchię zadań:

1. Utrzymanie standardów opieki w domach pomocy społecznej

2. Rozszerzenie oferty domów pomocy społecznej
3. Aktywizacja osób niepełnosprawnych na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego
4. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym
5. Pomoc rodzinom osób niepełnosprawnych
6. Podejmowanie aktywności mającej na celu podnoszenie standardu życia osobom niepełnosprawnym
7. Zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania
8. Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin
9. Pomoc usamodzielniającym się wychowankom
10. Działania mające na celu rozwijanie profilaktyki zdrowotnej, propagowanie zdrowego stylu życia
11. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla osób uzależnionych, ofiar, sprawców i świadków przemocy.

3.1.1. Bezrobocie

Bezrobocie to ciągle jeden z najważniejszych problemów społecznych Powiatu. Brak pracy lub praca poniżej kwalifikacji zawodowych często za minimalne wynagrodzenie prowadzi do problemów ekonomiczno – gospodarczych. Do wzrostu bezrobocia w głównej mierze przyczyniła się restrukturyzacja istniejących przed procesem transformacji przedsiębiorstw.

Duże zakłady produkcyjne zaczęły dostosowywać się do standardów zachodnioeuropejskich co spowodowało dużą falę zwolnień grupowych. Bezrobocie zaczęło stanowić problem o charakterze społeczno – ekonomicznym. Znaczenie miała również stagnacja mająca miejsce w Polsce od 1998 roku oraz powstanie wolnego rynku i konkurencji. Okazało się, że kwalifikacje osób aktywnych na rynku pracy były nie dostosowane do realiów wolno rynkowych. Szczególnie na terenach wiejskich gdzie wśród osób poszukujących Pracy zmniejszyły się znacząco możliwości zatrudnienia oraz konieczność poszukiwania pracy poza miejscem zamieszkania.

Strukturę bezrobocia można analizować ze względu na następujące cechy: płeć, wiek, wykształcenie i czas pozostawania bez pracy. Szczegółowa analiza osób bezrobotnych pozwala na wyszczególnienie grup osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem, które w głównej mierze uzależnione jest od społeczno – ekonomicznych uwarunkowań. Bardzo często wiek stanowi o sytuacji na rynku pracy osoby bezrobotnej. Na rynku pracy problemy ze znalezieniem zatrudnienia mają osoby w wieku do 30 roku życia oraz powyżej 50 roku życia.

Pracodawcy zwracają szczególną uwagę na kwalifikacje zawodowe osób poszukujących pracy. Poszukują pracowników przygotowanych do podjęcia zatrudnienia, posiadających doświadczenie zawodowe lub odpowiednie kwalifikacje dlatego tak trudno znaleźć prace osobom młodym. Jedynie ciągle doskonalenie umiejętności i pozyskiwanie dodatkowych kwalifikacji zwiększa szanse na podjęcie zatrudnienia. Bezrobociem zagrożone są także osoby z niewielkim stażem pracy wskazującym na niewielkie doświadczenie zawodowe.

Analiza osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia wskazuje, iż najwyższe w powiecie bezrobocie występuje w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Drugą liczną grupę wśród pozostających bez pracy stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Ważną cechą bezrobocia jest również długość pozostawania bez pracy. Prawie 40% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy. Natomiast 43,7% bezrobotnych zarejestrowanych nie pracuje od pół roku.

Długotrwała absencja na rynku pracy może powodować szereg niekorzystnych zjawisk o charakterze psychologicznym oraz może prowadzić do patologii społecznej.

Wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne wyróżnia się osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Są to: bezrobotni do 30 roku życia, długotrwale bezrobotni, powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia, bezrobotni niepełnosprawni. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią ponad 80% w odniesieniu do ogółu zarejestrowanych.

3.1.2. Patologia społeczna.

Zjawiska patologiczne są bezpośrednim, ale nie jedynym skutkiem bezrobocia. Brak pracy i środków do życia prowadzą do zniechęcenia, długotrwałych stresów powodujących szkody zdrowotne, brak alternatywy spędzania wolnego czasu we wszystkich grupach wiekowych, prowadzi do zachowań patologicznych i marginalizacji społecznej.

Zachowania patologiczne są zachowaniami stanowiącymi odstępstwo od norm zwyczajowo przyjętych. Do zachowań tych można zaliczyć: alkoholizm, narkomanię oraz inne uzależnienia, przestępczość, a także niewydolność wychowawczą rodziców, spowodowaną często tylko biedą. Bowiem brak środków na zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodziny zawsze sprzyja rozwojowi zachowań destrukcyjnych. Kiedy dochodzą do tego sprzyjające warunki, zarówno środowiskowe jak i genetyczne, rodzina często nabiera cech rodziny patologicznej. Zjawiskiem o szczególnym nasileniu i okrucieństwie jest przemoc w rodzinie we wszystkich jej rodzajach i wobec różnych członków rodziny.

Efektom niewydolności wychowawczych zarówno w środowisku rodzinnym jak i szkolnym, a także szkodliwego wpływu środowiska jest rosnąca agresja w populacji dzieci i młodzieży począwszy od lat wczesnoszkolnych. Niewinnie zaczynająca się agresja u dzieci jest zachowaniem wypaczającym charakter i osobowość młodego człowieka.

Stanowi podstawę do rodzącej się patologii i przestępczości. Na zachowania środowisk, odbiegające od norm powszechnie przyjętych, znaczny wpływ ma też sytuacja społeczna (nerwice i depresje, brak komunikacji między ludźmi, brak środków i specjalistycznych ośrodków psychoanalizy i psychoterapii).

Brak możliwości finansowych, brak pracy często spychają rodziny na tzw. „margines społeczny”, co nie miałoby miejsca gdyby rodziny te miały pracę, poczucie bezpieczeństwa i zaspokojone przynajmniej podstawowe potrzeby biologiczne.

3.1.3. Edukacja.

Demografia

Zmiany demograficzne zachodzące w Polsce, które znajdują swoje odbicie również w Powiecie Łódzkim Wschodnim, przejawiają się głównie w spadku liczby zawieranych

małżeństw oraz liczby urodzeń. W konsekwencji zachodzą niekorzystne zmiany wielu wskaźników demograficznych, jak np. bardzo niski przyrost naturalny, niskie wskaźniki dzietności czy podwyższenie wieku urodzenia pierwszego dziecka. Przyczyn przemian demograficznych należy upatrywać w zachodzących zmianach społecznych, takich jak zwiększająca się aktywność zawodowa i edukacyjna kobiet, opóźnianie momentu zawierania małżeństwa, utrwalanie się modelu rodziny z jednym dzieckiem lub bez dzieci, wzrost liczby rozwodów, wzrost liczby rodzin niepełnych oraz wzrost liczby jednoosobowych gospodarstw domowych. Wszystko to powoduje, że niekorzystnie zmienia się struktura wiekowa społeczeństwa polskiego. Jest coraz mniej osób w wieku 3-24 lata, a w związku z tym coraz mniej uczestników systemu edukacji.

Z każdym rokiem obserwuje się coraz mniejszą liczbę uczniów biorących udział w naborze do szkół ponadgimnazjalnych, a tym samym spadek liczby oddziałów szkolnych oraz ogólnej liczebności szkół. Na przestrzeni ostatnich 10 lat nastąpiło wyraźne zmniejszenie liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez Powiat Łódzki Wschodni z 1128 uczniów w roku szkolnym 2005/2006 do 821 uczniów w roku szkolnym 2014/2015, czyli o ok. 27%.

Według prognoz, spadek liczby uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w Polsce będzie trwał co najmniej do 2019 roku (źródło: Ośrodek Badań Rynku Pracy), w którym do szkół ponadgimnazjalnych pójdą uczniowie urodzeni w 2003 roku, będącym rokiem największego spadku liczby urodzeń. Zatem dopiero w 2020 roku będzie można zaobserwować nieznaczny wzrost liczby kandydatów do szkół ponadgimnazjalnych, czyli młodzieży urodzonej w 2004 roku, który będzie utrzymywał się do 2027 roku (urodzeni w 2011 r.). W kolejnych latach może nastąpić zatrzymanie tendencji wzrostowej, a nawet stopniowy spadek w 2030 roku.

Prognozy demograficzne dla Polski nie zakładają szybkiej zmiany sytuacji. Wynika z tego, że problem demografii będzie dotyczył szkoły wszystkich szczebli jeszcze przez wiele lat oraz powodował wiele innych problemów społecznych. W efekcie malejącej liczby uczniów pojawi się problem dopasowania liczby nauczycieli do wielkości populacji uczniów szkół oraz właściwe wykorzystanie istniejącej bazy szkolnej.

Szkolnictwo zawodowe

Sytuacja szkolnictwa zawodowego w Polsce i w konsekwencji w Powiecie Łódzkim Wschodnim jest niekorzystna, z uwagi na podejmowane na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat działania zmierzające do ograniczenia roli kształcenia zawodowego. Zgodnie z założeniami reformy systemu edukacji rozpoczętej w 1999 roku, dominującą formą kształcenia miało być kształcenie ogólne, natomiast specjalistyczne kształcenia zawodowe zostało zdeprecjonowane.

W chwili obecnej na sytuację szkół zawodowych mają wpływ między innymi następujące czynniki:

- niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz niedostateczne przygotowanie uczniów w zakresie praktycznych umiejętności,
- dotychczas istniejący mało elastyczny system kształcenia, utrudniający organizację zajęć u pracodawcy,
- małe zainteresowanie kandydatów na uczniów kształceniem zawodowym oraz konsekwencje wynikające z niżu demograficznego.

W związku z powyższym, w celu poprawy stanu szkolnictwa zawodowego konieczne jest podjęcie szeregu działań, w szczególności:

- bieżące dostosowywanie oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy,
- aktywizowanie pracodawców do włączania się w proces kształcenia zawodowego, które może polegać w szczególności na:
 - współpracy ze szkołami w opracowywaniu dokumentacji programowej kształcenia,
 - organizowaniu dla uczniów praktycznej nauki zawodu na terenie zakładów pracy,
 - udziale pracodawców w egzaminach potwierdzających kwalifikacje w zawodzie,
 - pomocy nauczycielom szkół zawodowych w doskonaleniu ich kompetencji,
 - pomocy udzielanej szkołom zawodowym w wyposażeniu w nowoczesne pomoce i urządzenia dydaktyczne,
- podejmowaniu innych działań promujących szkolnictwo zawodowe.

3.2. Problemy środowiskowe

3.2.1. Czynniki kształtujące poziom niskiej emisji oraz kierunki przeciwdziałania

Do tzw. niskiej emisji zalicza się zanieczyszczenia wydobywające się ze źródeł na wysokości poniżej 40 m., czyli są to przede wszystkim zanieczyszczenia związane z działalnością człowieka, najczęściej emitowane przez indywidualne piece domowe, niewielkie kotłownie, a także transport komunikacyjny.

Aktualny poziom emisji kształtowany jest następującymi parametrami:

1. gęstość zaludnienia,
2. ilość gospodarstw domowych,
3. ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie Powiatu,
4. stopień urbanizacji,
5. obecność zakładów przemysłowych, centrów usługowych oraz stref przemysłowych,
6. szlaki tranzytowe ruchu samochodowego przebiegające przez teren Powiatu,
7. ilość pojazdów zarejestrowanych w powiecie,
8. ilość linii ciepłowniczych i obiektów korzystających z sieci ciepłowniczej.

Zidentyfikowanymi czynnikami powodującymi wzrost poziomu niskiej emisji na terenie Powiatu są:

1. wzrost liczby mieszkańców,
2. wzrost ilości gospodarstw domowych,
3. wzrost ilości podmiotów gospodarczych działających na terenie Powiatu,
4. budowa dróg ekspresowych i autostrad,
5. wzrost ilości pojazdów zarejestrowanych na terenie Powiatu.

Czynnikami ewidentnie wpływającymi na wzrost niskiej emisji jest powszechnie wykorzystywany do ogrzewania budynków węgiel kamienny jako najtańsze obecnie źródło energii ciepłej, ale także spalanie węgla złej jakości, a nawet odpadów domowych. Przewidywany wzrost niskiej emisji komunikacyjnej nastąpi również po oddaniu do użytkowania zlokalizowanych na obszarze Powiatu odcinków drogi ekspresowej S-8, autostrady A-1 i planowanej budowy trzeciego etapu „Trasy Górna” jako połączenie Łodzi z węzłem autostradowym „Romanów”. Czynniki te nie są obecnie mierzalne.

W Strategii wyznacza się następujące kierunki przeciwdziałania wzrostu niskiej emisji:

1. głęboka termomodernizacja obiektów publicznych, w tym, poprawa ich stanu technicznego,
2. wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii opartych przede wszystkim na pozyskiwaniu energii słonecznej, wiatrowej, ciepła ziemi i spalaniu biomasy,
3. propagowanie poprawy efektywności energetycznej obiektów prywatnych,
4. propagowanie rozbudowy sieci ciepłowniczych,
5. podnoszenie świadomości społecznej o zagrożeniach dla zdrowia ludzi płynących ze spalania odpadów i niskiej jakości węgla.

4. Misja i wizja Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Celem zdefiniowania misji Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2022 jest określenie roli, jaką władze Powiatu mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jego kształtu - wizji, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców Powiatu oraz kluczowych interesariuszy. Poniżej przedstawiona jest wizja związana z kierunkiem działania władz Powiatu Łódzkiego Wschodniego planowanym na okres od 2015 do 2022 roku.

4.1. Wizja i misja

WIZJA:

Powiat Łódzki Wschodni wykorzystujący położenie terytorialne i walory przyrodniczo-krajobrazowe, konkurencyjny w sferze społeczno-gospodarczej na zasadach partnerstwa lokalnych samorządów, wyróżniający się wzrastającym poziomem życia mieszkańców.

Osiągnięcie tak określonego stanu docelowego – wizji, będzie możliwe dzięki realizacji misji Powiatu, która przedstawiona jest poniżej.

MISJA:

Samorząd Powiatowy inicjatorem i koordynatorem działań służących zrównoważonemu rozwojowi całego Powiatu w partnerstwie z Gminami wchodzącymi w jego skład.

Tak zapisana przyszła wizja i misja Powiatu, uwzględnia szereg kluczowych elementów:

- pełnienie przez władze Powiatu funkcji koordynacyjnej i integrującej w przypadku realizacji zadań wspólnych o charakterze ponadgminnym, wzmacniającej rozwój partnerstwa lokalnych samorządów wchodzących w skład Powiatu,
- korzystne położenie Powiatu na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych (w centrum Polski i Europy),

- bliskość Łodzi i położenie w obszarze Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego,
- konieczność pobudzenia bardziej równomiernego rozwoju gospodarczego całego obszaru Powiatu, poprzez wykorzystanie i dystrybucję występujących na jego terenie zasobów.

5. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE POWIATU ŁÓDZKIEGO WSCHODNIEGO

5.1. Cele strategiczne i operacyjne Powiatu

W celu realizacji wizji i misji Powiatu zdefiniowany został katalog kluczowych celów strategicznych oraz służących ich osiągnięciu celów operacyjnych i zadań. Łącznie zdefiniowanych zostało sześć celów strategicznych, dziewiętnaście przyporządkowanych im celów operacyjnych oraz sześćdziesiąt jeden zadań.

Tabela Nr 50. Cele strategiczne i cele operacyjne Powiatu Łódzkiego Wschodniego

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I	Rozwój infrastruktury technicznej	I.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej
		I.2 Modernizacja budynków użyteczności publicznej
		I.3 Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i odnawialnych źródeł energii
		I.4 Tworzenie systemu informacji o nieruchomościach
II.	Poprawa jakości życia mieszkańców	II.1 Poprawa stanu i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
		II.2 Promocja zdrowia
		II.3 Wzmocnienie polityki prorodzinnej
		II.4 Zapobieganie dysfunkcjonalności, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji mieszkańców Powiatu
		II.5 Rozwiązywanie problemów społecznych
III.	Rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego	III.1 Dostosowanie szkolnictwa do potrzeb lokalnego rynku pracy i popularyzacja szkolnictwa zawodowego
		III.2 Promocja szkolnictwa ponadgimnazjalnego
		III.3 Współpraca z Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną i uczelniami wyższymi
IV	Aktywizacja lokalnego rynku pracy	III.1 Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej w celu tworzenia miejsc pracy
		III.2 Współpraca Powiatowego Urzędu Pracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi i przedsiębiorcami w zakresie rynku pracy
V	Promocja Powiatu	V.1 Kreowanie pozytywnego wizerunku Powiatu
		V.2. Wspieranie działań służących umocnieniu tożsamości poprzez rozwój kultury, turystyki, rekreacji i sportu.
VI	Rozwój demokracji lokalnej	VI.1 Rozwój społeczeństwa informacyjnego
		VI.2 Wspieranie rozwoju i działalności organizacji pozarządowych.
		VI.3 Rozwój instytucji samorządu społecznego i gospodarczego

Tabela Nr 51. Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury technicznej

Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury technicznej		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny I.1	Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej	
Zadanie I.1.1	Budowa i przebudowa dróg, chodników, pomocniczej infrastruktury drogowej w celu zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.1.2	Budowa systemów odwodnienia dróg	JST (Powiat, Gminy)
Cel operacyjny I.2	Modernizacja budynków użyteczności publicznej	
Zadanie I.2.1	Zniesienie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.2.2	Rozbudowa i utrzymanie standardów w obiektach infrastruktury społecznej (DPS, ŚDS, itp.)	Powiat
Zadanie I.2.3	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.2.4	Rewitalizacja obiektów zabytkowych	JST (Powiat, Gminy)
Cel operacyjny I.3	Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i odnawialnych źródeł energii	
Zadanie I.3.1	Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.3.2	Propagowanie i stosowanie odnawialnych źródeł energii	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.3.3	Realizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	Powiat
Zadanie I.3.4	Przeciwdziałanie skutkom anomalii pogodowych	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.3.5	Ochrona i rewitalizacja zasobów naturalnych i krajobrazowych Powiatu	JST (Powiat, Gminy)
Cel operacyjny I.4	Tworzenie systemu informacji o nieruchomościach	
Zadanie I.4.1	Aktualizacja danych przestrzennych dotyczących nieruchomości	Powiat
Zadanie I.4.2	Modernizacja ewidencji gruntów i budynków	Powiat
Zadanie I.4.3	Regulacja stanów prawnych nieruchomości	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie I.4.4	Tworzenie cyfrowych baz danych i systemów udostępniania danych	Powiat

Źródło: opracowanie własne

Tabela Nr 52. Cel strategiczny II: Poprawa jakości życia mieszkańców

Cel strategiczny II: Poprawa jakości życia mieszkańców		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny II.1	Poprawa stanu i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	
Zadanie II.1.1	Prowadzenie działań informacyjnych, edukacyjnych i promocyjnych dotyczących bezpieczeństwa	Powiat, Policja, PSP
Zadanie II.1.2	Zapobieganie przestępczości i demoralizacji nieletnich	Szkoły, Policja
Zadanie II.1.3	Ograniczenie liczby przestępstw i wykroczeń w miejscach publicznych	Policja
Zadanie II.1.4	Wykrywanie i ściganie sprawców przestępstw i wykroczeń	Policja
Zadanie II.1.5	Skuteczne zarządzanie kryzysowe w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa publicznego	Powiat, Policja, PSP, OSP
Zadanie II.1.6	Poprawa bezpieczeństwa pożarowego w Powiecie	PSP, OSP
Cel operacyjny II.2	Promocja i ochrona zdrowia	
Zadanie II.2.1	Promowanie realizacji programów wynikających z Narodowego Programu Zdrowia (akcje informacyjne i szkolenia)	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie II.2.2	Właściwe zabezpieczenie sanitarno-epidemiologiczne	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie II.2.3	Zabezpieczenie stanu sanitarno-weterynaryjnego zakładów produkujących środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego, środki żywienia zwierząt i gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie	Powiat
Cel operacyjny II.3	Wzmocnienie polityki prorodzinnej	
Zadanie II.3.1	Zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania	Powiat, PCPR
Zadanie II.3.2	Pomoc rodzinom biologicznym, zastępczym i wychowankom usamodzielniającym się	JST, PCPR (Powiat, Gminy)
Zadanie II.3.3	Aktywizacja społeczna rodzin, integracja ze środowiskiem lokalnym	JST, PCPR (Powiat, Gminy)
Zadanie II.3.4	Karta Dużej Rodziny	Gminy
Cel operacyjny II.4	Zapobieganie dysfunkcjonalności, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji mieszkańców Powiatu	
Zadanie II.4.1	Zabezpieczenie środków materialnych na zaspokojenie podstawowych potrzeb rodzin	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie II.4.2	Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych zagrożonych patologią	JST (Powiat, Gminy)

	społeczną	
Zadanie II.4.3	Prowadzenie opieki specjalistycznej dla osób uzależnionych, ofiar, sprawców i świadków przemocy	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie II.4.4	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin	JST (Powiat, Gminy, PCPR)
Cel operacyjny II.5	Rozwiązywanie problemów społecznych	
Zadanie II.5.1	Rozwijanie systemu opieki nad osobami niepełnosprawnymi, psychicznie chorymi, upośledzonymi, długotrwale chorymi oraz starszymi i samotnymi	JST (Powiat, Gminy, PCPR)
Zadanie II.5.2	Rozszerzanie oferty domów pomocy społecznej	Powiat
Zadanie II.5.3	Propagowanie wspólnych działań lokalnych instytucji i organizacji publicznych i niepublicznych w celu diagnozowania problemów, wymiany informacji, przygotowania programów z zakresu rozwiązywania problemów indywidualnych i społecznych oraz ich realizacji	JST (Powiat, Gminy, PCPR)

Źródło: opracowanie własne

Tabela Nr 53. Cel strategiczny III: Rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego

Cel strategiczny III: Rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny III.1	Dostosowanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego do potrzeb lokalnego rynku pracy	
Zadanie III.1.1	Tworzenie adekwatnej oferty edukacyjnej	Powiat, Szkoły
Zadanie III.1.2	Rozwój bazy dydaktycznej szkół	Powiat, Szkoły
Zadanie III.1.3	Wspieranie rozwoju zawodowego nauczycieli	Powiat, Szkoły
Cel operacyjny III.2	III.2 Promocja szkolnictwa ponadgimnazjalnego	
Zadanie III.2.1	Popularyzacja szkolnictwa zawodowego	Powiat, Szkoły
Zadanie III.2.2	Prowadzenie akcji informacyjnych (m.in dni otwarte)	Powiat, Szkoły
Cel operacyjny III.3	Współpraca z Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną, przedsiębiorcami i uczelniami wyższymi	
Zadanie III.3.1	Współorganizacja konferencji i szkoleń	Powiat, Szkoły
Zadanie III.3.2	Inspirowanie pracodawców do włączania się w proces kształcenia zawodowego	Powiat, Szkoły

Źródło: opracowanie własne

Tabela Nr 54. Cel strategiczny IV: Aktywizacja lokalnego rynku pracy

Cel strategiczny IV: Aktywizacja lokalnego rynku pracy		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny IV.1	Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej w celu tworzenia miejsc pracy	
Zadanie IV.1.1	Preferencje dla rozpoczynających działalność gospodarczą	Powiat, PUP
Zadanie IV.1.2	Szkolenia i kursy dla bezrobotnych	PUP
Zadanie IV.1.3	Program aktywności zawodowej	PUP
Cel operacyjny IV.2	Współpraca Powiatowego Urzędu Pracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi i przedsiębiorcami w zakresie rynku pracy	
Zadanie IV.2.1	Akcje informacyjne i szkolenia	Powiat, PUP

Źródło: opracowanie własne

Tabela Nr 55. Cel strategiczny V: Promocja Powiatu

Cel strategiczny V: Promocja Powiatu		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny V.1	Kreowanie pozytywnego wizerunku Powiatu	
Zadanie V.1.1	Integracja działań promocyjnych Powiatu i gmin z terenu Powiatu	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie V.1.2	Prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie V.1.3	Wykorzystanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego Powiatu	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie V.1.4	Opracowanie identyfikacji wizualnej Powiatu stanowiącej element budowy marki Powiatu	Powiat
Cel operacyjny V.2	Wspieranie działań służących umocnieniu tożsamości mieszkańców Powiatu poprzez rozwój kultury, turystyki, rekreacji i sportu.	
Zadanie V.2.1	Współorganizacja imprez kulturalnych i sportowych	JST (Powiat, Gminy)
Zadanie V.2.4	Promowanie produktów tradycyjnych i lokalnej kultury	JST (Powiat, Gminy)

Źródło: opracowanie własne

Tabela Nr 56. Cel strategiczny VI: Rozwój demokracji lokalnej

Cel strategiczny VI: Rozwój demokracji lokalnej		Podmioty odpowiedzialne za realizację
Cel operacyjny VI.1	Rozwój społeczeństwa informacyjnego	
Zadanie VI.1.1	Podnoszenie jakości zarządzania informacją	Powiat, jednostki organizacyjne
Zadanie VI.1.2	Upowszechnianie znajomości procedur administracyjnych	Starostwo
Cel operacyjny VI.2	Rozwój instytucji samorządu społecznego i gospodarczego	
Zadanie VI.2.1	Akcje informacyjne i szkolenia dla lokalnych przedsiębiorców i rolników	Powiat
Zadanie VI.2.2	Pomoc w realizacji programów i projektów o charakterze społecznym	Powiat
Zadanie VI.2.3	Wsparcie dla partnerstwa publiczno-prywatnego	Powiat, Gminy, Przedsiębiorcy
Cel operacyjny VI.3	Wspieranie rozwoju i działalności organizacji pozarządowych.	
Zadanie VI.3.1	Pomoc w realizacji działań statutowych organizacji pozarządowych	Powiat
Zadanie VI.3.2	Współpraca Powiatu z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych	Powiat

Źródło: opracowanie własne

5.2. Sposoby i źródła finansowania działań realizowanych w Powiecie

Głównymi źródłami finansowania Strategii w okresie jej realizacji będą:

- Środki budżetu Powiatu
- Środki budżetów gmin wchodzących w skład Powiatu

Zewnętrzne środki publiczne, dostępne w ramach programów operacyjnych perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020:

- środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- środki z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020,
- środki z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020,
- środki z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020,
- środki z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020,
- środki z Programu Europa dla Obywateli na lata 2014-2020,
- środki z Programu Kreatywna Europa,
- środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- środki z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych
- środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska,
- środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy.
- pożyczki i kredyty bankowe,

5.3. Powiązanie Strategii Rozwoju Powiatu z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Każda jednostka samorządu terytorialnego ma ustawowo określone zadania, funkcje i kompetencje. Jednakże sposób realizacji zadań, cele kierunkowe, a przede wszystkim priorytety określa sama.

Powiaty powinny koordynować działania gmin w zakresie zadań, których nie mogą one realizować samodzielnie, chociaż nie są powiązane hierarchicznie. Dobra współpraca, spójność działań Powiatów i gmin skutkuje lepszymi rezultatami rozwojowymi.

Z tego też względu, strategię Powiatu i gmin powinny być ze sobą powiązane i wzajemnie się uzupełniać. Główne kierunki rozwoju gmin powinny być odzwierciedlane w strategii Powiatu. W tej sytuacji stworzenie spójnej, kompleksowej strategii rozwoju Powiatu oraz powiązanych z nią strategii gminnych jest szczególnie ważne dla prawidłowego rozwoju Powiatu.

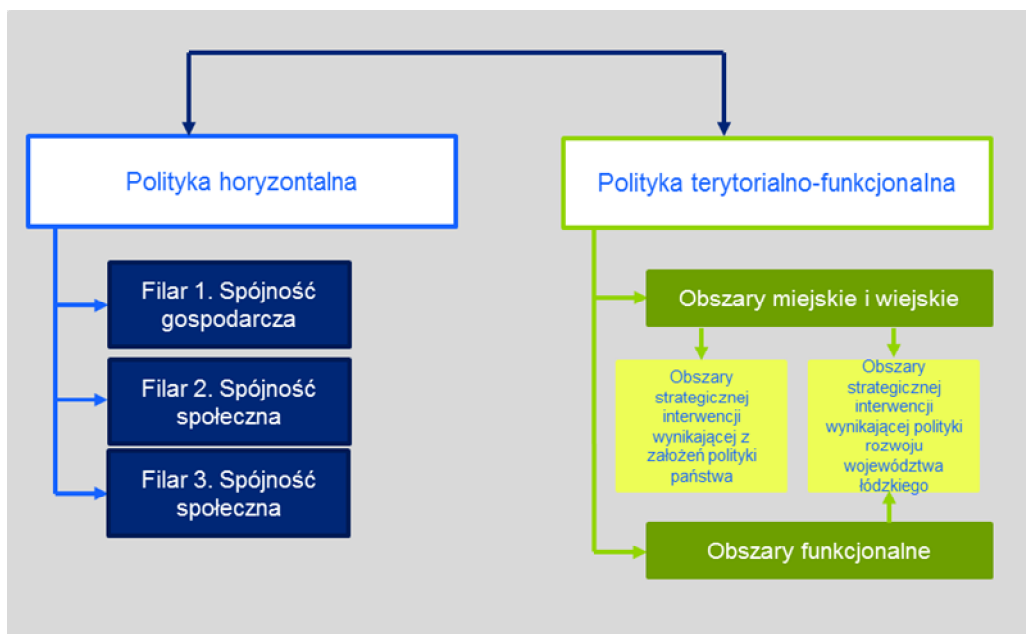
Cele strategiczne i operacyjne sformułowane podczas procesu opracowywania Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego 2015 – 2022 były analizowane przez Zespół Zadaniowy ds. Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego pod kątem ich zgodności z celami strategicznymi w dokumentach wyższego rzędu, tj. na poziomie europejskim, krajowym i wojewódzkim.

Wśród dokumentów wyższego rzędu należy wymienić:

- Strategię Europa 2020
- Strategię Rozwoju Kraju 2020
- Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020
- Strategię Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+.

Zespół Zadaniowy ds. Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego w procesie planowania Strategii Powiatu, po fazie diagnostycznej, uwzględnił spójność opracowywanej Strategii ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 podporządkowanej – jak widać na zamieszczonym poniżej schemacie (rysunek 10).

Rysunek 9. Istota Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 zakłada realizację regionalnej polityki rozwoju w dwóch płaszczyznach:

- horyzontalnej, odnoszącej się do obszaru całego województwa,
- terytorialno-funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, obszarów wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

Jednym z najważniejszych aspektów programowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach strategicznych opracowanych na poziomie krajowym i UE z celami rozwoju regionalnego wskazanymi przez samorząd województwa. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 wpisuje się w założenia strategii „Europa 2020”, przyjętej przez Radę Europejską w czerwcu 2010 r. i wskazującej na trzy wzajemnie ze sobą skorelowane priorytety:

1. Rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji.
2. Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej,
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Cele rozwoju województwa łódzkiego są spójne z celami wskazanymi w krajowych dokumentach strategicznych:

- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju: Polska 2030 - Trzecia fala nowoczesności z dnia 9 listopada 2012 r.,
- Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 przyjętej przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r.,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie przyjętej przez Radę Ministrów dnia 13 lipca 2010 r.,
- Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjętej przez Radę Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r.,

oraz 8 zintegrowanych strategii rozwoju. Pozwoli to na integrację działań i osiągnięcie efektu synergii w procesie realizacji poszczególnych polityk rozwoju na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym ale także i lokalnym.

Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015-2022 jest spójna z następującymi powiatowymi dokumentami strategicznymi:

1. Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007 - 2015
2. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2014 – 2020;
3. Powiatowym Programem Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2013 – 2017 dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego;
4. Powiatowym Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2013 - 2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020;
5. Powiatowym Programem Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014 – 2020;
6. Powiatowym Programem Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Łódzkim Wschodnim na lata 2015 – 2021
7. Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2016
8. Powiatowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2015
9. Powiatowym Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2017.

6. WDRAŻANIE, MONITORING, EWALUACJA STRATEGII

6.1. Wdrażanie

Proces wdrażania Strategii rozpoczyna się w momencie jej przyjęcia, w formie uchwały, przez Radę Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Organem odpowiedzialnym za realizację Strategii będzie Zarząd Powiatu Łódzkiego Wschodniego koordynujący wykonywanie poszczególnych zadań, wynikających ze Strategii.

Do wdrażania Strategii zostanie powołany Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii, w skład którego wejdą wyznaczone osoby, reprezentujące Powiat.

Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii będzie koordynował proces realizacji zapisów Strategii rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015-2022.

Istotnym w procesie wdrażania zapisów Strategii jest realizacja zadań Strategii, opiniowanie zgodności planowanych inwestycji Powiatowych z zapisami strategii, opracowywanie raportów, informowanie o przebiegu realizacji zadań wskazanych w strategii, kierunkach rozwoju Powiatu i efektach realizacji. Organizacja wieloaspektowego procesu realizacji strategii wymaga tworzenia struktury koordynującej wdrażanie strategii oraz sformułowania zasad współpracy z innymi jednostkami potencjalnie zaangażowanymi w ten proces. Umożliwi to wykorzystanie możliwości tkwiących w tych jednostkach. Władze Powiatu będą pełnić rolę lidera w zespole koordynującym, gdyż są one podmiotem strategii. W proces realizacji strategii pośrednio zaangażowane będą różne podmioty, w tym m.in.: jednostki organizacyjne Powiatu Łódzkiego Wschodniego, jednostki samorządu terytorialnego Powiatu, partnerzy społeczno-gospodarczy, pozostali interesariusze.

Stąd też niezwykle ważna jest rola zespołu wdrożeniowego, który będzie koordynował proces realizacji zapisów Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

6.2. Monitoring

Monitorowanie strategii jest procesem polegającym na bieżącej analizie postępów w osiąganiu zakładanych celów strategicznych. Na proces ten składa się szereg działań takich jak m.in. zbieranie danych i informacji, analiza i raportowanie uzyskanych danych, związanych z wdrażaniem Strategii.

Generalnie, procesowi monitoringu podlegają 3 podstawowe elementy strategii:

- czas realizacji zadań;
- osiągnięte rezultaty działań;
- poziom wykorzystania budżetu przeznaczanego na realizację.

Za działania monitoringowe odpowiedzialny będzie Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii. Raz w roku zostanie opracowany raport, będący podstawowym elementem monitoringu realizacji celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań, a także analizie zgodności efektów podejmowanych działań z założeniami.

Raport będzie obejmować ponadto wydatki poniesione na realizację poszczególnych zadań oraz terminowość ich realizacji w odniesieniu do Strategii Rozwoju. Raport będzie przedstawiany Radzie Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Mechanizm monitoringu strategii umożliwia bieżącą ocenę postępów wdrażania Strategii oraz skutków realizowanej w ten sposób polityki rozwoju Powiatu. Monitorowanie realizacji strategii prowadzone będzie na bieżąco. Ciągłość i powtarzalność jest jednym z kluczowych warunków jego skuteczności.

6.3. Ewaluacja

Ewaluacja to systematyczne badania, prowadzone z użyciem zróżnicowanych metod, na które składa się zbieranie danych, ich analiza, ocena oraz informowanie o wynikach. Jego celem jest oszacowanie (w odniesieniu do jasno sformułowanych kryteriów) jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania Strategii.

Pierwszym etapem ewaluacji jest przeprowadzenie badania przed rozpoczęciem realizacji zapisów Strategii.

Po opracowaniu diagnozy strategicznej Powiatu Łódzkiego Wschodniego, Zespół Zadaniowy ds. Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego, w oparciu o analizę SWOT oraz badanie ankietowe przeprowadzone wśród interesariuszy, wskazał cele strategiczne i operacyjne, które będą do osiągnięcia w wyniku wdrożenia Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2022.

Podczas określania zadań, członkowie Zespołu, będąc jednocześnie odpowiedzialnymi za wdrażanie Strategii, kierowali się przewidywaną skutecznością i efektywnością realizacji konkretnych zadań (których realizacja ma zapewnić osiągnięcie celów).

Nieodzownym narzędziem wdrażania Strategii Rozwoju Powiatu jest ewaluacja *on-going*, tj. przeprowadzana w trakcie realizacji Strategii. Celem tego badania jest pomiar poziomu realizacji celów na poszczególnych etapach realizacji Strategii, wraz z identyfikacją czynników mających wpływ na sukces albo porażkę. Ewaluacja *on-going* umożliwia dokonywanie korekt i usprawnień, które rzutują na efekty końcowe Strategii.

Ewaluację *on-going* przeprowadza się w oparciu o następujące kryteria:

- **trafność** – analizie podlegają cele określone w Strategii w odniesieniu do zmieniających się potrzeb (z uwagi na dynamiczność potrzeb z czasem może wystąpić konieczność modyfikacji celów Strategii);
- **skuteczność** – badanie obejmuje wszystkie elementy Strategii – czy w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów określonych w Strategii, czy podejmowane działania w sposób optymalny realizują przyjęte cele; analizuje się także tempo wydatkowanych środków, jak również efekty realizacji Strategii;
- **efektywność** – analiza dotyczy działań i efektów w odniesieniu do środków wykorzystywanych do ich realizacji (dotyczy więc odniesienia kosztów realizacji Strategii do ich skuteczności).

Metodami wykorzystywanymi w ewaluacji *on-going* są:

- analiza dokumentu Strategii w świetle doświadczeń dotyczących jej wdrażania
- analiza danych dotyczących zmieniającego się kontekstu społeczno-gospodarczego (dane statystyczne, oraz inne dane pochodzące od jednostek wdrażających Strategię);

W ramach realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2022 zaplanowano przeprowadzenie ewaluacji *on-going* w czwartym kwartale 2018 roku.

Aby właściwie podsumować efekty działań podejmowanych w ramach realizacji zapisów Strategii, konieczne jest przeprowadzenie ewaluacji po ich zakończeniu, tj. ewaluacji *ex-post*.

Ewaluację *ex-post* przeprowadza się w oparciu o następujące kryteria:

- **skuteczność** – ewaluacja *ex-post* odpowiada na pytanie: czy i w jaki stopniu zostały osiągnięte cele zrealizowanej Strategii; badanie skupia się na ocenie mierzalnych skutków realizacji Strategii w odniesieniu do założonych docelowych produktów i rezultatów;
- **efektywność** – badanie pozwala określić, czy efekty obserwowane po zakończeniu realizacji Strategii mogły zostać osiągnięte za pomocą mniejszych kosztów;
- **użyteczność** – ewaluacja wskazuje na ile osiągnięte efekty odpowiadają rzeczywistym potrzebom i wyzwaniom społeczno-gospodarczym; badanie pozwala ocenić także efekty, które nie zostały przewidziane (pozytywne i negatywne);
- **trwałość** – ewaluacja *ex-post* pozwala ocenić, czy efekty będą utrzymywać się po zakończeniu realizacji Strategii, jak długo będą widoczne skutki działań, kogo będą dotyczyć i jaka będzie ich użyteczność po upływie określonego czasu.

Do przeprowadzenia ewaluacji *ex-post* wykorzystuje się wiele różnych metod ilościowych i jakościowych. Jej przeprowadzenie zaplanowano na czwarty kwartał 2022 roku. Dzięki temu badaniu, możliwe będzie wyciągnięcie wniosków i sformułowanie rekomendacji dla przyszłych dokumentów strategicznych opracowywanych dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego.

Wyniki ewaluacji *on-going* i *ex-post* zostaną opublikowane na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Łodzi oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

7. BIBLIOGRAFIA

Lista publikacji, dokumentów i stron internetowych wykorzystanych przy opracowaniu niniejszej Strategii.

Publikacje:

1. Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa łódzkiego w 2014r. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź, maj 2015.
2. Raport za lata 2012-2013 z wykonania Programu ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012. Zarząd Województwa Łódzkiego, Łódź, wrzesień 2014r.
3. Powiaty i Gminy Województwa Łódzkiego – sytuacja społeczno-gospodarcza w okresie programowania 2007 – 2013 Analizy Statystyczne. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2015.
4. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – Ludność i gospodarstwa domowe w województwie łódzkim. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2014.
5. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 – Migracje zagraniczne i wewnętrzne ludności województwa łódzkiego. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2014.
6. Województwo Łódzkie 2014, Podregiony, Powiaty, Gminy. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2014.
7. Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Zespół Krajowej Jednostki Oceny: S. Bienias, T. Gapski, J. Jąkański, I. Lewandowska, E. Opalka, P. Strzębowski, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.
8. Janiszewski T. (red.) 2012. Biuletyn faunistyczny Polski Środkowej. Kręgowce. Zeszyt 18. UŁ, Łódź
9. Socha G. (red.) 2011. Rezerваты przyrody województwa łódzkiego. RDOŚ w Łodzi, Łódź
10. Krajobraz przyrodniczy województwa łódzkiego. Praca zbiorowa. Urząd Marszałkowski w Łodzi. Łódź 2007

Dokumenty:

1. Strategia Rozwoju Powiatu Łódzkiego Wschodniego
2. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2007 – 2015
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2014 – 2020;
4. Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Porządku Publicznego i Bezpieczeństwa Obywateli na lata 2013 – 2017 dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego;

5. Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2013 – 2016 z perspektywą na lata 2017 – 2020;
6. Powiatowy Program Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014 – 2020;
7. Powiatowy Programu Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Łódzkim Wschodnim na lata 2015 – 2021
8. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2016
9. Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2011 – 2015
10. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Łódzkiego Wschodniego na lata 2015 – 2017.

Strony internetowe:

1. <http://www.lom.lodz.pl>
2. <http://www.lodzkiwschodni.pl/>
3. <http://www.wios.lodz.pl>
4. <http://lodz.rdos.gov.pl/>
5. <http://www.stat.gov.pl>
6. <http://lka.lodzkie.pl>

Oznaczenie skrótów użytych w Strategii:

M/GOPS – Miejskie/Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PSSE – Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

WORD – Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego

RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

POŚ – Prawo ochrony środowiska

PIH – Państwowa Inspekcja Handlowa

PSP – Powiatowa Straż Pożarna

PIW – Powiatowy Inspektorat Weterynarii

PINB – Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

OCHK – Obszar Chronionego Krajobrazu

RPO – Regionalny Program Operacyjny

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

OZE – odnawialne źródła energii

8. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego względem miasta Łodzi.....	10
Rysunek 2. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego na obszarze województwa łódzkiego	11
Rysunek 3. Położenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego na obszarze Stowarzyszenia Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego	12
Rysunek 4. Herb i flaga Powiatu Łódzkiego Wschodniego	13
Rysunek 5. Rezerваты przyrody na terenie województwa łódzkiego w 2012 r.	23
Rysunek 6. Lesistość województwa łódzkiego w 2013 r.	29
Rysunek 7. Strefy energetyczne wiatru na obszarze Polski.....	88
Rysunek 8. Mapa linii kolejowej Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej.....	102
Rysunek 9. Istota Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020	161

9. SPIS WYKRESÓW

Wykres Nr 1. Przyrost naturalny w Powiecie Łódzkim Wschodnim w okresie 2009 – 2013	32
Wykres Nr 2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.....	32
Wykres Nr 3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	33
Wykres Nr 4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	33
Wykres Nr 5. Saldo migracji Powiatu Łódzkiego Wschodniego i Powiatów sąsiednich w latach 2005-2013	34
Wykres Nr 6. Migracje na pobyt stały międzypowiatowe i zagraniczne. Powiat Łódzki Wschodni 2005-2013	34
Wykres Nr 7. Poziom bezrobocia rejestrowanego w Powiecie Łódzkim Wschodnim.....	35
Wykres Nr 8. Organizacje pozarządowe funkcjonujące i niefunkcjonujące	57
Wykres Nr 9. Podział organizacji pozarządowych wg. celów działania.....	58
Wykres Nr 10. Podział organizacji pozarządowych wg. kryterium – forma organizacyjna ..	59
Wykres Nr 11. Podział organizacji pozarządowych wg kryterium lokalizacji na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego	59
Wykres Nr 12. Ilość interwencji z podziałem na Gminy z terenu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2013-2014	62
Wykres Nr 13. Długość dróg powiatowych „ogółem” w stosunku do długości dróg powiatowych przebiegających w poszczególnych gminach Powiatu. (stan na dzień 31.12.2014 r.)	99
Wykres Nr 14. Wynik budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014	118
Wykres Nr 15. Dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015	120
Wykres Nr 16. Zadłużenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015	120
Wykres Nr 17. Dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014	121
Wykres Nr 18. Dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w przeliczeniu na mieszkańca Powiatu w latach 2009-2014.....	121
Wykres Nr 19. Wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015	123
Wykres Nr 20. Wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014 (bieżące i majątkowe)	124
Wykres Nr 21. Wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014 w przeliczeniu na mieszkańca Powiatu (bieżące i majątkowe).....	124
Wykres Nr 22. Źródła finansowania zadań i zakupów inwestycyjnych budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014.....	125
Wykres Nr 23. Zadania i zakupy inwestycyjne Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014.....	125
Wykres Nr 24. Obszary priorytetowe w działaniach władz Powiatu od 1 do 3 (w opinii mieszkańców Powiatu)	139
Wykres Nr 25. Obszary priorytetowe w działaniach władz Powiatu (w opinii mieszkańców Powiatu)	140

10. SPIS TABEL

Tabela Nr 1. Rezerwy przyrody na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.....	24
Tabela Nr 2. Parki krajobrazowe na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.....	25
Tabela Nr 3. Indywidualne formy ochrony przyrody (bez pomników przyrody) na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.....	26
Tabela Nr 4. Ochrona przyrody i krajobrazu w 2013 r.	27
Tabela Nr 5. Powierzchnia gruntów leśnych w 2013 r.....	28
Tabela Nr 6. Powierzchnia lasów w 2013 r.	30
Tabela Nr 7. Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014r.....	31
Tabela Nr 8. Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia w 2013 r.....	35
Tabela Nr 9. Zasoby mieszkaniowe w 2013 r.....	36
Tabela Nr 10. Pracujący w 2013 r.....	39
Tabela Nr 11. Przeciętne zatrudnienie w 2013 r.	40
Tabela Nr 12. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2013 r.	41
Tabela Nr 13. Bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy w 2013 r.....	42
Tabela Nr 14. Bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy w 2013 r.	43
Tabela Nr 15. Bezrobotni zarejestrowani według płci w 2013 r.....	43
Tabela Nr 16. Bezrobotni zarejestrowani według wieku i poziomu wykształcenia w 2013 r.....	44
Tabela Nr 17. Liczba uczniów, oddziałów i pracowników placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015 wg stanu na dzień 30.09.2014 r.....	46
Tabela Nr 18. Liczba uczniów w szkołach i placówkach oświatowych Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach szkolnych 2011/2012 – 2015/2016 wg stanu na dzień 30.09.2014 r.....	47
Tabela Nr 19. Liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w Powiecie Łódzkim Wschodnim z podziałem na miasta i gminy w 2015 r.	56
Tabela Nr 20. Dynamika przestępstw stwierdzonych na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w okresie od 01.01.2014 do 31.12.2014 r.....	61
Tabela Nr 21. Baza noclegowa turystyki w 2013 r.	80
Tabela Nr 22. Działalność kulturalna i sportowa na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2015 r.	81
Tabela Nr 23. Wodociągi i kanalizacja w 2013 r.....	84
Tabela Nr 24. Oczyszczalnie ścieków w 2013 r.	85
Tabela Nr 25. Zasoby energii odnawialnej związanej z wodami geotermalnymi na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w mln tpu.....	90
Tabela Nr 26. Drogi Powiatowe – gmina Andrespol	95
Tabela Nr 27. Drogi Powiatowe – gmina Brójce	95
Tabela Nr 28. Drogi Powiatowe – gmina Koluszki	96
Tabela Nr 29. Drogi Powiatowe – gmina Nowosolna.....	96
Tabela Nr 30. Drogi Powiatowe – gmina Rzgów	97

Tabela Nr 31. Drogi Powiatowe – gmina Tuszyn.....	98
Tabela Nr 32. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD	104
Tabela Nr 33. Podmioty Gospodarki Narodowej prowadzące działalność gospodarczą na terenie Powiatu Łódzkiego Wschodniego w 2013 r. (stan na dzień 31.12.2013 r.)	105
Tabela Nr 34. Targowiska w 2013 r.....	106
Tabela Nr 35. Podział użytków rolnych	112
Tabela Nr 36. Pogłowie zwierząt gospodarskich.....	113
Tabela Nr 37. Struktura gospodarstw rolnych	113
Tabela Nr 38. Realizacja budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014.....	118
Tabela Nr 39. Wykonanie budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015. Dochody	119
Tabela Nr 40. Dochody Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014	121
Tabela Nr 41. Wykonanie budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2015. Wydatki	122
Tabela Nr 42. Wydatki Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2009-2014.....	124
Tabela Nr 43. Źródła finansowania zadań i zakupów inwestycyjnych budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014.....	125
Tabela Nr 44. Zadania i zakupy inwestycyjne budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014.....	126
Tabela Nr 45. Zadania i zakupy inwestycyjne budżetu Powiatu Łódzkiego Wschodniego w latach 2010-2014.....	127
Tabela Nr 46. Analiza SWOT. Sfera gospodarcza i rynek pracy	133
Tabela Nr 47. Analiza SWOT. Sfera społeczna.....	134
Tabela Nr 48. Analiza SWOT. Zasoby i powiązania funkcjonalno – przestrzenne.....	135
Tabela Nr 49. Analiza SWOT. Zarządzanie	136
Tabela Nr 50. Cele strategiczne i cele operacyjne Powiatu Łódzkiego Wschodniego	153
Tabela Nr 51. Cel strategiczny I: Rozwój infrastruktury technicznej.....	154
Tabela Nr 52. Cel strategiczny II: Poprawa jakości życia mieszkańców	155
Tabela Nr 53. Cel strategiczny III: Rozwój szkolnictwa ponadgimnazjalnego.....	156
Tabela Nr 54. Cel strategiczny IV: Aktywizacja lokalnego rynku pracy.....	157
Tabela Nr 55. Cel strategiczny V: Promocja Powiatu.....	157
Tabela Nr 56. Cel strategiczny VI: Rozwój demokracji lokalnej	158